

BOLU
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

2025

BAİBÜ

14. ULUSAL ÖZEL EĞİTİM ÖĞRENCİ KONGRESİ

Türkiye'de Özel Eğitimin 73 Yılı:
Deneyimler ve Gelecek Vizyonu

ÖZET BİLDİRİLER KİTABI

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Gölköy Kampüsü / 2- 4 Mayıs 2025

eğiten kitap

Ankara, 2025

14. ULUSAL ÖZEL EĞİTİM ÖĞRENCİ KONGRESİ ÖZET BİLDİRİLER KİTAPÇIĞI (ÖZEK 2025)

02-04 MAYIS 2025 / BOLU

Editörler:

Prof. Dr. ELİF SAZAK DUMAN - Dr. Öğr. Üyesi Nesime Kübra TERZİOĞLU - Arş. Gör. MURATCAN AKBIYIK

Copyright 2025, Eğiten Kitap Yayıncılık Org. Tic. Ltd. Şti.

Bu kitabın basım, yayın, satış hakları Eğiten Kitap Yayın Organizasyon Ltd. Şti.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri fotokopi yoluyla, mekanik, elektronik, manyetik ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

ISBN: 978-625-5748-00-3

Bölümlerin içeriğinden ve görsellerinden bölüm yazarları sorumludur.

Genel Yayın Koordinatörü,
Genel Yayın Yönetmeni,
Grafik Tasarım,
1. Baskı,
Ankara,
Yayınevi Sertifika No,
Matbaa Sertifika No,

Özgür DOĞAN
Aydın TEKİN
Eğiten Kitap Grafik Birimi
Eğiten Matbaacılık
2025
47083
47083

Eğiten Kitap Yayıncılık & Egiten Publishing Book
Zübeyde Hn. Mah. Süzgül Sokak No: 17-A • Altındağ/Ankara
T: 0312 433 08 93 (pbx) • F: 0312 433 07 92
www.egitenkitap.com • egitenkitap@gmail.com

14. ULUSAL ÖZEL EĞİTİM ÖĞRENCİ KONGRESİ

KONGREYE DAVET

Prof. Dr. Elif SAZAK DUMAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü olarak, 14. Ulusal Özel Eğitim Öğrenci Kongresi'ne sizleri davet etmekten mutluluk duyuyoruz. Bu yıl "Türkiye'de Özel Eğitimin 73 Yılı: Deneyimler ve Gelecek Vizyonu" temasında, özel eğitimdeki kazanımların değerlendirilmesi, mevcut durumun analiz edilmesi ve geleceğe yönelik vizyonların oluşturulması hedeflenmektedir. Bölümümüzün 30. yılı vesilesiyle gerçekleştirilecek olan kongrede, alanında uzman akademisyenler ve öğrencilerimizin sunumlarıyla zengin bir içerik sunulacak, yeni işbirlikleri için verimli bir ortam sağlanacaktır. Katılımınız ve katkılarınız bizler için büyük bir değer taşıyacaktır. Kongremizde buluşmak dileğiyle, Saygılarımızla.

ozek2025.ibu.edu.tr

2-4 Mayıs 2025
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Gölköy Kampüsü

KURULLAR

ONUR KURULU

Prof. Dr. Mustafa ALIŞARLI – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Üzeyir OK – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanı
Prof. Dr. Ahmet KONROT – Üsküdar Üniversitesi
Prof. Dr. Atilla CAVKAYTAR – Maltepe Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşegül ATAMAN – Lefke Avrupa Üniversitesi
Prof. Dr. Gönül AKÇAMETE – Yakın Doğu Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim Halil DİKEN – Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Sezgin VURAN – Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet ÖZYÜREK – Emekli Öğretim Üyesi

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Elif SAZAK DUMAN – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (Düzenleme Kurulu Başkanı)
Doç. Dr. Mustafa OTRAR – Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü
Prof. Dr. Ahmet YIKMIŞ – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Emine ERATAY – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. İlknur ÇİFCİ TEKİNARSLAN – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Nevin GÜNER – Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Prof. Dr. Sezgin VURAN- Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Yasemin ERGENEKON – Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Müzeyyen ELDENİZ ÇETİN – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Doç. Dr. Alpaslan KARABULUT – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Doç. Dr. Kürşat ÖĞÜLMÜŞ – Kırıkkale Üniversitesi
Doç. Dr. Deniz AKDAL – Ahi Evran Üniversitesi
Doç. Orhun Türker – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nesime Kübra TERZİOĞLU – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Tuğba SİVRİKAYA – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Dr. Öğr. Havva Aysun KARABULUT – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem TÜRKER YILDIRIM – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Mehmet İNCE – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Arş. Gör. Aslı GEREK ŞENOL – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Arş. Gör. Hatice ULU AYDIN – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Arş. Gör. Hasan Hüseyin YILDIRIM – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Arş. Gör. Muratcan AKBIYIK – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Ahmet Konrot – Üsküdar Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Yıkılmış – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Arzu Özen – İstanbul Kültür Üniversitesi
Prof. Dr. Atilla Cavkaytar – Maltepe Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşe Gönül Akçamete – Yakın Doğu Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşe Münire Erden – Yeditepe Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşegül Ataman – Lefke Avrupa Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşegül Şükran Öz – Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
Prof. Dr. Banu Altunay – Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Bekir Fatih Meral – Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Berrin Baydık – Doğu Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Binyamin Birkan – Biruni Üniversitesi
Prof. Dr. Cevriye Ergül – Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Çıgıl Aykut – Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Dilek Erbaş – Yeditepe Üniversitesi
Prof. Dr. Elif Sazak Duman – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Emine Eratay – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Emine Rüya Özmen – Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Emine Sema Batu – Maltepe Üniversitesi
Prof. Dr. Fatma Nur Akçin – Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Hakan Sarı – Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. Halise Pelin Karasu – Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan Avcıoğlu – Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan Gürgür – Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Hatice Bakkaloğlu – Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim Halil Diken – Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. İlknur Çıfci Tekinarslan – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. İsa Birkan Güldenoğlu – Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Kemal Yürümezoğlu – Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Latife Özaydın – Hasan Kalyoncu Üniversitesi
Prof. Dr. Macid Ayhan Melekoğlu-Boğaziçi Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Özyürek – Emekli Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Mehmet Palancı – Trabzon Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Baloğlu – Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Serdar Köksal – Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Necdet Karasu – Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Nevin Güner – Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Prof. Dr. Nihal Varol Özyürek – Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi
Prof. Dr. Orhan Çakıroğlu – Trabzon Üniversitesi
Prof. Dr. Özcan Karaaslan – Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Özlem Diken – Anadolu Üniversitesi

Prof. Dr. Pınar Şafak – Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Safiye Sunay Yıldırım Doğru – Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Salih Çakmak – Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Selda Özdemir – Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Sema Kaner – Uluslararası Final Üniversitesi
Prof. Dr. Sezgin Vuran – Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Şerife Yücesoy Özkan – Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Prof. Dr. Sıtkıye Kuter – Doğu Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Süleyman Çetin Özoğlu – Yakın Doğu Üniversitesi
Prof. Dr. Süleyman Nazif Eripek – İstanbul Okan Üniversitesi
Prof. Dr. Ümit Şahbaz – Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Uğur Sak – Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Vesile Yıldız Demirtaş – Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Yaşar Özbay – Hasan Kalyoncu Üniversitesi
Prof. Dr. Yasemin Ergenekon – Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Yeşim Güleç Aslan – İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Prof. Dr. Yıldız Uzuner – Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Zehra Altınay – Girne Üniversitesi
Prof. Dr. Zekiye Ümit Tülin Davaslıgil – Maltepe Üniversitesi
Prof. Dr. Zerrin Turan – Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Adile Emel Sardohan Yıldırım – Akdeniz Üniversitesi
Doç. Dr. Ahmet Bilal Özbek – Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Ahmet Kurnaz – Necmettin Erbakan Üniversitesi
Doç. Dr. Ahmet Tanhan – Adıyaman Üniversitesi
Doç. Dr. Ali Kaya – Nevşehir Hacı Bektaş Üniversitesi
Doç. Dr. Alpaslan Karabulut – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Doç. Dr. Arzu Doğanay Bilgi – Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Arzu Tanrıverdi – İnönü Üniversitesi
Doç. Dr. Aydan Aydın – Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Aysun Çolak – Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Ayşe Dolunay Sarıca – Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Avşar Ardıç – Ege Üniversitesi
Doç. Dr. Bestami Buğra Ülger – Bursa Uludağ Üniversitesi
Doç. Dr. Bilge Bal Sezerel – Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Burak Karabey – Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Canan Sola Özgüç – Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Cem Aslan – Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Çağlar Çetinkaya – Akdeniz Üniversitesi
Doç. Dr. Deniz Akdal – Ahi Evran Üniversitesi
Doç. Dr. Deniz Özcan Kara – Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Doç. Dr. Derya Genç Tosun – Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Doç. Dr. Elif Akay – Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Emrah Soykan – Girne Üniversitesi

Doç. Dr. Emre Ünlü – İzmir Demokrasi Üniversitesi
Doç. Dr. Engin Baysen – Yakın Doğu Üniversitesi
Doç. Dr. Erhan Şahin – Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Esra Kanlı Denizci – Ege Üniversitesi
Doç. Dr. Eylem Dayı – Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Fatih Karabacak – Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Fatma Betül Şenol – Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. Fatma Betül Şenol – Akdeniz Üniversitesi
Doç. Dr. Feyzullah Şahin – Düzce Üniversitesi
Doç. Dr. Filiz Karadağ – Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Funda Aksoy – Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Gizem Yıldız – Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Gökhan Töret – Hacettepe Üniversitesi
Doç. Dr. Gözde Tomris – Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Doç. Dr. Güliden Bozkuş Genç – Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Gülistan Yalçın – Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Kürşat Öğülmüş – Kırıkkale Üniversitesi
Doç. Dr. Mahmut Çitil – Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Marilena Zinovia Leana Taşcılar – İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Yavuz – Trakya Üniversitesi
Doç. Dr. Meral Çilem Ökcün Akçamuş – Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Meryem Vural Batık – Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Doç. Dr. Muhammet Bahadır Ayas – Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Mukaddes Sakallı Demirok – Yakın Doğu Üniversitesi
Doç. Dr. Murat Doğan – Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Müzeyyen Eldeniz-Çetin – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Doç. Dr. Nazmiye Nazlı Ateşgöz – Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Nesrin Sönmez – Akdeniz Üniversitesi
Doç. Dr. Nihat Gürel Kahveci – İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Doç. Dr. Nuray Öncül – Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Nüket Afat – İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Doç. Dr. Oktay Sarı – Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Osman Aktan – Düzce Üniversitesi
Doç. Dr. Özlem Toper – Bursa Uludağ Üniversitesi
Doç. Dr. Rukiye Konuk Er – Necmettin Erbakan Üniversitesi
Doç. Dr. Salih Rakap – Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Doç. Dr. Savaş Akgül – İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Doç. Dr. Seçil Çelik – Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Selma Akalın – Doğu Akdeniz Üniversitesi
Doç. Dr. Seray Olçay – Hacettepe Üniversitesi
Doç. Dr. Serpil Alptekin – Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Doç. Dr. Sertan Talas – Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Doç. Dr. Sezen Camcı – İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa

Doç. Dr. Sunagül Sani Bozkurt – Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Şermin Metin – Hasan Kalyoncu Üniversitesi
Doç. Dr. Şeyda Demir – Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Şule Güçyeter – Uşak Üniversitesi
Doç. Dr. Şule Demirel Dingiş – Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Şerife Şenay İlik – Necmettin Erbakan Üniversitesi
Doç. Dr. Tamer Karakoç – Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Tuğba Bingöl – Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Doç. Dr. Osman Özokcu – Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
Doç. Dr. Tansel Yazıcıoğlu – Kırıkkale Üniversitesi
Doç. Dr. Ufuk Özkubat – Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Üzeyir Emre Kıyak – Uşak Üniversitesi
Doç. Dr. Veysel Aksoy – Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Yusuf Akemoğlu – Düzce Üniversitesi
Doç. Dr. Yusuf Ziya Tavit – Biruni Üniversitesi
Doç. Dr. Zehra Atbaşı – Necmettin Erbakan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Eker – Kilis 7 Aralık Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Adnan Arı – İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Advije Pınar Konyalıoğlu – İstanbul Medipol Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet İlhan Yetkin – İnönü Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ahsen Ela Kızılkaya – Afyon Kocatepe Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Fidan – Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ali Gurbetoğlu – İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Aydın Tiryaki – İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayça Konik – İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Büşra Subaşı Yurtçu – İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Nur Kart – Düzce Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Tuba Ceyhan – Biruni Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Tunç Paftalı – Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Aynur Gıcı Vatansever – Trakya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Aynur Tepe – Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül İşlekeller Bozca – İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Dr. Öğr. Üyesi Banuçiçek Özdemir – Giresun Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Bahar Keçeli Kaysılı – Uluslararası Final Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Bekir Bural – Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Betül Yılmaz Atman – Ege Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Beyza Alpaydın – Kilis 7 Aralık Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Bora Görgün – İzmir Demokrasi Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Buket Kısaç Demiroğlu – Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Burcu Kılıç Tülü – Ankara Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Burak Şekeroğlu – Girne Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Cahit Nuri – Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Candan Hasret Şahin – Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

- Dr. Öğr. Üyesi Caner Kasap – Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Cebail Karadaş – Adıyaman Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Cem Kirazoğlu – İstanbul Aydın Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ceyda Turhan – Bursa Uludağ Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Çimen Acar – Anadolu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem Nilüfer Umar – Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem Türker Yıldırım – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem Uysal – Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Çağla Özgür Yılmaz – Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Deniz Dağseven Emecen – Maltepe Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Derya Çıkılı Soylu – Maltepe Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Didem Güven – İstanbul Medipol Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Dilber Tezel – Trakya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Duygu Büyükköse – Anadolu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ebru Ünay – Trabzon Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Eda Yeşilkaya Bennett – Gazi Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Elçin Yüksel Akgün – Anadolu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Emel Ertürk Mustul – Gaziantep Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Emine Erden – Hasan Kalyoncu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Emine Gültekin Seylan – Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Emre Laçın – Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Emrah Gülboy – Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Engin Karaduman – Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Engin Yılmaz – Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Erkan Efilti – Necmettin Erbakan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ersin Ufuk Timuçin – Maltepe Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Esmahan Özer – Kırıkkale Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Esra Genç – Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Esra Orum Çattık – Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Eşref Nural – Trabzon Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Faiza Iqbal – Yakın Doğu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatih Akfırat – Yeditepe Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatih Emrah Demir – Gaziantep Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatih Koçak – Necmettin Erbakan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Feyat Kaya – Hakkari Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Feyza Nazan Gündüz – Trakya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fidan Güneş Gürgör Kılıç – İstanbul Kültür Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fidan Özbey Gökçe – Düzce Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Füsün Ünal – Dokuz Eylül Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gamze Akkaya – İnönü Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gamze Alak – Atatürk Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gamze Kaplan – Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gökhan Şengün – Kırıkkale Üniversitesi

- Dr. Öğr. Üyesi Gülcihan Yazçayır – Bursa Uludağ Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gülelşan Özge Kalaycı – Anadolu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Güliz Kaymakcı – Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gül Kahveci Selçuk – Lefke Avrupa Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gülten Caca – İstanbul Aydın Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hakan Özak – Düzce Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hamza Kaynar – Necmettin Erbakan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hale Çotuk – Nevşehir Hacı Bektaş Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim Çakır – Giresun Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hanifi Sanır – Gazi Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hasan Feri Taşlıbeyaz – Hakkari Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hasan Kızılkaya – Afyon Kocatepe Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hatice Akçakaya – Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hatice Bayraklı – Doğu Akdeniz Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hatice Deniz Değirmenci – Anadolu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hatice Gökdağ – İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hatice Şengül Erdem – İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Havva Aysun Karabulut – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hilal Gengeç – Kırıkkale Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hülya Torun Yeterge – Adıyaman Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Koç – Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Işık Akın Bülbül – Hacettepe Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi İsmail Hakkı Tomar – Giresun Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Kart – Düzce Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehtap Coşgun Başar – Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehtap Kot – Trabzon Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Meral Melekoğlu – Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Merih Toker – Hasan Kalyoncu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mine Akkaynak – İstanbul Aydın Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mine Kızır – Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mine Sönmez Kartal – Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Abdulkaki Karaca – İnönü Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Çiftçi – Atatürk Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Davut Gül – Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Murat Akdağ – Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Murat Balcı – İstanbul Aydın Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Murat Vural – Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Doğuş – Anadolu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Karnas – Kilis 7 Aralık Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Kurt – Bursa Uludağ Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nağme Gör – İstanbul Medipol Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Necati Çobanoğlu – İnönü Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Necla Işıkdogan Uğurlu – Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

- Dr. Öğr. Üyesi Nesime Kübra Terzioğlu – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Neslihan Kuloğlu Türker – Uluslararası Final Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Neslihan Ünlüol Ünal – Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nergis Ramo Akgün – Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Oğuzhan Hazır – Kilis 7 Aralık Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Onur Emre Kocaöz – Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Onur Özdemir – Marmara Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Omaç Ruştioğlu – Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ömer Erdimez – Adıyaman Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ömür Gürel Selimoğlu – Akdeniz Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Özge Boşnak – Bursa Uludağ Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Özge Özlü Ünlü – İstanbul Medipol Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Özge Ünlü – İzmir Demokrasi Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Özlem Aslan Bağcı – Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Özlem Çelik – İstanbul Okan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Özlem Dalgın – İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Özlem Gümüşkaya – Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Özlem İlker – Biruni Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Pelin Ertekin – İnönü Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Pınar Yaşar Hayal – Trabzon Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Razge Sıla Zorba – Uluslararası Final Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Reşat Alatlı – Ankara Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Resmiye Nalan Ayvazoğlu – Uşak Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Rifat İçyüz – Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Savaş Akgül – İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Dr. Öğr. Üyesi Seda Karayazı Özsayın – Adıyaman Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Selmin Çuhadar – Trakya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Senem Şanal Ergünel – Uluslararası Final Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Serap Doğan Aslan – Gaziantep Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Serdar Sönmez – Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sevgi Kırboyun Tipi – İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sevilay Akpınar Balık – Gaziantep Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Seyhan Soğancı – Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sinan Kalkan – Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sıla Doğmaz Tunalı – İnönü Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sima Mart – İstanbul Kültür Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Süleyman Arslantaş – Necmettin Erbakan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Süreyya Yörük – Marmara Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Şule Yanık – Trabzon Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Tamer Genç – Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Tuncay Tutuk – Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Tuğba Kamalı Arslantaş – Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Tuğba Pürsün – Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

- Dr. Öğr. Üyesi Tuğba Sivrikaya – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Uğur Yassıbaş – Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Vasfiye Karabıyık – Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Yahya Çıkılı – Necmettin Erbakan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Yasemin Ertuğrul – Giresun Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Yasin Günlü – Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Yavuz Yaman – İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Dr. Öğr. Üyesi Yelda Yıldız Önal – İstanbul Medipol Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Yunus Yılmaz – Anadolu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Zehra Yaşar Sağlık – Hasan Kalyoncu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Bahap Kudret – Ankara Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Zuhar Rende Berman – Yeditepe Üniversitesi

Öğretmenlik Uygulaması Dersine Devam Eden Üniversite Öğrencilerinin Uygulama Dersine Bakış Açılarının Belirlenmesi

Yahya Çıkılı, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Hatice Karaca, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Selma Şahin Karakaya, Necmettin Erbakan Üniversitesi

ÖZET

Özel eğitim bölümü öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmada nitel araştırma kullanılmıştır. Araştırmaya dört farklı üniversitenin eğitim fakültesi özel eğitim öğretmenliği programında öğretmenlik uygulamasına katılan 20 öğretmen adayı katılmıştır. Katılımcıların belirlenmesi sürecinde üniversitelerin özel eğitim bölümünde öğretmenlik uygulamasına katılan öğretmen adaylarına sosyal medya ve e posta üzerinden araştırma süreci ve amaçlar hakkında bilgilendirme yapılmış, katılımı kabul eden öğretmen adayları dahil edilmiştir. Araştırmada veriler araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgilerin yer aldığı, 4 soru bulunmaktadır. İkinci bölümde ise araştırmanın amacı ile ilgili 11 soru yer almaktadır. Görüşmeler katılımcıların talebi ve kabul etmesi sonucu telefon ve yüz yüze görüşme ile gerçekleştirilmiş ve ortalama 10 dakika sürmüştür ve telefon ile kayıt edilmiştir. Görüşme sonucu elde edilen veriler yazılı doküman haline getirilmiş ve betimsel olarak analiz edilmiştir. Verilerin analizi sonucunda araştırmaya katılan öğretmen adaylarının fakültede almış oldukları ders içeriklerini uygulamaya dönüştürmede kendilerini yetersiz gördükleri, gözlem, kurum deneyimi, öğretmenlik uygulaması derslerinin yeterli olduğunu ancak geliştirilmesi gerektiği yönünde görüş belirttikleri, öğretmenlik uygulamasına haftada bir gün katıldıklarını, bunun ise öğrenciyi tanımada yetersiz kaldığı, uygulamaya hep aynı okul ya da sınıfta katılmaları nedeniyle farklı okul ve öğrencilerle uygulama yapmada yetersiz kaldıkları yönünde görüş belirttikleri tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuçlara bağlı olarak özel eğitim bölümü öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması ile ilgili çalışmaların planlanmasında farklı eğitim kurumların yer almasının sağlanması, rehberlik ve araştırma merkezlerinin, özel özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin de uygulama okulu grubuna dahil edilmesinin uygun olacağı önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Öğretmenlik Uygulaması, Özel Eğitim Öğretmenliği, Öğretmen Adayı
Sorumlu Yazar E-posta: selmakarakaya244@gmail.com

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Yetişkinlerde Eğitim Alanına Yönelik Yapılan Çalışmaların İncelenmesi

Esmâ Ardıç, İnönü Üniversitesi
Berfin Aslanparçası, İnönü Üniversitesi
Özlem Yağcıoğlu-Has, İnönü Üniversitesi

ÖZET

Otizm Spektrum Bozukluğu(OSB) bireylerin stereotipik davranışlar göstermesi, göz teması kurmaması, sosyal ve iletişim becerilerinde sınırlılık yaşamasına sebep olan nöro-gelişimsel bir bozukluktur. OSB olan bireyler yetişkinlik dönemine geldiğinde tam bağımsız yaşam becerilerine yönelik istihdam, sosyal katılım, gibi konularda sınırlılıklar yaşayabilir. OSB olan yetişkinlerin, kendilerine karşı beklenti seviyelerinin düşük olması, günlük ve bağımsız yaşamda sınırlılık yaşamalarına neden olmaktadır. Bu araştırmanın amacı OSB olan yetişkin bireylere yönelik yapılan araştırmaların incelenmesidir. Bu araştırma kapsamında “otizm spektrum bozukluğu”, “otizmlilik” “yetişkinlik”, “yetişkin” “birey” ve “otistik” anahtar kelimeler ile google akademik ve ulusal tez merkeze veri tabanlarından tarama yapılmıştır. Tarama sonucunda 155 tez ve 10 makale olmak üzere toplamda 165 araştırmaya ulaşılmıştır. Araştırma bir sistematik derleme araştırması olup elde edilen araştırmalar doğrudan OSB olan bireylerle yapılan araştırmalar olma, katılımcı grubu 18 yaş ve üstü olma, nitel, nicel ve karma araştırma yöntemlerini kullanılma, eğitim bilimleri alanından olma kriterlerine dikkat edilerek incelenmeye alınmıştır. Dahil etme dışlama kriterleri sonucunda bir doktora beş yüksek lisans tezi olmak üzere altı lisans üstü tezi ve bir makale incelemeye dahil edilmiştir. İnceleme sonucunda 2020 ile 2023 yılları arasında araştırmaların yapıldığı belirlenmiştir. İncelenen araştırmalardan elde edilen bulgular kongrede sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Otizm Spektrum Bozukluğu, Yetişkinlik, Otizmde Yetişkinlik

Sorumlu Yazar E-posta: esmaardic923@gmail.com

Odyolog Adaylarının Kekemeliğe Yönelik Bilgi ve Tutumlarının İncelenmesi

Hale Hançer, Başkent Üniversitesi

ÖZET

Amaç: Odyologların, profesyonel yaşamlarında kekemeliği olan bireylerle sıklıkla karşılaşmaları nedeniyle kekemeliğe ilişkin bilgi ve farkındalığa sahip olmaları kritik bir gerekliliktir. Birçok odyoloji lisans programında kekemeliğe yönelik bilgilendirici eğitimler sunulmasına rağmen, bu eğitimlerin çıktıları çeşitli değişkenler açısından yeterince araştırılmamıştır. Bu çalışmanın amacı, odyolog adaylarının kekemelik konusundaki bilgi ve farkındalık düzeylerini; kekemelikle ilgili eğitim alma durumları, cinsiyet ve sınıf düzeyleri açısından karşılaştırmak, ayrıca sınıf düzeyi ile bilgi düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Yöntem: Kekemeliğe yönelik bilgi ve farkındalığın belirlenmesi için alanyazın taranarak "İçerik", "Etiyoloji", "Süreç" ve "Müdahale" başlıklarından oluşan 16 maddelik bir anket hazırlanmıştır. Bu anket, odyoloji lisans programı 2.sınıf müfredatında bulunan "Dil ve Konuşma Gelişimi" dersi kapsamında kekemeliğe yönelik bilgilendirme eğitimi alan (2.,3. ve 4.sınıflar) ve almayan (1.sınıf) öğrencilere uygulanarak sonuçlar analiz edilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya katılan 108 öğrencinin 87'si kadın (%80,6), 83'ü (%76,9) kekemeliğe yönelik bilgilendirme eğitimi almıştır. Katılımcıların 25'i (%23,1) 1.sınıf, 44'ü (%40,7) 2.sınıf, 25'i (%23,1) 3.sınıf ve 14'ü (%13,1) 4.sınıf öğrencisidir. Anket sonuçlarında cinsiyete göre farklılık bulunmamış ($U=804.5, p=0.394$), kekemelik bilgilendirme eğitimi alma durumuna göre ise farklılık bulunmuştur ($U=44.0, p<0.001$). Ayrıca sınıf düzeylerine göre yapılan çoklu karşılaştırmada anket puanlarının farklılaştığı belirlenmiştir ($\chi^2(3)=55.093, p<0.001$). İkili karşılaştırmalar sonucunda bu farkın, kekemeliğe yönelik bilgilendirme eğitimi almayan 1.sınıf öğrencileri ile diğer sınıflar arasında olduğu tespit edilmiş (her ikili karşılaştırmada $p<0.001$), diğer sınıf öğrencileri arasında anlamlı fark saptanmamıştır (her sınıf için $p>0.05$). Ayrıca sınıf düzeyi ile anket puanlarında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur.

Sonuç: Odyolog adaylarına sunulan kekemeliğe yönelik eğitimin bilgi ve farkındalık kazandırma açısından etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kekemelik, Odyolog, Odyoloji Lisans Eğitimi, Bilgilendirme Eğitimi

Sorumlu Yazar E-posta: halehancer@baskent.edu.tr

Fizik Bölümü ve Fizik Mühendisliği Bölümü Öğrencilerin Otizmspektrum Bozukluğuna Bakış Açısı ile Otizm Spektrum Bozukluğu Bileşenleri Arasındaki Korelasyonun İncelenmesi

Bilgesu Duran, İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Muhsin Öznaneci, İstanbul Medeniyet Üniversitesi

ÖZET

Otizm Spektrum Bozuklukları (OSB), sosyal-duygusal işlevlerde yetersizlikler, iletişimde güçlükler ve tekrarlayıcı ilgi ile davranışlarla karakterize edilen nörogelişimsel bozukluklardır. Türkiye'deki Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne (2006) göre, erken yaşta belirtiler gösteren ve sosyal etkileşimde sınırlılıklar yaşayan bireyler olarak tanımlanmaktadır. Düşük işlevli OSB bireyleri daha belirgin nörolojik bozukluklarla ilişkilendirilirken, yüksek işlevli OSB bireyleri daha yüksek zekâ düzeyleri ile öne çıkmaktadır. OSB'nin nörobiyolojik temelleri tam olarak anlaşılamamış olup, genetik ve çevresel faktörlerin etkili olduğu düşünülmektedir.

Fizik ve mühendislik gibi alanlarla ilgilenen öğrenciler, analitik düşünme, desen tanıma ve yapılandırılmış düşünme becerileri açısından OSB özellikleriyle benzerlik gösterebilir. OSB'li bireylerin gelişmiş desen algısı ve sistematik düşünme eğilimleri olduğu gözlemlenmiştir. Nörogörüntüleme çalışmaları, OSB'li bireylerin bilişsel işleme ve problem çözme yaklaşımlarında farklılıklar ortaya koymuştur. Bu çalışma, fizik ve fizik mühendisliği öğrencilerinin OSB farkındalık düzeyini ve kendi bilişsel profillerinde OSB ile örtüşen özellikleri incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırmada Otizm Spektrum Bileşenlerini gösteren ve Türkiye'de 2013'te valide edilmiş Otizm Spektrumu Bileşenleri(OSBi)-TR anketi [1] ile 2023'te geliştirilen Otizm Spektrum Bozukluğu Farkındalık Ölçeği kullanılmıştır [2]. Ön sonuçlarda OSBi-TR anketinin Cronbach alfa değeri 0.588, OSB Farkındalık Ölçeği Cronbach Alfa değeri 0.901 bulunmuştur. ile OSA-TR ve OSB Farkındalık toplam skorları arasındaki korelasyon katsayısı $=0.539(p<0.01)$ olarak hesaplanmıştır. OSB farkındalığı ile OSB bileşenleri arasında fizikçilerde olumlu ilişki izlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Otizm Spektrum Bozukluğu, Fizik, Mühendislik, Farkındalık, Bileşenler

Sorumlu Yazar E-posta: bilgesuduran@gmail.com

Köse, S., Bora, E., Erermis, S., & Aydın, C. (2010). Otizm-Spektrum Anketi Türkçe formunun psikometrik özellikleri*/Psychometric features of Turkish version of Autism-Spectrum Quotient. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11(3), 253.

Yazıcı, M. S., & Karsantık, İ. (2023). Otizm farkındalık ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 58(58), 18-40. <https://doi.org/10.15285/maruaebed.1189906>

Özel Eğitim Öğretmeni Adaylarının Özel Gereksinimli Bireylerin Fiziksel Aktiviteye Katılımlarına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi

Abdulkahar Karaçay
Burcu Yapar Öz, Necmettin Erbakan Üniversitesi

ÖZET

Özel gereksinimli bireylerin fiziksel aktivitelere katılımları hem sağlıklı bireyler olabilmeleri hem de sosyal yaşamın bir parçası olabilmelerini desteklemede önemli görülmektedir. Böylesi önemli bir süreçte özel eğitim öğretmeni adaylarının tutumlarının belirlenmesi meslek hayatına atılmadan önce özel gereksinimli bireylerin fiziksel aktivitelerine dair neler yapılabileceğini planlamak için faydalı olacaktır. Bu sebepten, bu araştırmada özel eğitim öğretmeni adaylarının özel gereksinimli bireylerin fiziksel aktiviteye katılımına yönelik tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Türkiye’de Özel Eğitim Öğretmenliği lisans programlarına kayıtlı 200 öğretmen adayından elde edilen veriler ile yürütülmüştür. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılacaktır. Verilerin toplanmasında "Özel Gereksinimli Bireylerin Fiziksel Aktiviteye Katılımına Yönelik Tutum Ölçeği (Yılmaz, Erer & İlhan, 2023)" uygulanmıştır. Veriler betimsel istatistikler ve bağımsız örneklem t-testi ile analiz edilecektir. Katılımcılardan ayrıca çeşitli sosyodemografik bilgiler de istenmiştir. Yaş, cinsiyet, sınıf düzeyleri, okudukları üniversiteleri, çalıştıkları özel gereksinimli bir çocuğun olup olmadığı, fiziksel eğitim ve spor dersi alıp almadıkları, kendilerinin spor yapma sıklıkları, ilgilendikleri spor dalı gibi sorular sorulmuştur. Ölçekten elde edilen puanlar ile bu değişkenler arasındaki ilişkiler ilgili analiz yöntemleri ile incelenecektir. Araştırma sonunda özel eğitim öğretmeni adaylarının özel gereksinimli bireylerin fiziksel aktivitelere katılımlarına yönelik tutumlarının genel olarak olumlu düzeyde olacağı beklenmektedir. Ayrıca, fiziksel eğitim ve spor dersi alan, düzenli olarak spor yapan ve daha önce özel gereksinimli bireylerle çalışma deneyimi bulunan adayların tutum puanlarının daha yüksek çıkması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fiziksel Aktivite, Tutum, Özel Eğitim Öğretmeni Adayı

Sorumlu Yazar E-posta: abdulkaharkaracay565@gmail.com

Altın Madalyadan Fazlası: Olimpiyat Şampiyonu Paralimpik Sporcunun Başarı Öyküsü

Azra Ceyhan, İstanbul Medipol Üniversitesi
Ömer Faruk Karabıdık, İstanbul Medipol Üniversitesi
Esma Nur Tepeyurt, İstanbul Medipol Üniversitesi

ÖZET

Paralimpik sporcuların başarı hikayesi, hem bireysel hem de toplumsal gelişim bakımından kuvvetli bir etkiye sahiptir. Her bir sporcunun başarısı dezavantajlı grupların başarısını kanıtlamakta olup toplumsal görünürlüğü ve kabulü arttırdığını kanıtlar niteliktedir. Bu çalışmada, 2024 Paris Paralimpik Oyunları'nda başarısıyla dikkat çeken bir sporcunun yaşam hikayesini anlamak ve betimlemek amaçlanmıştır. Bu nedenle araştırmada nitel bir yöntem olarak tek durum çalışması yöntem olarak belirlenmiştir. Araştırmada veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu, anekdot kayıtları, araştırmaya katılan sporcu hakkında basında çıkan haberler ve araştırmacı günlükleri aracılığıyla toplanmıştır. Toplanan veriler içerik analizi kullanılarak betimsel olarak bulgular ortaya konmuştur. Yapılan analiz sonucunda; sporun iyileştirici etkisi, toplumsal farkındalık, paralimpik başarılar, sporun gücü, azim ve kararlılık temaları ortaya çıkmıştır. Araştırmanın sonucunda sporun, yetersizliği olan bireylerin toplumsal önyargılarla başa çıkmasında ve engelli bireylerin toplumda görünürlüğü artırılmasında etkili bir araç olduğu bir kez daha ortaya koyulmaya hizmet etmiştir. Bunun nedeni araştırmaya katılan paralimpik sporcunun, kendi yaşantısında fiziksel başarılarının ötesine geçerek, toplumda farkındalık oluşturma ve engellilere rol model olma görevini üstlendiğini ifade etmesi ve bunu kanıtlar çabasıdır. Araştırmadan elde edilen bulgulardan yola çıkılarak aslında tek bir sporcu üzerinden değil farklı paralimpik sporculara da ulaşarak bilimsel araştırmaların yapılması gerektiğini göstermiştir. Gelecek araştırmalarda farklı paralimpik sporcuların da bilimsel platformlarda tanınırlılığın artması ve sistem içinde bu sporcuların daha çok desteklenmesi öneri olarak sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Paralimpik, Olimpiyat, Motivasyon, Başarı, Paralimpik Sporcu

Sorumlu Yazar E-posta: azra.ceyhan@std.medipol.edu.tr

Ebeveynlerin Gözünden Otizmli Çocuklarının Profesyonel Spor Yolculuğu

Kübranur Osma, İstanbul Medipol Üniversitesi
Sena Sağlam, İstanbul Medipol Üniversitesi
Yeşim Tapan, İstanbul Medipol Üniversitesi

ÖZET

Son zamanlarda yapılan araştırmalar, fiziksel aktivitenin ve sporun Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) olan bireylerin gelişimine olumlu katkılar sağladığı bildirmektedirler. Özellikle çocukları OSB tasını alan ebeveynlerle yapılan araştırmalar da sporun çocuklarının dil, iletişim, öz bakım, davranış problemleri üzerinde olumlu etkiler sağladığı yönünde bilgiler sunmaktadır. Spor ile tanışan OSB'li çocukların bazıları profesyonel olarak spora devam etmektedir. Dolayısıyla bu araştırmanın amacı OSB'li bir yüzme sporcusunun ebeveynlerinin gözünden spor yapma sürecini ve bu süreç boyunca yaşanan deneyimlerin aktarılmasıdır. Araştırmanın yöntemi nitel araştırma yöntemlerinden anı çalışması olarak belirlenmiştir. Bu araştırmada 14 yaşında OSB'li bir erkek çocuğa sahip olan anne ve baba ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizi sürecinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Ebeveynleriyle yapılan görüşmeler çerçevesinde ortaya çıkan bulgular, araştırmacılar tarafından yorumlanarak aktarılmıştır. Yapılan analiz sonrasında ebeveynler, sporun OSB'li çocuklarına öz bakım becerilerine olumlu katkı sağladığı yönünde görüşlerini bildirirken; spor eğitmenlerin OSB konusunda yeterli bilgi sahibi olmadığını da ortaya koymuştur. Araştırma sonucunda yaşanan bilgi eksikliği ve finansal sınırlılıktan dolayı OSB'li çocukların spordan faydalanma süreçlerini zorlaşabildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca OSB'li çocukların spora katılımı, yaşam kalitelerini arttırmakta önemli bir araç olduğu bu araştırma sonucunda tekrar ortaya çıkmıştır. Yapılan çalışma OSB'li çocukların spora katılım sürecini ve yaşamış oldukları sorunların belirlenerek ilgili kurum ve kuruluşların gerekli tedbirleri alması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Otizm Spektrum Bozukluğu(OSB), Ebeveynler, Yüzme, Spor, Profesyonel Sporcu

Sorumlu Yazar E-posta: kubranur.osma@std.medipol.edu.tr

Hizmet Sektöründe İşverenlerin Özel Gereksinimli Bireylerin İstihdamına İlişkin Bakış Açısı

Betül Durmaz
Gülşen Bilen
Ahmet İlhan Yetkin

ÖZET

Özel gereksinimli bireylerin hayatlarında kazandırılması gereken en temel beceri bağımsız yaşamdır. Bağımsız yaşamı sağlamak için çok farklı alanlardan desteklenmeleri gerekmektedir. Bu alanların başında bireylerin yetiştirilmesine ulaştıklarında meslek sahibi olmaları gelmektedir. Ancak özel gereksinimi olan bireylerin meslek sahibi olmalarının önünde farklı engeller bulunmaktadır. Bunların başında toplumsal tutum ve iş verenlerin bakış açıları gelmektedir. Özel gereksinimli bireylere karşı toplumsal tutumlar son zamanlarda farkındalık çalışmalarıyla olumlu yönde değişim göstermektedir. Ancak iş verenlerin bu bireyleri işe alımlarıyla ilgili bakış açıları hala istendik düzeyde değişime uğramamıştır. Özellikle hizmet sektöründe yer alan iş verenlerin kendi markalarının itibarını korum isteği ve maddi kayıp yaşamama düşünceleri bu bireylerin hizmet sektöründe yer almalarının önünde engeller arasında yer almaktadır. Bu gerekçeler ışığında özel gereksinimli bireylerin hizmet sektöründe istihdam edilebilirliğinin artırılması ,iş gücüne katılımının yaygınlaştırılması ve iş gücünün önündeki engellerin kaldırılmasının önemi giderek artmaktadır. Bu amaca ulaşmak için öncelikle hizmet sektöründeki işverenlerin özel gereksinimli bireylere karşı bakış açılarının derinlemesine belirlenmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı farklı hizmet sektörlerinde yer alan şirketin işveren yöneticilerinin özel gereksinimli bireylerin hizmet sektöründe istihdam edilmelerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu bağlamda 6 farklı hizmet sektöründen 9 işverenle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler ses kaydına alınarak araştırmacılar tarafından analiz edilmiş ve bu doğrultuda konuya ilişkin tema ve alt temalar oluşturulmuştur. Bu veriler nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen kullanılarak anlamlı bulgulara dönüştürülmüştür. Ayrıca araştırmanın bulguları ilgili alanyazınla sunum esnasında tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Özel Gereksinimi Olan Bireyler, İstihdam Ve Mesleki Beceriler, Hizmet Sektörü, İşverenler, Özel Eğitim

Sorumlu Yazar E-posta: 04230451062@ogr.inonu.edu.tr

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Özel Eğitim Anaokullarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Betül Akaslan, İnönü Üniversitesi
Büşra Nakış Yıldırım, İnönü Üniversitesi
Ahmet İlkhan Yetkin, İnönü Üniversitesi

ÖZET

Çeşitli tanımlamaları olsa da erken çocukluk yılları genel manasıyla 0-8 yaş aralığını kapsayan, insan hayatında kritik öneme sahip bir dönemdir. Bu dönemde birçok gelişim alanında hızlı bir ilerleme görülmekte ve bu yıllardaki yaşantılar kalıcı izler bırakmaktadır. Normal gelişim gösteren çocukların yanı sıra özel gereksinimli çocukların da hayatında erken çocukluk yılları erken müdahalenin etkililiği açısından kritik bir öneme sahiptir. Erken çocukluk yıllarında çeşitli eğitim uygulamaları olmakla birlikte özellikle 3 yaşından itibaren özel gereksinimli çocuklar özel eğitim anaokulları aracılığıyla eğitim alabilmektedirler. 36-66 aylık çocukların devam ettiği özel eğitim anaokullarında özel eğitim öğretmeni ile okul öncesi öğretmeni birlikte çeşitli sorumlulukları paylaşımlı şekilde üstlenmektedirler. Ancak yapılan birçok çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının özel eğitim noktasında kendilerini yetersiz hissettikleri ve desteğe ihtiyaç duydukları belirlenmiştir. Bu durumun okul öncesi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının özel eğitim anaokullarında çalışmaya yönelik istek ve motivasyonlarını etkileyebileceği göz önüne alınmalıdır. Bu doğrultuda öğretmen olduklarında bu okullarda çalışma motivasyonlarını ve isteklerini artıracak müdahalelerinin yapılması bakımından okul öncesi öğretmen adaylarının özel eğitim anaokullarına dair algı ve görüşlerinin incelenmesi önem taşımaktadır. Mevcut araştırmada okul öncesi öğretmenliği lisans öğrencilerinin özel eğitim anaokullarına dair görüşlerinin anlaşılması amaçlanmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmeler transkript edilerek veriler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Araştırmanın bulgularında okul öncesi öğretmen adaylarının özel eğitim anaokullarına dair bilgileri, bu okullarda çalışmayı tercih etme durumları, lisans eğitimlerinin bu okullarda çalışmaya yönelik ne kadar hazırlık sağladığı gibi verilere ulaşılmıştır. Bulgular literatür çerçevesinde tartışılarak önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim Anaokulu, Erken Çocukluk Özel Eğitimi, Okul Öncesi Öğretmen Adayları

Sorumlu Yazar E-posta: betulakaslan27@gmail.com

Ortaokul Düzeyindeki Görme Yetersizliği Olan Öğrencilerin Afet Bilinci Düzeyinin Gören Akranlarıyla Karşılaştırılması

Ebru Özçelik
Nisa Gül Kaya

ÖZET

Doğal afet anında, olağan gelişim gösteren bireyler görsel uyaranları kullanarak çevre içindeki pozisyonlarını belirler, konumunu ve hedefini kararlaştırarak bireysel güvenliğini sağlar. Görme yetersizliğinden etkilenmiş bireyler ise yönelim ve bağımsız hareket becerilerinde dezavantajlı olmaları sebebiyle bulundukları yeri belirleme, daha güvenilir bir yere geçme, kendini koruma konularında zorluk çekmekte ve güvenliğini sağlayamama sonucunda afetin olumsuzluklarından etkilenebilmektedirler. Yönelim ve bağımsız hareket becerileri görme yetersizliği olan bireylere erken yaşta kazandırılmalıdır. Bu beceriler görme yetersizliği olan bireyin çevre hakkında bilgi sahibi olmaları, hedeflerini belirlemelerini ve hedeflerine kolayca ulaşabilmelerini sağlar (Altunay, 2015; Altunay, Yalçın & Uysal Saraç, 2021). Görme yetersizliği olan bireyler kaynaklara erişebilmede sorun yaşamaktadır (Altunay, 2016; Altunay, 2018) ve dolayısıyla doğal afetlere yönelik kaynaklara erişimde de problemlerle karşılaşmaları kaçınılmazdır. Ortaokul düzeyindeki olağan gelişim gösteren bireylerin afet bilinci, afet hazırbulunuşlukları, afet kavram algıları gibi konulara yönelik çalışmalar alanyazında mevcutken ortaokul düzeyindeki görme yetersizliği öğrencilere yönelik bu konularda bir çalışmaya rastlanmamıştır. Görme yetersizliğinin yaratacağı sınırlılıklar dikkate alınarak, öğrencilerin afet bilinç düzeylerine yönelik araştırmaların yapılmasına gereksinim bulunmaktadır. TÜBİTAK 2209 proje kapsamında Prof. DR. Banu ALTUNAY danışmanlığında gerçekleştirilen “Ortaokul Düzeyindeki Görme Yetersizliği Olan Öğrencilerin Afet Bilinci Düzeyinin Gören Akranlarıyla Karşılaştırılması ve Aile Görüşleri” isimli araştırmanın kongrede “Ortaokul Düzeyindeki Görme Yetersizliği Olan Öğrencilerin Afet Bilinci Düzeyinin Gören Akranlarıyla Karşılaştırılması” boyutu ele alınacaktır. Bu çalışmada Ankara, Gaziantep ve Adana’daki Millî Eğitim Bakanlığına bağlı görme engelliler ortaokullarındaki 44 görme yetersizliği olan öğrenci ile Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokullardaki 44 gören öğrencilerin afet bilinç düzeyleri Yetişensoy (2022) tarafından geliştirilen Ortaokul Öğrencileri Afet Bilinci Ölçeği uygulanarak karşılaştırılmıştır. Elde edilen nitel verileri analizleri doğrultusunda sınıf, yaş ve cinsiyet değişkenlerine bağlı afet bilincinde anlamlı bir fark bulunmazken görme durumu değişkenine bağlı olarak afet bilincinde anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir. Görme yetersizliğinden etkilenmiş öğrencilerin afet bilinci düzeyi, olağan gelişim gösteren öğrencilerin afet bilinci düzeyine göre daha düşük çıkmıştır. Çalışmadan elde edilecek olan verilerin özel eğitim alanında ve Görme Engellilerin Eğitimi Anabilim Dalında yeni çalışmalar geliştirilmesine zemin olması, görme yetersizliği olan bireylerin afet bilgi ve bilinç düzeylerinin geliştirilmesine ve kapsamlı eğitim çalışmalarının gerçekleştirilmesine ışık tutması öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Görme Yetersizliği, Afet, Ortaokul, Aile

Sorumlu Yazar E-posta: ebru.ozcelik2@gazi.edu.tr

Üniversite, Sivil Toplum ve Yerel Yönetimlerle İşbirliğinde Bir Model Olarak; DOSD Meram

Abdulkahar Karaçay, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Süleyman Arslantaş, Necmettin Erbakan Üniversitesi

ÖZET

Down Sendromu, bireylerin fiziksel ve zihinsel gelişimlerini etkileyen genetik bir durumdur. Bu durumu yaşayan bireyler, toplumsal hayata aktif katılım gösterebilmek için belirli destek sistemlerine ihtiyaç duyarlar. Meram Down Sendromlu Bireyler Yaşam Destek Merkezi (DOSD), bu bireylerin yaşam kalitesini artırmayı hedefleyen yenilikçi bir yaklaşımdır. Meram Down Sendromlu Bireyler Yaşam Destek Merkezi (DOSD), Necmettin Erbakan Üniversitesinin akademik bilgisi ve eğitim koordinesi, yerel yönetimlerin uygulayıcılığı, sivil toplumun duyarlılığı ve gönüllülerin özverisi ile güçlendirilen bütüncül bir yaklaşım sunmaktadır. Bu model, Down Sendromlu bireylerin topluma katılımını artırarak, onların daha bağımsız ve anlam dolu bir yaşam sürmelerine olanak tanımayı amaçlamaktadır. Bu çalışma ile; spesifik bir şekilde alanında ilk olan ve özgün bir model haline gelmeyi amaçlayan Meram Down Sendromlu Bireyler Yaşam Destek Merkezinin tanıtımı ve uygulamalarının yaygınlaşması doğrultusunda bilgi paylaşımı amaçlanmıştır. Tarama ve doküman analizinden yararlanılmıştır. Dernek tüzüğü, uygulama esasları, misyon ve vizyon ifadeleri, internet sayfasından ve basında yer alan yansılardan yararlanarak bulgular ortaya konulmaya çalışılmıştır. Neden sadece DOWN Sendromlu bireylerin eğitimini temel alan bir kurum? Dernek olarak DOSD Meram ve amaçları nelerdir? DOSD-EP, DOWN Sendromlu bireyler yaşam destek Eğitim Programı/E-portfolyosu nedir? Neyi temel alır? DOSD'un fiziksel ortamı nasıldır? Spor kulübü olarak DOSD Meram nedir? Nasıl çalışır? Down ve Otizm Topluluğunun DOSD Meram etkinlikleri ve gönüllülük eğitim programları nelerdir? Sivil toplum kuruluşlarına, yerel yönetim uygulamalarına, üniversite toplum iş birliğine yönelik sonuçlar geliştirilip, öneriler sunmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: DOSD Meram, DOWN Sendromu Sivil Toplum, Üniversite, Yerel Yönetim

Sorumlu Yazar E-posta: abdulkaharkaracay565@gmail.com

Web Sitesine Girilebilir Ama Erişilebilir Mi?

İrem Sude Tomo, İnönü Üniversitesi
Yağmur Irmak Durmaz, İnönü Üniversitesi
Ceylan Cinal, İnönü Üniversitesi

ÖZET

Web teknolojilerinin gelişimi, bireylerin bilgi kaynaklarına erişimini önemli ölçüde artırmıştır. Günümüzde, kurumlar tarafından sunulan bilgi ve hizmetlere erişimde web siteleri temel bir araç haline gelmiştir. Bu nedenle, web sitelerinin erişilebilir şekilde tasarlanması büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada, Türkiye'deki üniversitelerin web sitelerinin erişilebilirlik durumunu incelemek amaçlanmıştır. Nicel araştırma yöntemine dayalı olarak gerçekleştirilen çalışmada, tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, mevcut bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Araştırma kapsamında, Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinde özel eğitim bölümü bulunan 12 üniversitenin web sayfaları incelenmiştir. Verilerin değerlendirilmesi için görünüm kontrol listesi kullanılmıştır. Araştırma bulguları, üniversitelerde özel gereksinimli bireylere yönelik hizmet sunan birimlerin genellikle "Engelli Öğrenci Birimi" veya "Engelsiz Üniversite" adıyla yapılandırıldığını göstermektedir. Bu birimlere ait web sayfalarında, görevli personelin iletişim bilgilerine yer verildiği belirlenmiştir. Ayrıca, öğretimsel uyarlamalar hakkında bilgilere, özel gereksinimli bireylerin kullanabileceği formlara ve ilgili mevzuat belgelerine erişim sağlandığı tespit edilmiştir. Ancak, sınav yönergeleri, destek teknolojileri ve kampüs olanaklarına ilişkin bilgilerin web sayfalarında bulunmadığı saptanmıştır. Bununla birlikte, işitme ve görme yetersizliği olan bireylerin erişimine yönelik düzenlemelerin yetersiz ve kapsam açısından sınırlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular, üniversite web sitelerinin daha kapsayıcı hale getirilmesi ve erişilebilirlik standartlarına daha fazla uyum sağlanması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Web Erişilebilirliği, Üniversite Web Siteleri, Engelli Öğrenci Birimi, Özel Gereksinimli Bireyler, Eğitimde Erişilebilirliği

Sorumlu Yazar E-posta: ceylan.cinal@inonu.edu.tr

Özel Eğitim Öğretmen Adaylarının Mesleki Etik Dersindeki Etik İkilem Çözümlemelerinin İncelenmesi

Elif Şahin, Anadolu Üniversitesi
Yıldız Yavuztürk, Anadolu Üniversitesi
Ufuk Atmaca, Anadolu Üniversitesi

ÖZET

Etik değerlendirmeler, belirli durumlarda hangi davranışların uygun, hangilerinin uygun olmadığı ile ilgilenir ve “Her şeyi göz önüne alarak, belirli bir durum karşısında, ne yapmak gerekir?” sorusuna cevap vermeyi amaçlar. Öğretmenler için bu sorunun cevabı aslında açıktır. Öğrencinin üstün yararı neyi gerektiriyorsa onu yapmak gerekmektedir. Ancak bazı durumlarda, hangi seçeneğin öğrencinin üstün yararına olduğu çok belirgin olmayabilir. Farklı sonuçlar doğurabilecek birden fazla davranış seçeneğinin ortaya çıktığı ve bu seçeneklerin birbirlerine karşı açık bir üstünlüğünün görülmediği durumlara etik ikilemler denilmektedir. Etik ikilemler karar veya eylem gerektiren bir durumda iki veya daha fazla değer arasından seçim yapma karmaşıklığı olarak da tanımlanmaktadır. Alan yazında etik ikilemleri çözmek için farklı modeller kullanılmaktadır. Bu çalışmada Warnick ve Silverman (2011) ın uygulama çerçevesi esas alınmıştır. İçerdiği basamaklar genel ilkeleri tarif ettiği için, özel eğitim alanındaki durumlara da kolaylıkla uyarlanabilmektedir. Bu yaklaşımların önemli bir avantajı da bunları uygulayan öğretmenlere, etik ikilemler daha gündeme gelmeden, çözüme yönelik davranış becerilerini kazandırmasıdır. Öğretmenlerin etik ikilemlerde doğru kararlar vermeleri ya da etik problemleri doğru analiz edebilmeleri için etik karar verme yöntemleri hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Bu çalışmada Warnick ve Silverman (2011) tarafından geliştirilen modelin Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü 2025 bahar dönemi Meslek Etiği (A Grubu) dersinde uygulanması sonucundaki ürünler sunulacaktır. Çalışmada yöntemsel olarak Araç-Amaç Analizi (Johnson, 2021) basamakları izlenecektir. Sunulan örnek değerlendirmelerin özel eğitim öğretmen adaylarına etik ihlal ve ikilemlerin etkili çözümleri için bakıp bakış açısı sağlayacağı düşünülmektedir. İleride karşılaştıkları etik ihlal ve ikilemleri değerlendirip etkili çözümler bulmaları için bir araç sağlayacaktır. Özel eğitim öğretmenleri mesleklerini etik ilkelerin ışığıyla yerine getirdiklerinde ve bu gibi çalışmaların yaygınlaştığında özel gereksinimli öğrenciler için güvenli eğitim öğretim çevrelerinin oluşturulmasına katkı sağlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Etik İkilemler, Meslek Etiği, Özel Eğitimde Etik

Sorumlu Yazar E-posta: esahin48@anadolu.edu.tr

Özel Eğitim Öğretmen Adaylarının Yeterliği ile İlgili Uygulama Öğretmenlerinin Görüşleri

Yahya Çıkılı, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Hatice Karaca, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Selma Şahin Karakaya, Necmettin Erbakan Üniversitesi

ÖZET

Özel eğitim öğretmen adaylarının yeterlilikleri hakkında uygulama öğretmenlerinin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya farklı üniversitelerde öğrenim görmekte olan özel eğitim öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasına katıldığı uygulama okulunda uygulama öğretmeni olarak görev yapan 126 öğretmen katılmıştır. Araştırmada veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan anket ile elde edilmiştir. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgilere ait sorular, ikinci bölümde ise öğretmen adaylarının yeterliklerini belirlemeye dönük 11 likert tipi sorudan oluşmaktadır. Veriler online Google forms ile elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler betimsel olarak analiz edilmiş ve frekans olarak sunulmuştur. Katılımcıların %48'i özel eğitim sınıfında, %43,7'si özel eğitim okullarında görev yapmaktadır. Katılımcılar öğretmen adaylarının "öğrenci performansını belirleme, öğrenci için uygun amaçları belirleme, öğrenci için BEP hazırlama, öğrenci için öğretim planı (BÖP) hazırlama, öğretim içeriğine uygun, etkili yöntem-teknikleri belirleme, öğretim araç-gereç ve materyallerini öğrenci düzeyine uygun biçimde ve etkili kullanabilme, öğretimi plana göre yürütme, gruba dayalı öğretim uygulama, problem davranışa yönelik müdahale planı hazırlama ve uygulama ile uygulama öğretmenin verdiği görev ve sorumlulukları yerine getirebilmede" yeterli oldukları yönünde görüş belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan uygulama öğretmenleri sadece özel eğitim alanı mevzuatı ve uygulamaları konusunda özel eğitim öğretmen adaylarının yeterliklerinin yetersiz olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu verilere bağlı olarak özel eğitim öğretmen adaylarının özel eğitim alanı mevzuatı konusunda yeterliklerinin artırılmasına dönük ders ve içeriklerinin artırılması, dersin sekizinci dönemde değil daha önceki bir dönemde verilmesi, özel eğitim kurumlarında gözlem ve özel eğitim kurum deneyimi derslerinde mevzuat ve uygulamaları ile ilgili etkinliklere yer verilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Öğretmenlik Uygulaması, Özel Eğitim Öğretmenliği, Öğretmen Adayı

Sorumlu Yazar E-posta: selmakarakaya244@gmail.com

Bir Karar, Bir Yaşam: Özel Gereksinimli Çocuğunu Bilinçli Olarak Dünyaya Getiren Annelerin Hikâyeleri

Zeynep Meryem Koçak, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Ezgi Deniz, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Çiğdem Nilüfer Umar, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ÖZET

Bu araştırma, doğum öncesinde olası engeli tespit edilen bebeklerin doğumuna bilinçli olarak karar veren ailelerin yaşadığı psikososyal süreçleri anlamayı amaçlamaktadır. Araştırmada, ebeveynlerin karar alma süreci, duygu durumları, sosyal destek sistemleri ve kabullenme süreçleri detaylı olarak incelenmiştir. Problem durumu olarak, ebeveynlerin doğum öncesinde bebeklerinin engelli olduğunu öğrenmeleri üzerine yaşadıkları duygusal tepkiler, karar verme sürecinde etkili olan faktörler ve doğum sonrası adaptasyon süreçleri ele alınmıştır. Özel gereksinimli çocukların doğumunun ebeveynler üzerindeki uzun vadeli etkileri ve destek sistemlerine olan ihtiyaçları da araştırmanın temel konularını oluşturmaktadır. Araştırma yöntemi olarak nitel araştırma deseni benimsenmiş ve fenomenolojik yaklaşım kullanılmıştır. Çalışmaya, doğum öncesinde bebeklerinin Down sendromu tanısı aldığını öğrenmiş ve doğum kararını bilinçli olarak vermiş 4 anne katılmıştır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış ve derinlemesine bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Veri analizi sürecinde içerik analizi yöntemi uygulanmış, tematik kodlama ile veriler kategorilere ayrılarak analiz edilmiştir. Bulgular ebeveynlerin ilk duyduklarında şok, üzüntü, inkâr gibi duygular yaşadığını, ancak zamanla kabullenme sürecine girdiklerini göstermektedir. Dini inançlar, eş ve aile desteği, doktorların yönlendirmeleri karar sürecinde önemli faktörler olarak öne çıkmıştır. Bazı aileler güçlü sosyal destek görürken, bazıları yalnız hissetmiş ve bu durum psikolojik süreçlerini olumsuz etkilemiştir. Çocukları için en iyi eğitim ve bakım koşullarını sağlamaya çalışan ebeveynler, uzun vadede çocuklarının bağımsız bir birey olarak topluma katılımına dair kaygılar taşımaktadır. Sonuç ve öneriler doğrultusunda, özel gereksinimli çocuk sahibi ailelere yönelik psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin artırılması, doktorların ebeveynlere yönelik daha destekleyici bir dil kullanmaları, toplumda farkındalığın artırılması ve özel eğitim desteklerinin genişletilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Down Sendromu, Engelli Çocuk Ebeveynleri, Kabullenme Süreci*

Sorumlu Yazar E-posta: zeynep.meryem59@gmail.com

Özel Gereksinimli Öğrencilerin Resimsel İfadelerinin Doküman Analiziyle İncelenmesi: Renk ve Kompozisyon

Oktay Özdemir
Muhammet Taha Tarhan

ÖZET

Geçmişten günümüze insanlar, duygularını ifade etme yöntemi olarak resmi kullanmışlardır. Farklı yaşlardaki bireyler, farklı resim materyalleri ve türlerini kullanarak kendilerini ifade ederler. Bir çocuk eline kalem verildiği andan itibaren karalamalar yaparak resim çizmeye başlar. Çocuklardaki bireysel farklılıklar ve hayal güçleri, pek çok farklı türde resmin ortaya çıkmasına olanak tanır. Ancak, bazı bireysel farklılıklar dezavantajlara yol açabilir. Örneğin, özel gereksinimli çocuklar, normal gelişim gösteren akranlarına kıyasla resim konusunda gerilikler gösterebilmektedir. Özel gereksinimli çocukların resimlerini inceleyerek, kullandıkları yöntem ve materyallerin belirlenmesi, yapılan resimlerin daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Araştırmanın sonunda elde edilecek bulgular, çocukların resim çizme konusundaki eksik ve güçlü yönlerini ortaya koymaya yardımcı olacaktır. Bu da, ebeveynlere ve öğretmenlere çocukları tanıma, istek ve ihtiyaçlarını belirleme konusunda yardımcı olacak bir veri sunacaktır. Bu çalışma, ilkokul ve ortaokul kademelerinde eğitim gören, farklı tanılara sahip özel gereksinimli bireylerin çizdiği resimleri incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, çizilen resimler cinsiyet, yaş ve yetersizlik türü gibi değişkenler açısından analiz edilecektir. Araştırmada, çizimlerde kullanılan renkler, çizgi türleri, kâğıdın konumlandırılması, arka plan detayları, alan kullanımı, boya türleri ve geometrik şekil kullanımı gibi kriterler de dikkate alınarak incelemeler yapılacaktır. Araştırmanın evrenini, Bolu ve Bilecik illerindeki okullarda eğitim gören 30 özel gereksinimli birey oluşturmaktadır. Her öğrenciden bir resim çizmeleri istenmiş ve özgür bir şekilde resim yapmalarına olanak tanınmıştır; herhangi bir sınırlama ya da yönlendirme yapılmamıştır. Çıkan sonuçlar, alanyazında yer alan benzer çalışmalarla karşılaştırılarak değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Yetersizlik, Çizim, Resim, Özel Gereksinimli Birey

Sorumlu Yazar E-posta: oktay702.7@gmail.com

TRT Çocuk Kanalı'nda Yayınlanan Türk Çizgi Filmlerinde Özel Gereksinimli Karakterlerin İncelenmesi

Meral Yarcı, İnönü Üniversitesi
Fatma Evcik, İnönü Üniversitesi
Ahmet İlkhan Yetkin, İnönü Üniversitesi

ÖZET

Özel gereksinimi olan bireylerin toplum içerisinde görülme sıklıkları gitgide artmıştır. Toplumsal kabulün birinci kuralı bu bireylerin toplum içerisindeki etkinliklere ya da farklı aktivitelere katılımıyla doğrudan ilişkilidir ancak toplumsal kabulün etkili bir şekilde arttırılmasının birincil koşulu ise erken çocukluk döneminde tipik gelişim gösteren bireylere özel gereksinimi olan bireylerin tanıtılması ve özelliklerinin açıklanmasıdır. Bu bağlamda erken çocukluk döneminde bireylerin izledikleri çizgi filmlerin içeriği önem kazanmaktadır. Çünkü yayın medyasının çocukların sosyal, psikolojik ve duygusal gelişimleri üzerinde tartışılmaz bir etkisi vardır. Özellikle çocukların davranış ve düşüncelerini etkileyen ve toplumsal farklılıklara yönelik tutum geliştirmesini sağlayan etkili bir araçtır. Ancak bu araçların toplumsal farkındalığı ne şekilde yansıttığı tartışılır. Bu yüzden tipik gelişen çocukların izledikleri çizgi filmlerin içerisinde özel gereksinimli karakterlerin geçmesi onların toplum tarafından sosyal kabulünün zeminini hazırlayacaktır. Bu çalışma, ülkemizde yayınlanan TRT Çocuk kanalındaki çizgi filmlerinde yer alan özel gereksinimli karakterlere ne derecede yer verildiğinin belirlenmesidir. Araştırmada TRT Çocuk kanalındaki yayınlanan 51 Türk çizgi filmi içerik ve doküman analizi yöntemiyle incelenmiştir. Yapılan analizler sonucu da TRT Çocuk kanalında yayınlanan Türk yapımı çizgi filmlerde özel gereksinimli karakterlere yeteri kadar yer verilmediği saptanmıştır. Özel gereksinimli karakterlere yer verilen çizgi filmlerde ise sınırlı bir sürede yer aldığı gözlemlenmiştir ve bu bireylerin toplumda yaşadıkları zorluk ve sıkıntılar tam olarak yansıtmadığı gözlemlenmiştir. Elde edilen bulgular kongre esnasında gerçekleştirilecek sunumda paylaşılacak ve araştırmanın bulguları ilgili alan yazında yapılmış çalışmalarla tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Özel Gereksinimli Birey, Çizgi Film, Erken Çocukluk Dönemi, Sosyal Kabul*

Sorumlu Yazar E-posta: meralyarci21@gmail.com

Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Cinsel İstismar Haberlerinin Gazete Arşivleri Üzerinden İncelenmesi ve Farkındalık Çalışmaları

Ayşe Özkan, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Seval Şalcı, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışma, özel gereksinimli bireylere yönelik cinsel istismar vakalarının medya temsillerini analiz etmek ve toplumda farkındalık oluşturarak aileler ile eğitimcileri bilinçlendirmek amacıyla yürütülmüştür. Araştırmada, 2020-2024 yılları arasında Sabah, Posta, Milliyet ve Hürriyet gazetelerinde yayımlanan haberler doküman analizi yöntemi ile incelenmiştir. Analiz kapsamında, istismara uğrayan bireylerin cinsiyeti, yaşı, yetersizlik türü; istismarcının cinsiyeti, yaşı, mesleği ve mağdur ile yakınlık derecesi; istismarcı sayısı, istismarın gerçekleştiği mekân ve coğrafi bölge, istismarın tekrar etme durumu ve hukuki süreçlerin işleyişi incelenmiştir. Araştırma verilerine göre: İstismara uğrayan bireylerin çoğunluğunun kadın, 16-18 yaş aralığında ve zihin yetersizliğine sahip olduğu; istismarcının çoğunluğunun erkek ve 42, 63 ve 69 yaşlarında, mesleğinin şoförlük ve yakınlık derecesinin komşusu olduğu; istismarcı sayısının çoğunlukla tek kişi tarafından, evde ve Marmara Bölgesinde gerçekleştiği; tekrar etme durumunun çoğunlukla olmadığı ve hukuksal sürecin genellikle tutuklu olduğu saptanmıştır. Çalışmanın bulguları, medya organlarının konuyu ele alış biçiminin toplumsal farkındalık üzerindeki etkisini vurgulamakta ve istismarın önlenmesine yönelik erken müdahale programlarının geliştirilmesinin önemini ortaya koymaktadır. Araştırma hem akademik alana hem de sosyal politika geliştirme süreçlerine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Özel Gereksinimli Birey, Cinsel İstismar, Medya Temsili, Gazete Arşivi, Farkındalık Çalışmaları
Sorumlu Yazar E-posta: ayseo1835@gmail.com

Zekâ Testlerinin Bibliyometrik Analizi: Bilimsel Eğilimler ve Araştırma Dinamikleri

Zeynep Şahin, İnönü Üniversitesi
Ceylan Cinal, İnönü Üniversitesi

ÖZET

Zekâ, bireyin problem çözme, akıl yürütme, öğrenme ve çevresine uyum sağlama kapasitesini ifade eden çok boyutlu bir kavramdır. Psikoloji ve eğitim alanlarında uzun yıllardır üzerinde çalışılan bu kavram, bilişsel yetenekleri ölçmek amacıyla çeşitli zekâ testleriyle değerlendirilmiştir. Stanford-Binet Zeka Testi, Wechsler Zeka Ölçekleri ve Leither gibi testler, bireysel ve grup düzeyinde zeka değerlendirmelerinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Zekâ testleri, hem klinik hem de eğitimsel bağlamda karar verme süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu çalışmada, zekâ testleriyle ilgili akademik literatürdeki gelişimi ve araştırma eğilimlerini belirlemek amacıyla bibliyometrik bir analiz gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında, Web of Science veri tabanlarından zekâ testleri üzerine yapılan yayınlar belirlenen kriterlere göre taranmış ve analiz edilmiştir. Veriler, R- Studio programı ile görselleştirilmiştir. Araştırmada, yıllara göre yayın sayılarının değişimi, en çok atıf alan çalışmalar, önde gelen araştırmacılar ve dergiler incelenmiştir. Atıf ağları ve işbirliği haritaları oluşturularak, bu alandaki akademik etkileşimler ve disiplinlerarası çalışmalar ortaya konmuştur. Ayrıca, anahtar kelime analizi yapılarak, zekâ testleri üzerine yapılan araştırmaların hangi konulara odaklandığı tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, zekâ testlerine yönelik akademik ilginin zaman içinde arttığını ve özellikle eğitim, psikoloji ve nörobilim gibi alanlarla kesiştiğini göstermektedir. Ayrıca, araştırmaların büyük ölçüde belirli merkezler ve ülkeler etrafında yoğunlaştığı görülmektedir. Bu çalışma, zekâ testleri üzerine yapılan araştırmaların genel görünümünü sunarak, alandaki mevcut eğilimleri ve potansiyel araştırma boşluklarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Bulgular, araştırmacılar için önemli referans noktaları sağlamakta ve zekâ testleriyle ilgili gelecekteki çalışmaların yönünü şekillendirmeye yardımcı olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Zekâ Testleri, WÇZÖ-IV, Stanford-Binet, Leither, Bibliyometrik Analiz

Sorumlu Yazar E-posta: shnnzey9@gmail.com

Okul Öncesi Dönemi Kitaplarında Özel Gereksinimli Bireylerin Temsili ve Farkındalık Geliştirilmesi

Damla Öznur Pınar, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

ÖZET

Günümüz toplumunda özel gereksinimli bireylere yönelik farkındalık, her geçen gün artmaktadır. Özel gereksinimli bireyler, toplumsal yapının yadsınamaz bir parçasıdır ve onların topluma entegrasyonu, özel eğitim alanında önemli bir yere sahiptir. Özel gereksinimli bireylerin toplum içinde ayrıştırılmadan yaşaması için farkındalıkların her yaş grubunda artırılması gereklidir. Özellikle okul öncesi dönemdeki çocuklar, gelişimsel özellikleri gereği kendilerinden farklı olanı dışlama eğiliminde olabilirler. Bu dönemde, özel gereksinimli bireylerin alaycı tavırlara maruz kalması veya korku ile karşılaşma ihtimali de artmaktadır. Bu tür olumsuz durumların önüne geçebilmek için okul öncesi dönemde farkındalık çalışmaları büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma, okul öncesi dönemi kitaplarında özel gereksinimlilik durumu ile ilgili içeriklerin ve görsellerin incelenmesini amaçlamaktadır. Araştırmada 60 adet okul öncesi dönemi kitabı analiz edilmiştir. Kitaplarda özel gereksinimlilik durumlarına yalnızca 2 kitapta açıkça yer verilmiş olup, bunlarda bedensel engellilik ve disleksi gibi durumlar ele alınmıştır. Bazı kitaplarda ise özel gereksinimli bireylerin kabul edilme kaygısına dair kapalı anlatımlarla vurgulamalar yapılmış ve farklılıklar hayvan figürleri aracılığıyla tasvir edilmiştir. Kitaplarda genel olarak özel gereksinimliliğe dair olumlu duygulara ve görsellere yer verilmiş, ancak yalnızca iki kitapta özel gereksinimlilik durumlarıyla doğrudan ilişkilendirilebilecek görsellere rastlanmıştır. Özel gereksinimli bireylerin temsiline önemli olduğu okul öncesi dönemi kitaplarında, farkındalığı artırmak için doğru içerik ve görsel kullanımı kritik rol oynamaktadır. Bu tür kitaplar, çocukların özel gereksinimli bireylere yönelik olumlu tutumlar geliştirmelerine yardımcı olabilir. Okul öncesi dönemde bu farkındalığın kazandırılması, çocukların ilerleyen yaşlarında toplumda karşılaşacakları özel gereksinimli bireylere karşı daha duyarlı ve kabul edici olmalarını sağlayacaktır. Bu çalışma, okul öncesi eğitimde farkındalık geliştirme sürecinde kitapların önemli bir araç olarak nasıl kullanılabileceğini vurgulamaktadır. Bu bulgular, özel eğitimde erken dönemde farkındalık oluşturma ve doğru materyallerle desteklemenin, özel gereksinimli bireylerin toplumsal kabulüne katkı sağladığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel Gereksinimli Bireyler, Okul Öncesi Eğitim, Farkındalık Geliştirme, Toplumsal Kabul

Sorumlu Yazar E-posta: damlapinar_14@hotmail.com

Özel Eğitimde Deneyim Yolculuğu

Buket Tonel, İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Hayrunisa İnce, İstanbul Medeniyet Üniversitesi

ÖZET

Özel eğitim öğretmenlerinin yetişmesinde, kuramsal bilgileri içeren derslerin yanı sıra uygulama becerilerini destekleyecek ve deneyim geliştirecek uygulamalı dersler önem taşımaktadır. Bu doğrultuda özel eğitim öğretmenliği bölümlerinde “Özel Eğitim ve Kaynaştırma Ortamlarında Gözlem ve Uygulama”, “Okullarda Kurum Gözlemi” gibi adlarla yürütülen ders, özel eğitim öğretmen adaylarının özel eğitim ve kaynaştırma kurumları hakkında deneyim kazanmalarını, kurumları ve özel eğitim uygulamalarını tanımalarını amaçlamaktadır. Bu dersle öğrenciler özel eğitim ortamlarında gerçekleştirecekleri gözlemler aracılığıyla deneyim kazanmaktadırlar. Bu doğrultuda bu sözlü sunumda, özel eğitim öğretmen adaylarının Özel Eğitim ve Kaynaştırma Ortamlarında Gözlem ve Uygulama dersi kapsamındaki deneyimleri ve yaşantıları aktarılacaktır. Bu çalışma nitel bir anlatı araştırması olup, veriler kurum gözlemine gidilen günlerde çekilen fotoğraflar ve yansıtma raporları ile toplanmıştır. Verilerin betimsel analizine dayalı bulgular, sunumda ilgili alanyazın temelinde tartışılıp, öneriler aktarılacaktır. Bu çalışma dersin öğretim üyesi danışmanlığında yürütülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kurum Gözlemi, Deneyim, Özel Eğitim

Sorumlu Yazar E-posta: bukettoel65@gmail.com

Özel Gereksinimli Öğrencilerin Okul Öncesi Dönemde Uğradığı Akran Zorbalığına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Gülistan Yıldırım
İrem Tetik
Dilara Çatkin
Eyüp Maden
İsmail İnal
Ahmet İlkhan Yetkin

ÖZET

Çocukların özellikle sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimleri üzerinde olumsuz etkisi olan akran zorbalığı, okul öncesi dönemde bu çocukların sosyal becerilerindeki eksikliklerden dolayı çok fazla karşılaştıkları bir sorundur. Akran zorbalığı, bir çocuğun yaşıtları tarafından fiziksel, duygusal veya psikolojik olarak zarar görmesi durumudur. Bu tür zorbalık, erken çocukluk döneminde sosyal beceriler, özsaygı ve güven duygusunun gelişimi üzerinde uzun süreli olumsuz etkiler yaratabilir. Erken çocukluk, bireylerin sosyal ilişkileri öğrenmeye başladığı kritik dönemi ifade eder; bu yüzden zorbalık, çocukların sağlıklı psikolojik gelişimlerini engelleyebilir ve ilerleyen yaşlarda ruhsal bozukluklara yol açabilir. Erken yaşlarda akran zorbalığının önlenmesi, çocukların sağlıklı bir yaşam ve duygusal gelişim göstermeleri için son derece önemlidir. Bu araştırmada okul öncesi kaynaştırma sınıflarında bulunan özel gereksinimli çocukların akran zorbalığına maruz kalma durumlarına ilişkin bu sınıflarda görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma yöntemi olarak Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen kullanılacaktır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılıp veriler içerik analiziyle değerlendirilecektir. Araştırmanın nihai bulguları olarak, özel gereksinimli bireylerin sosyal dışlanma, alay edilme ve fiziksel zorbalık gibi zorbalık türlerine maruz kaldığını ortaya koyması beklenmektedir. Öğrencilerin maruz kaldıkları zorbalığın akademik, sosyal, duygusal gelişimlerinde olumsuz etkiler yarattığı, özgüven eksikliği kaygı içe kapanma gibi sonuçlara yol açtığı bulguların ortaya konulması öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Kaynaştırma, Akran Zorbalığı, Erken Çocuklukta Özel Eğitim, Okul Öncesi Öğretmenleri, Nitel Araştırma.

Sorumlu Yazar E-posta: gulistan.yldrm2@gmail.com

Hafif Düzey Zihin Yetersizliği Olan Bireylerin Yetişkinliğe Geçiş Süreçlerinin Ebeveyn Görüşlerine Göre İncelenmesi

Enes Hacıfettahoğlu, Trabzon Üniversitesi
Ebru Ünay, Trabzon Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışma, hafif düzey zihin yetersizliğine sahip bireylerin yetişkinliğe geçiş süreçlerine ilişkin ebeveyn deneyimlerini, görüşlerini ve önerilerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Zihin yetersizliğine sahip bireylerin yaşamlarındaki geçiş süreçleri kritik öneme sahiptir; ancak Türkiye’de bu süreci doğrudan düzenleyen yasal bir çerçeve bulunmamaktadır. Bu eksiklik, bireylerin yetişkinlik döneminde bağımsız yaşama ve istihdama katılımını zorlaştırmaktadır. Çalışma, birinci yazarın yürütücülüğünü ikinci yazarın danışmanlığını üstlendiği, TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında desteklenen bir proje kapsamında gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen ile yürütülen bu çalışmanın katılımcıları, amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiş ve özel eğitim meslek okullarında son sınıfa devam eden hafif düzey zihin yetersizliği tanıılı bireylerin ebeveynlerinden oluşmaktadır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmış ve içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Görüşmeler MAXQDA 20 programına aktarılmış ve kodlama süreci devam etmektedir. Ön bulgular, ebeveynlerin bu sürece yönelik yeterli bilgiye sahip olmadığını, bireylerin bağımsız yaşam becerileri kazanmada yetersiz destek aldığını ve geçiş sürecinde politika eksikliğinin önemli bir sorun teşkil ettiğini göstermektedir. Çalışma, Türkiye’de bu alanda sınırlı sayıda araştırma bulunması nedeniyle özgün bir katkı sunmakta olup, elde edilen bulguların yeni bilimsel çalışmalara zemin hazırlaması beklenmektedir. Sonuçlar, özel gereksinimli bireylerin bağımsız yaşama geçiş süreçlerini iyileştirmek adına politika ve uygulamalara yönelik öneriler geliştirilmesini sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Hafif Düzey Zihin Yetersizliği, Yetişkinliğe Geçiş, Ebeveyn*

Sorumlu Yazar E-posta: enes_hacifettahoglu22@trabzon.edu.tr

Öğretmen Adaylarının Oluşturduğu Dijital Hikaye Kartlarının İncelenmesi

Sırma Nur Arslan
Duygu Büyükköse, Anadolu Üniversitesi

ÖZET

Erken okuryazarlık, çocukların okul öncesi dönemde okuma ve yazmaya ilişkin kazanmaları gereken önkoşul bilgi, beceri ve tutumları içermektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin amacına uygun ve doğru bir şekilde kullanılması ile özellikle erken okuryazarlık becerilerinin gelişmesine olumlu yönde bir etkisinin olduğu bilinmektedir. Gelişen dijital teknolojiler, eğitim süreçlerinde yenilikçi materyallerin kullanımını zorunlu kılmaktadır. Özellikle özel eğitim alanında, bireysel farklılıklara duyarlı, erişilebilir ve etkileşimli dijital materyallerin tasarlanması büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, Özel Eğitim Öğretmenliği lisans programında öğrenim gören öğrencilerin “Erken Okuryazarlık Becerilerinin Desteklenmesi” dersi kapsamında geliştirdikleri dijital hikâye kartlarının, erken çocukluk dönemindeki özel gereksinimli çocuklarla kullanıma uygunluğunu belirlemektir. Özel eğitim öğretmen adaylarına dijital materyal geliştirme süreçlerinde rehberliğin ve geri bildirimlerin önemli olduğu düşünülmektedir. Çalışma, özel eğitimde dijital materyal geliştirme ve kullanımına yönelik ileri araştırmalara ışık tutacak öneriler sunmayı amaçlamaktadır. Araştırmada özel eğitim öğretmen adaylarının oluşturduğu dijital hikaye kartları doküman analizi tekniği ile incelenmiştir. Çalışma kapsamında dijital hikâye kartlarını değerlendirmek için araştırmacılar kontrol listesi oluşturmuştur. Özel eğitim alanında çalışan iki öğretim görevlisi kontrol listesinin uygunluğuna ilişkin görüş vermiştir. Bu görüşler doğrultusunda kontrol listesinde değişiklikler yapılmış ve son haline getirilmiştir. Araştırmacılar hikaye kartlarını ayrı ayrı incelemiş ve kontrol listesine göre puanlamışlardır. Araştırmada öğretmen adaylarının çoğunun net ve anlaşılır görseller üretebildikleri görülmüştür. Gerçekleştirilecek sunuda araştırmanın bulguları detaylı biçimde sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Erken Okuryazarlık, Dijital Hikâye Kartları, Özel Eğitim, Erken Çocukluk, Öğretim Materyalleri

Sorumlu Yazar E-posta: sirmanurarslan@anadolu.edu.tr

X (Twitter) Sosyal Medya Platformundan Scraplenmiş Otizm Temalı Dilsel Büyük Verinin Prompt Mühendisliği ile Hegelci Tutum Analizinin Yapılması

Görkem Saylam, Anadolu Üniversitesi

ÖZET

Hegelci tutum; köklerini çoğu politik tutum gibi Fransız Devrimi'nin politik ikliminden alan ilericilik-tepkisencilik dikotomisini Hegel'in insanlık tarihinin ilerlemesini açıklamak için kendi diyalektiğiyle teorize ettiği bir politik tutum olup temelde rasyonalite merkezli ilericilik ve sezgicilik merkezli tepkisencilik şeklinde iki zıt kutubun yanı sıra post-modern Hegelcilikte bu ileri-geri değişim tutumundan ziyade değişime karşı olan pasifistler de günümüzde Hegelci tutumun bir kutbu olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmada da derin bir toplumsal boyutu olan yetersizlik türlerinden otizme yönelik söylemlerde otizmlili bireylerin söz konusu 3 temel Hegelci tutumdan hangisine ve ne sıklıkla maruz kaldıklarına dair betimsel bir nitel analiz gerçekleştirilmiştir. Bu Hegelci tutum analizi yapılırken ise sınırlı boyutlardaki açık uçlu anketlerin yerine X (Twitter) platformundan otizm temalı hashtaglerden scraplenmiş Mart 2008-Nisan 2023 tarihleri arasında paylaşılan büyük veri (big data) niteliğindeki 3.137.951 otizm temalı tweet, NVIVO gibi klasik nitel analiz araçlarının yerine Gemini büyük dil modelleri (large language models) ailesinden 2.0 Flash büyük dil modeli ile prompt mühendisliği kullanılarak etiketlenmiştir. Bu etiketlemede; daha önce X API'si ile scraplenmiş büyük veri Kaggle API'si aracılığıyla, ilgili büyük dil modeli de Gemini API'si aracılığıyla Google Colab Notebook'da Python dilinde yazılan ve prompt mühendisliği temelli nitel analiz algoritmasına entegre edilmiş olup bu algoritma ile de bu 3.137.951 tweet; ilerici, tepkiseli, pasifist & bağlam-dışı olarak etiketlenmiştir. Etiketlemenin sonucunda ise otizme yönelik X platformundaki söylemlerin %81.0 pasifist, %1.7 tepkiseli, %9.1 ilerici ve %8.2 bağlam-dışı olduğu tespit edilmiştir; pasifistler kadenci söylemlerde bulunurken, tepkiseller bilim dışı uygulamalara yönlendiren ve ilericiler ise başta UDA temelli müdahaleler olmak üzere bilimsel yeterliliği olan müdahalelere yönlendiren söylemlerde bulunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Hegelci Tutum, Otizm, Nitel Analiz, Web Scrapleme, Prompt Mühendisliği

Sorumlu Yazar E-posta: gorkemsaylam@anadolu.edu.tr

Anlamanın Metaforla İnşası: Özel Öğrenme Güçlüğüne Toplumsal Bakış

Sheker Jumageldiyeva, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Kübra Can, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Çiğdem Nilüfer Umar, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ÖZET

Bu araştırma, bireylerin özel öğrenme güçlüğü (ÖÖG) kavramına yönelik algılarını metaforlar aracılığıyla incelemeyi ve bu algıların altında yatan tematik örüntüleri ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında 94 katılımcıya “Özel öğrenme güçlüğü ... gibidir. Çünkü ...” şeklindeki açık uçlu cümle tamamlama formu uygulanmıştır. Katılımcıların ayrıca disleksi, disgrafi, diskalkuli gibi özel öğrenme güçlüğü alt türlerine ilişkin bilgi düzeyleri ve tanı farkındalıkları da değerlendirilmiştir. Veriler, nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji çerçevesinde ele alınmış ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Analiz sonucunda katılımcı metaforları sekiz ana temada toplanmıştır: “Zorluk ve Mücadele”, “Destek ve Bakım Gereksinimi”, “Gelişim ve Potansiyel”, “Görünmeyen Derinlik/Farklılık”, “Yetersizlik/İşlev Bozukluğu”, “Farklılık ve Yorum Açıklığı”, “Anlaşılamama/Görünmeme” ve “Kırılganlık ve Hassasiyet”. Metaforların çoğunluğunun zorluk ve destek eksenli olduğu tespit edilmiştir. Nicel bulgular, özellikle dispraksi, diskalkuli ve disgrafi gibi terimlerin geniş katılımcı kitlesi tarafından bilinmediğini ortaya koymuştur. Bu durum, ÖÖG kavramına ilişkin toplumsal bilgi düzeyinin sınırlı olduğunu ve farkındalık çalışmalarına ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, metaforlar bireylerin ÖÖG’yi nasıl kavramsallaştırdığını ortaya koymakta ve bu yaklaşımlar, eğitim politikalarının ve toplumsal bilinçlendirme stratejilerinin şekillendirilmesinde anlamlı ipuçları sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Özel Öğrenme Güçlüğü, Metafor Analizi, Algı, Nitel Araştırma, İçerik Analizi

Sorumlu Yazar E-posta: shekares14@gmail.com

Karmaşadan Kontrole: Erken Çocuklukta DEHB ve Yürütücü İşlev Becerileri Üzerine Bir Betimleyici Derleme

Nisa Demir
Hande Arslan Çiftçi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi

ÖZET

Erken çocukluk dönemi, bireyin bilişsel, sosyal ve duygusal gelişiminin şekillendiği kritik bir süreçtir. Bu dönemde Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB), yürütücü işlev becerilerinde belirgin yetersizliklere yol açarak çocuğun dikkat, planlama, öğrenme ve sosyal uyum süreçlerini olumsuz etkileyebilmektedir. Bu derleme çalışması, erken çocuklukta DEHB ile yürütücü işlev becerileri arasındaki ilişkiyi kuramsal ve uygulama boyutlarıyla ele almayı amaçlamıştır. Çalışmada, güncel ulusal ve uluslararası literatür doğrultusunda yürütücü işlevlerin alt bileşenleri olan çalışma belleği, ketleyici kontrol ve bilişsel esneklik ile DEHB arasındaki ilişkiler ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Ayrıca fiziksel egzersiz, beyaz gürültü, oyun temelli yaklaşımlar ve bilişsel eğitim programları gibi çeşitli müdahale yöntemlerinin etkililiği tartışılmıştır. Türkiye’de alanyazındaki sınırlılıklara dikkat çekilerek eğitim temelli müdahalelere duyulan ihtiyaç vurgulanmıştır. Bu derlemenin sonucunda, DEHB tanısı alan çocuklarda yürütücü işlevlerin erken dönemde değerlendirilmesi ve desteklenmesinin hem akademik başarıyı hem de sosyal uyumu artırabileceği görülmüştür. Ayrıca, yenilikçi ve uzun süreli müdahalelerin sistematik olarak uygulanmasının DEHB belirtilerinin azaltılmasında etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Erken Çocukluk Dönemi, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB), Yürütücü İşlevler, Eğitimsel Müdahaleler

Sorumlu Yazar E-posta: nisademirtr@icloud.com

Down Sendromlu Bireylerin Ebeveynlerinin ve Özel Eğitim Öğretmenlerinin Cinsel Eğitime İlişkin Görüş ve İhtiyaçlarının Belirlenmesi

Tunahan Keleş
İkranaz Aner
Dişan Samet Özer
Melike Göğüş
Mücahit Gümüş
Fadime Feyza Kaya
Elif San

ÖZET

Cinsel gelişim, bireylerin sağlıklı şekilde büyüme ve gelişme süreçlerinin önemli bir parçasıdır. Down sendromlu bireylerin cinsel eğitimi, onların toplumsal yaşama uyum sağlamaları, öz saygılarını geliştirmeleri ve sağlıklı ilişkiler kurabilmeleri açısından büyük önem taşımaktadır. Ancak, bu bireylerin eğitim süreçlerinde cinsel eğitim konusu genellikle göz ardı edilmekte veya yeterince ele alınmamaktadır. Gelişimin bir bütün olduğu gerçeği ve Down sendromlu bireylerin cinsel eğitim alma konusunda yaşadıkları dezavantajlar göz önünde bulundurulduğunda bu durumun yaşamlarını olumsuz etkilediği görülmektedir. Buradan yola çıkılarak bu çalışmada, Down sendromlu bireylerin ebeveynlerinin ve özel eğitim öğretmenlerinin cinsel eğitime ilişkin görüş ve ihtiyaçlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemi; tanımlamaya, çözmeye, yorumlamaya ve anlamla ilgili terimlere ulaşmaya çalışan teknikleri içinde barındıran süreçler bütünüdür. Araştırmada çalışmanın amacına uygun olduğu düşünüldüğü için nitel araştırma yöntemlerinden temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmaya 12 öğretmen ve 9 veli katılım göstermiştir. Görüşmeler, gönüllü katılım gösteren down sendromlu çocuklarla çalışma deneyimi olan özel eğitim öğretmenleri ve down sendromlu çocuğa sahip ebeveynlerle yüz yüze ve ses kaydı alınarak gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerin ve ebeveynlerin cinsel eğitimin gerekliliği konusundaki farkındalıkları, bu eğitimin nasıl bir süreçte sunulması gerektiği, destek ihtiyaçları ve yaşanan dezavantajların nasıl aşılabileceği üzerine görüşleri toplanmıştır. Veri analiz süreci henüz devam etmektedir. Elde edilen sonuçların Down sendromlu bireylerin cinsel eğitimi konusundaki mevcut eksiklikleri ve ihtiyaçları ortaya koyacağı düşünülmektedir. Çalışmanın, öğretmenler ve ebeveynler için farkındalık oluşturma, cinsel eğitim sürecine yönelik rehberlik sağlama ve down sendromlu bireylere yönelik hazırlanan cinsel eğitim programları için önemli bir kaynak oluşturma beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Down Sendromu, Cinsel Eğitim, İhtiyaç Belirleme, Ebeveyn Görüşü, Öğretmen Görüşü,

Sorumlu Yazar E-posta: tunahankeles14@gmail.com

Özel Eğitim Öğretmen Adaylarının Kademe Seçimine İlişkin Bakış Açılarının Belirlenmesi

Ferhat Yentur
Necla Zaloğlu
Rukiye Özdemir
Ahmet İlhan Yetkin

ÖZET

Özel eğitim alanında özel gereksinimli birey " Bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren birey" olarak tanımlanmaktadır. Bu bireyler akranlarıyla kıyasladığında eğitim öğretim anlamında gereksinimlerinin farklılaştığını görmekteyiz. Bu doğrultuda özel gereksinimli bireylere verilecek eğitimin de uyarlanmış ve bireyselleştirilmiş olması gerekmektedir. Literatürde özel gereksinimli bireylere sunulacak eğitimin özel eğitim alanı adı altında verilmesi gerektiğini ifade eden çeşitli kaynaklar bulunmakla birlikte yasal olarak yetersizliği olan bu bireylerin eğitimlerine devam edebilmeleri için ise üniversitelerin eğitim fakültelerinde özel eğitim bölümü adı altında özel eğitim öğretmenleri yetiştirilmektedir. Bu öğretmenler aracılığıyla özel gereksinimi olan çocuklara eğitim sunulmaktadır. Öğretmenlerin çocukların eğitimleri için farklı okul ve kademe türlerinde çalışmaları kendi tercihlerine bırakılmıştır. Ancak bunun lisans eğitimi süresince nasıl şekilleneceğine ilişkin ve öğretmenlerin kendi tercihleri dışında bir yönlendirme süreci yoktur. Bu amaçla özel eğitim öğretmenliği okuyan öğretmen adaylarının kademe seçimlerinin neye göre ve nasıl şekillendiği bilinmemektedir. Bu çalışmanın amacı Özel Eğitim Öğretmenliği bölümünde okuyan farklı sınıf düzeylerindeki öğretmen adaylarının, hangi özel eğitim kademelerinde çalışmak istediklerini gerekçeleriyle ortaya koymaktır. Bu doğrultuda öğretmen adaylarına milli eğitime bağlı okullar içerisinde birinci, ikinci, üçüncü kademe, özel eğitim anaokulları ve rehberlik araştırma merkezi (RAM) kurumlarından hangisinde neden çalışmak istedikleri anketler aracılığıyla sorulmuş ve nedenleri ortaya konulmaya amaçlanmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel istatistiksel analiz yöntemi kullanılmıştır. Verilen cevapların basit istatistiki analizler yapılarak bulgular ortaya konulmuş ve elde edilen bulgular ilgili alanyazınla tartışılarak öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim Kademeleri, Özel Eğitim Öğretmen Adayları, Özel Eğitim Okulları

Sorumlu Yazar E-posta: yenturferhat@gmail.com

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklarda Beslenme Sorunları

Berfin Karaman, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Nergis Ramo Akgün, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ÖZET

Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) olan çocuklarda beslenme sorunları oldukça yaygın olup, hem fiziksel sağlık hem de davranışsal gelişim üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır. Bu çalışma, OSB'li çocuklarda görülen beslenme güçlüklerini tanımlamak ve bu sorunlara ilişkin literatürde yer alan bulguları sistematik olarak incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Yapılan literatür taramasında, OSB'li çocuklarda en sık karşılaşılan beslenme problemleri arasında seçici yeme, belirli yiyecek gruplarına sınırlı ilgi, duyuşal hassasiyetlere bağlı yiyecek reddi, yetersiz veya dengesiz beslenme yer almaktadır. Ayrıca gastrointestinal sorunlar, vitamin-mineral eksiklikleri ve davranışsal problemlerin de beslenme sorunlarıyla ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Araştırmalar, bu sorunların yönetiminde duyuşal entegrasyon yaklaşımları, davranışsal müdahaleler, aile eğitimi ve multidisipliner ekip çalışmasının etkili olduğunu göstermektedir. Ancak alanyazında Türkiye bağlamında yapılmış çalışmaların sayıca sınırlı olduğu ve daha fazla uygulamalı araştırmaya ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bu çalışma, otizmlili çocukların beslenme sorunlarının daha iyi anlaşılmasına katkı sunmayı ve bu alandaki müdahale programlarının geliştirilmesi için bir temel oluşturmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Otizm Spektrum Bozukluğu, Beslenme Sorunları, Seçici Yeme, Literatür Taraması, Duyuşal Hassasiyet.

Sorumlu Yazar E-posta: berff2112@gmail.com

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklarda Duyu Bütünleme (SI) Terapisinin Etkililiği

Ferhat Kurt, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Nergis Ramo Akgün, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ÖZET

Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) olan çocuklarda duysal işleme farklılıkları, günlük yaşam becerilerini, sosyal etkileşimleri ve öğrenme süreçlerini önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Bu bağlamda duyu bütünleme terapisi (Sensory Integration – SI terapisi), duysal bilgilerin merkezi sinir sistemi tarafından daha etkili işlenmesini hedefleyen, yapılandırılmış ve oyun temelli bir müdahale yaklaşımı olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışmada, SI terapisinin OSB'li çocuklar üzerindeki etkilerini inceleyen bilimsel yayınlar sistematik olarak taranmış ve elde edilen bulgular değerlendirilmiştir. Literatürde yer alan araştırmalar, SI terapisinin duysal düzenleme, motor planlama, dikkat süresi, sosyal etkileşim ve davranışsal uyum üzerinde olumlu etkileri olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, çalışmaların metodolojik açıdan farklılık göstermesi ve örneklem büyüklüklerinin sınırlı olması, genel geçer sonuçlara ulaşmayı güçleştirmektedir. Çalışma bulguları, SI terapisinin otizmlili çocukların çoklu gelişim alanlarında destekleyici bir müdahale yöntemi olabileceğini göstermekte; ancak terapinin etkililiğini ortaya koymak adına daha fazla kontrollü, uzun vadeli ve nicel araştırmalara ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Otizm Spektrum Bozukluğu, Duyu Bütünleme Terapisi, SI Terapisi, Duysal İşleme, Müdahale, Literatür Taraması.

Sorumlu Yazar E-posta: ferhatkurt2110gmail.com

Zihnin Sesi: Üstün Zekâlı Bireylerde İç Konuşma Deneyimi Üzerine Kuramsal Bir Yaklaşım

Kader Köse, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Kübra Can, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Çiğdem Nilüfer Umar, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ÖZET

Bu kuramsal çalışma, üstün zekâlı bireylerde iç konuşmanın bilişsel ve duygusal işlevlerini çok boyutlu bir perspektifle ele almayı amaçlamaktadır. İç konuşma, bireyin düşünce süreçlerini düzenleyen, duygusal durumları yapılandıran ve öz farkındalığı pekiştiren çok işlevli bir zihinsel süreç olarak ele alınmıştır. Araştırma, Vygotsky'nin içselleştirme kuramı, Fernyhough'un dialogik iç konuşma modeli ve Laycraft'ın duygusal aşırılık kuramı temelinde yapılandırılmıştır. Üstün zekâlı bireylerde bu süreç hem daha erken yaşta ortaya çıkmakta hem de daha yoğun ve çok katmanlı bir biçimde deneyimlenmektedir. Nitel desenle kurgulanan çalışma, kuramsal literatür taraması yöntemiyle yürütülmüş; iç konuşmanın bellek, dikkat, problem çözme, yaratıcı düşünme ve duygusal regülasyonla ilişkileri analiz edilmiştir. Bulgular, üstün zekâlı bireylerde iç konuşmanın hem yaratıcı üretimi destekleyen bir bilişsel araç hem de zihinsel yük oluşturan bir mekanizma olabileceğini göstermektedir. Bulgular, iç konuşmanın üstün zekâlı bireylerde yaratıcı düşünmeyi destekleyen bir zihinsel araç olduğu kadar, duygusal aşırı yüklenme ve ruminatif eğilimler açısından da dikkatle ele alınması gereken bir yapı olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, iç konuşmanın üstün zekâlı bireylerin zihinsel yapısını anlamada merkezi bir bileşen olduğu, Türkiye'de bu konuda özgün çalışmalara duyulan ihtiyacın sürdüğü ve bu araştırmanın alanyazındaki boşluğu doldurmaya yönelik öncü bir katkı sunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İç Konuşma, Üstün Zekâ, Zihinsel Süreçler, Duygusal Regülasyon, Kuramsal İnceleme

Sorumlu Yazar E-posta: kosekader870@gmail.com

Psikodinamik Perspektiften DEHB'li Üstün Zekâlı Bireylerin Kişilik Yapıları: Id, Ego ve Süperego Çatışmaları

Esmanur Şahap, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Çiğdem Nilüfer Umar, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışma, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) ile üstün zekânın aynı bireyde bir arada bulunduğu durumlarda, Freud'un yapısal kişilik modeli (id, ego, süperego) temelinde ortaya çıkan içsel çatışmaları kuramsal düzlemde analiz etmektedir. Literatür taraması yöntemiyle yapılandırılan bu incelemede, iki kere farklı bireylerin ruhsal yapılarındaki dengesizliklerin, dürtüsellik, öz-eleştiri, mükemmeliyetçilik ve uyum sorunları şeklinde dışa vurulduğu gösterilmiştir. Kuramsal çerçevede id'in haz arayışındaki baskınlığı, ego'nun yürütücü işlevler üzerinden zayıflığı ve süperego'nun erken gelişmişliği ile oluşan ahlaki baskılar karşılaştırmalı olarak tartışılmıştır. Bulgular, klasik psikodinamik kuramın çağdaş nörogelişimsel yaklaşımlarla bütünleştirilebileceğini göstermekte; psikoterapi ve eğitsel müdahalelerde çok boyutlu değerlendirme ihtiyacına dikkat çekmektedir. Sonuç olarak, 2e bireylerin klinik ve eğitimsel tanılama süreçlerinde yalnızca semptom düzeyinde değil, içsel yapıların dinamikleri üzerinden de değerlendirilmesi gerektiği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Psikodinamik Kuram, Dikkat Eksikliği Ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB), Üstün Zekâ

Sorumlu Yazar E-posta: sahapesmanur@gmail.com

Zihin Yetersizliği Olan Bireylere Yiyecek Hazırlama ve Yemek Yapma Becerisinin Video Modelle Öğretimine Yönelik Yapılan Tek Denekli Araştırmaların İncelenmesi

Samet Yalman

Alpaslan Karabulut, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

ÖZET

Yeme, yaşantıyla başlayan, hayatımızı devam ettirebilmek amacıyla keyif alarak gerçekleştirdiğimiz, biyolojik ve çevresel faktörlerle şekillenen bir davranıştır (Erbay ve Seçkin, 2016). Yemek ise toplumu oluşturan tüm öğeleriyle o toplumun öz benliğini oluşturur ve hazırlama şekilleriyle bireylerin gündelik yaşamına etki eder (Kanık, 2025). Yemek yapma davranışına yeme ihtiyacı ve yemek kültürünün meydana getirdiği bir eylem diyebiliriz. Yemek yapma ve yiyecek hazırlama davranışı günlük yaşam alanı ev içi yaşam becerileri içerisinde yer almaktadır (Sazak, 2020). Tüm bireyler için olduğu gibi zihin yetersizliği olan bireylerin de bağımsız bir yaşam sürdürebilmeleri adına bu beceriyi güncel ve etkili uygulamalar aracılığıyla kazanmaları önemlidir. Bu çalışmada ulusal ve uluslararası alanyazında zihin yetersizliği olan bireylere yiyecek hazırlama ve yemek yapma becerilerinin video model uygulaması aracılığıyla öğretimi üzerine yapılan tek denekli araştırmalar yıl, katılımcılar, katılımcı sayısı, bağımsız değişkenler, amaçlar, modeller, sosyal geçerlik alma durumu ve veri analizi dikkate alınarak incelenmiştir. 2005-2024 yılları arasında yapılmış yirmi iki bilimsel çalışma nitel doküman analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın bağımsız değişkeni video model uygulamasıdır. Tek denekli karşılaştırma modellerinden karşılaştırma modelleri en fazla olmakla, denekler arası yoklama denemeli çoklu yoklama modeli ve davranışlar arası yoklama denemeli çoklu yoklama modeli ağırlıklı kullanılmıştır. Araştırma amacıyla gerçekleştirilen alanyazın taramasında zihin yetersizliği olan bireylere yiyecek hazırlama ve yemek yapma becerisinin video modelle öğretildiği çalışmaların yirmi bir tanesinde kullanılan video modelle öğretim uygulamalarının kendi içinde etkili bir yöntem olduğu görülmüştür. Deniz (2019), Yiyecek Hazırlama ve Servis Yapma Becerilerinin Öğretiminde Eşzamanlı İpucu ve Video Modelle Öğretim Yöntemlerinin Etkililiğinin ve Verimliliğinin Karşılaştırılması çalışmasında ise eş zamanlı ipucuyla öğretimin video modele göre daha etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırma, genel anlamda araştırmacıları desteklemekte ve bu yönde daha fazla ispat sağlamak için daha fazla tek denekli müdahale çalışması gerçekleştirilmesi bildirisinde bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Zihinsel Yetersizlik, Tek Denekli Araştırma, Doküman Analizi, Video Model, Yiyecek Hazırlama

Sorumlu Yazar E-posta: sametyalman67@hotmail.com

Özel Eğitim Öğretmenlerinin, Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Toplumsal Damgalamaya İlişkin Görüşleri

Barış Korkmaz, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa

ÖZET

Bu araştırma, özel gereksinimli bireylere yönelik toplumsal damgalamanın boyutlarını özel eğitim öğretmenlerinin perspektifinden incelemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmada nitel araştırma yönteminden yararlanılmıştır. Araştırmada nitel veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Nefus Nakipoğlu Özel Eğitim Uygulama Okulu'nda çalışan özel eğitim öğretmenleri oluşturmuştur. Araştırmaya 10 öğretmen katılmıştır. Katılımcıların verdikleri yanıtlar içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiş, kodlar ve temalar oluşturularak bulgular sistematik bir şekilde sunulmuştur. Toplumsal damgalamanın önyargılar, bilgi eksikliği ve kültürel kalıplardan kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Özel gereksinimli bireylerin toplumsal damgalamadan sosyal-duygusal açıdan etkileri sosyal izolasyon, özgüven kaybı ve içe kapanma gibi sorunlar yaşandığı belirtilmiştir. Eğitim-öğretim sürecinde ise okula uyum zorluğu, akran zorbalığı ve akademik motivasyon düşüklüğü gibi olumsuz etkilerin görüldüğü görüşleri ortaya konmuştur. Katılımcılar, kapsayıcı eğitimin toplumsal damgalamayı azaltmada etkili olduğunu ancak destek mekanizmalarının yetersizliği nedeniyle tam olarak uygulanamadığını belirtmişlerdir. Toplumsal damgalamaya karşı çözüm önerileri arasında bilinçlendirme kampanyaları, medyada doğru temsil, öğretmen eğitimleri ve akran destek programları öne çıkmaktadır. Araştırma, toplumsal damgalamanın çok boyutlu etkilerini ortaya koyarken, kapsayıcı politikaların geliştirilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Damgalama, Özel Eğitim Öğretmenliği, Özel Gereksinimli Bireyler, Kapsayıcı Eğitim, Özel Eğitim

Sorumlu Yazar E-posta: baris.korkmazz67@gmail.com

Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümünü Okuyan İkinci Üniversitelilerin ve Özel Eğitimden Çift Ana Dal Yapan Öğrencilerin Bu Bölümü Seçme Nedenleri Üzerine Bir İnceleme

Aybuke Han

ÖZET

Günümüzde öğrencilerin ana dalına karar verirken, karar verme sürecinde dikkate alınan en önemli özelliğin programa yönelik kişisel ilgi olduğu görülmektedir. Bunun yanında öğrencilerin bir anadal veya lisans konusunda karar vermeleri için diğer önemli nitelikler şunlardır: itibar, İş güvencesi, meslek kazançları, istihdam edilebilirlik, kariyer fırsatları vb. Bu çalışmada son yıllarda fazlaca rağbet gören özel eğitim öğretmenliği bölümünü öğrencilerin farklı bir bölümü bitirdikten sonra ikinci bir üniversite veya başka bir bölümde eğitim görürken çift dal olarak seçerken karar alma sürecini anlamaya çalışılmıştır. Araştırmada, nitel araştırmanın anket yöntemi kullanılmıştır. Hazırlanan anket formunu dolduran 27 kişiden 21'inin daha önce bir üniversiteden mezun olduğu, 6 kişinin ise başka bir bölümde okurken özel eğitim öğretmenliğinden çift dal yaptığı görülmüş. Sorulan sorulara verilen cevaplarda, özel eğitim öğretmenliği bölümünde ikinci üniversite ve çift dal yaparak okuyan öğrencilerin bu bölümü seçme nedenlerinin çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Öğrencilerin okudukları bölümü değiştirme isteği yönünden: okudukları bölümünün, yeteneklerine uygun olmaması, özel eğitim bölümüne yatkınlığımdan dolayı ve bu bölümde başarılı olacaklarına inandıklarını belirterek, iş garantisi yönünden, atama sayısının diğer branşlara göre fazla olması, istihdam olanaklarının çok iyi olması, atama kolaylığı nedeniyle etkili olduğu, aynı zamanda meslek sahibi ve kariyer sahibi olma faktörü yönünden de katılımcıların çoğu etkili olduğunu belirtmiş. Diğer öğretmenliklerle kıyaslanamayacak nitelikte zor ve sabrın yanında en çok da fedakârlık gerektiren bir bölüm olduğu belirtilerek farklı seçim nedenleri olduğu da iletilmiştir. Formu dolduran adaylarının hepsinin özel eğitim öğretmenliği mesleğine dair olumlu bakışlarının olduğu, bu mesleği yapabileceklerini düşündükleri ve meslekte ilerlemek istediklerine yönelik bulgularda elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, İkinci Üniversite, Çift Dal

Sorumlu Yazar E-posta: aybukehan@maltepe.edu.tr

Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Çocuk İhmal ve İstismarına İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi

Ravzanur Demir, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Hasan Hüseyin Yıldırım, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

ÖZET

Bu araştırmanın amacı özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin çocuk ihmal ve istismarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesine yönelik ebeveyn görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcılarının belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu anlamda çocukları ilkokul sınıflarında öğrenim gören ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 14 ebeveyn araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda ebeveynlerin ihmal ve istismarına yönelik görüşleri üç ana tema altında toplanmıştır. Bu temalar; özel gereksinimli öğrencilerin ihmal ve istismarı, özel gereksinimi olan öğrencilere ihmal ve istismarın etkileri, beklenti ve önerilerdir. Araştırmanın sonunda ebeveynlerin, çocuklarını yalnız bırakmama, bıraktığı zamanlarda tedirginlik gibi duygulara kapıldıklarını, çocuklarının daha çok duygusal anlamda istismara maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca ihmal ve istismar konusunda yeterli destek hizmetlerin olmadığı konusunda da ortak görüş bildirmişlerdir. İhmal ve istismarın etkilerine önlemeye ilişkin, öğrenciye kendini korumasına yönelik anlama düzeyine uygun bilgi verilmesi, vücut bölümlerinin tanıtılması, ebeveynlere de öğrenciye gerekli desteği sağlayacak bilgi ve kavramların kazandırılması gerektiğine değinmişlerdir. Son olarak ihmal ve istismara ilişkin öğretmen, ebeveyn, okul yöneticisi iş birliği sağlanması ve ihmal ve istismara yönelik eğitimler vermesine yönelik beklenti ve önerilerini dile getirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Özel Gereksinimli Birey, İhmal ve İstismar, Ebeveyn

Sorumlu Yazar E-posta: ravzanurchoi1986@gmail.com

Sessiz Potansiyeller: Türkiye'de Üstün Yeteneklilerde Beklenmedik Başarısızlık Üzerine Bir Sistematik Gözden Geçirme

Mustafa Yiğit Yıldız, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Rugayye Baydarı, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Çiğdem Nilüfer Umar, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışma, Türkiye'de üstün yetenekli bireylerde beklenmedik akademik beklenmedik başarısızlık olgusuna yönelik sınırlı literatürü sistematik biçimde gözden geçirmeyi amaçlamaktadır. Tarama sonucunda ulaşılan yedi akademik makale ve iki yüksek lisans tezi, nitel veri çözümlemesine dayalı tematik analiz yoluyla değerlendirilmiştir. Bulgular, çalışmaların çoğunlukla aile tutumları, öz-yeterlik, benlik saygısı ve okul faktörlerine odaklandığını; ancak duygusal refah, iki kere farklılık (2E), uzunlamasına izleme çalışmaları ve öğretmen görüşleri gibi boyutların büyük ölçüde ihmal edildiğini göstermektedir. Uluslararası karşılaştırmalar, ABD, Avustralya ve Güney Kore gibi ülkelerde beklenmedik başarısızlık konusunun çok boyutlu destek sistemleriyle ele alındığını; Türkiye'de ise bireysel sorun düzeyinde sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda çalışma, literatürdeki sessizliklere dikkat çekmekte; disiplinlerarası yaklaşım, saha verisi temelli çalışmalar ve sistemik farkındalık gerekliliğini vurgulamaktadır. Sessiz kalan potansiyellerin görünür hâle gelmesi için güçlü bir akademik ve etik sorumluluk çağrısı sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Üstün Yetenekli Bireyler, Beklenmedik Başarısızlık, Sistematik Derleme, Türkiye'de Eğitim Politikası

Sorumlu Yazar E-posta: mustafayigityildiz03@gmail.com

Artikülasyon Bozukluğu Olan Çocukların Dil ve Çalışma Belleği Performanslarının İncelenmesi

Sinem Soysal, Kırıkkale Üniversitesi
Esmehan Özer, Kırıkkale Üniversitesi

ÖZET

Artikülasyon bozukluğu, bireyin konuşma seslerini üretmesinde veya söylemesinde yaşanan güçlüklerdir. Bu çalışmada, artikülasyon bozukluğu olan çocukların dil performansları incelenerek profillerinin ortaya konulması ve çalışma belleği performanslarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda Kırıkkale ilinde artikülasyon bozukluğu olan 56-72 ay aralığındaki okul öncesi eğitime devam eden 20 çocuk değerlendirilmiştir. Ses bozulması, eklenmesi, değiştirilmesi veya düşürülmesi/atılması gibi güçlükleri olan bu çocuklara “Türkçe Erken Dil Gelişimi Testi” ve “Çalışma Belleği Ölçeği” uygulanmıştır. Bu bağlamda katılımcıların “Türkçe Erken Dil Gelişimi Testi” kullanılarak alıcı ve ifade edici dil becerileri değerlendirilmiştir. Böylece artikülasyon bozukluğu olan çocukların dil düzeyleri ortaya konulmuştur. Bunun yanı sıra çocuklara “Çalışma Belleği Ölçeği” uygulanarak sözel çalışma belleği puanı elde edilmiştir. Artikülasyon bozukluğu olan bu çocukların elde edilen dil ve çalışma belleği puanları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Alıcı ve ifade edici dil puanlarına bakıldığında bu iki dil becerisi arasında pozitif yönde bir eş değerlik hesaplanmıştır. Çalışma belleğinin (a) rakam hatırlama, (b) sözcük hatırlama, (c) anlamsız sözcük hatırlama, (d) geriye rakam hatırlama ve (e) ilk sözcük hatırlama gibi boyutları ele alındığında çocukların bellek özelliklerinin farklılık gösterdiği görülmektedir. Elde edilen bütün bu sonuçlar alan yazın çerçevesinde tartışılıp özel eğitimde tanı-değerlendirme ve müdahale programlarına ilişkin yol gösterici öneriler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Artikülasyon Bozukluğu, Alıcı Dil, İfade Edici Dil, Çalışma Belleği.

Sorumlu Yazar E-posta: sinemsoysal1903@gmail.com

Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Öğrencilerinin Gelişimsel Yetersizliği Olan Çocuklarla İlk Etkileşimlerine Yönelik Duygu ve Düşüncelerinin İncelenmesi

Esra Baklacioğlu, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Muhammet Taha Sarı, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Aziz Mert Çiğilli, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Berkay Düğer, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Hatice Ulu Aydın, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

ÖZET

Özel eğitim öğretmenliği lisans programları, geleceğin eğitimcilerini gelişimsel yetersizliği olan çocuklarla etkili bir şekilde çalışmaya hazırlamada kritik bir rol oynamaktadır. Bu eğitimcilerin ilk deneyimlerini anlamak, mesleki gelişimleri ve hazır bulunuşlukları hakkında önemli bilgiler sağlayabilir. Önceki araştırmalar, gelişimsel yetersizliği olan çocuklarla erken dönemdeki etkileşimlerin eğitimcilerin tutumlarını ve öğretim stratejilerini şekillendirebileceğini göstermiştir. Ancak, bu ilk etkileşimlerin özellikle özel eğitim öğretmenliği lisans öğrencilerini nasıl etkilediğine dair sınırlı araştırma vardır. Bu alanın araştırılması, eğitim programlarının iyileştirilmesine yardımcı olabilir ve daha etkili öğretim uygulamalarının geliştirilmesini destekleyebilir. Bu çalışmanın amacı, özel eğitim öğretmenliği lisans öğrencilerinin gelişimsel yetersizliği olan çocuklarla ilk etkileşimleri sırasındaki duygu ve düşüncelerini anlamak ve bu etkileşimlerin mesleki bakış açıları üzerindeki etkilerini belirlemektir. Araştırma nitel yaklaşıma dayalı olarak tasarlanmış ve özel eğitim öğretmenliği lisans programındaki beş öğrenci ile yürütülmüştür. Öğrencilerle odak grup görüşmesi yapılmış ve veriler tematik olarak analiz edilmiştir. Araştırma bulgularına göre beş tema (ilk etkileşimde duygusal tepkiler, eğitim ve hazırlık süreci, eğitimci olma sürecindeki zorluklar, mesleki gelişim ve tutum değişimi, kariyer hedefleri ve gelecek beklentileri) belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre ilk etkileşimde birçok katılımcı, korku ve endişe duygularını deneyimleyerek, çocuklarla olan etkileşimlerinin başlangıcında kendilerini yetersiz hissettiklerini belirtmişlerdir; ancak zamanla bu endişelerin azalarak heyecan ve güven duygusuna dönüştüğü belirlenmiştir. Katılımcılar, üniversite eğitiminin teorik bilgi sağlamasına rağmen, staj ve pratik deneyim eksikliklerinin uygulamada zorluklar yaşattığını vurgulamışlardır ve bu durumun mesleki yeterliliklerini sorgulamalarına yol açtığını ifade etmişlerdir. Gelişimsel yetersizliği olan çocuklarla etkileşim süreci, katılımcıların mesleğe karşı bakış açılarını olumlu yönde değiştirmiş; kendilerine olan güvenleri artarken, bu süreçte öğrendikleri derslerin, uygulama ile birleştiğinde daha anlamlı hale geldiğini belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: *Duygusal Tepkiler, Pratik Deneyim, Mesleki Gelişim*

Sorumlu Yazar E-posta: esrabaklacioglu14@gmail.com

Öğretmenlerin Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğuna Yönelik Metaforik Algılarının İncelenmesi

Yağmur Gizem Fırat, İnönü Üniversitesi
Gamze Akkaya, İnönü Üniversitesi
Pelin Ertekin, İnönü Üniversitesi

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) olan bireylere yönelik algılarını metafor analizi yöntemiyle incelemektir. Nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgubilim) yaklaşımına dayalı olarak yürütülen çalışmanın örneklemini, farklı branşlardan görev yapmakta olan 66 öğretmen (43 kadın, 23 erkek) ile özel eğitim alanında çalışan 27 öğretmen (13 kadın, 14 erkek) oluşturmaktadır. Veriler, katılımcılardan "DEHB'ye sahip bireyler _____ gibidir. Çünkü _____." ifadesini tamamlamaları istenerek toplanmıştır. Uygulama öncesinde katılımcılara metafor kavramı tanıtılmış ve çeşitli farklı başlıklar üzerinden örnekler sunulmuştur. Elde edilen metaforik ifadeler içerik analizi yoluyla çözümlenmiş, benzer özelliklere sahip metaforlar tematik kategoriler altında toplanmıştır. Analiz sonucunda, özel eğitim öğretmenlerine ait 25, diğer branş öğretmenlerine ait 51 metafor belirlenmiş ve bu metaforlar altı temada sınıflandırılmıştır. Bunlar: dikkat, dürtüsellik, hareketlilik, uygun eğitim, yetenek ve farklılık temalarıdır. Bulgular, öğretmenlerin en çok "dürtüsellik" temasına yönelik metaforlar ürettiğini, bunu "hareketlilik" temasının izlediğini ortaya koymuştur. Bu sonuç, öğretmen algılarının büyük ölçüde DEHB'nin hiperaktivite boyutuna odaklandığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: DEHB, Metafor, Fenomenoloji

Sorumlu Yazar E-posta: gizemyagmurfirat@icloud.com

Görünmeyi Görmek: Özel Eğitim Öğretmen Adaylarında İki Kere Özel Öğrencilere Yönelik Farkındalık

İbrahim Kayli, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Şerife Yaşık, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Dilaver Işık, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Müfide Gökpınar, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Fatma Betül Şenol, Afyon Kocatepe Üniversitesi

ÖZET

Günümüzde bireysel farklılıkların tanınması ve bu farklılara uygun destek mekanizmalarının geliştirilmesi önem kazanmaktadır. Bu bağlamda, hem özel yetenekli hem de eşzamanlı olarak gelişimsel, bilişsel ya da duygusal alanlarda desteğe ihtiyaç duyan çocuklar “iki kere özel” bireyler olarak tanımlanır. Bu çocuklar bir yandan yaratıcılık, analitik düşünme, problem çözme gibi becerilere sahipken; diğer yandan dikkat eksikliği, hiperaktivite, otizm, öğrenme güçlüğü veya duygusal işleme sorunları yaşayabilirler. Bu bireylerin gelişimlerinin ve eğitimlerinin etkili biçimde desteklenmesi için özel eğitim öğretmen adaylarının farkındalığı büyük önem taşır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı özel eğitim öğretmen adaylarının iki kere özel kavramına ilişkin farkındalıklarının incelenmesidir. Çalışma nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli ile tasarlanmıştır. Çalışmaya 73 özel eğitim öğretmen adayı dahil edilmiştir. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu ve “İki Kere Özel Bireylere Yönelik Farkındalık Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada öğretmen adaylarının aldıkları ortalama puanlar hesaplanmış ve sınıf düzeylerine ve cinsiyete göre empati ve sosyal duyarlılık, öz-yeterlilik, uyum ve esneklik ile inanç ve kabullenme puanları incelenmiştir. Öğretmen adaylarının en yüksek puan ortalamalarına “empati ve sosyal duyarlılık” ve “uyum ve esneklik” alanlarında; “inanç ve kabullenme” boyutunda daha düşük ortalamaya sahip oldukları belirlenmiştir. Bu bulgu, öğrencilerin kişilerarası ilişkilerde anlayışlı ve uyumlu davranışlara eğilimli olduklarını, ancak inanç boyutunda daha düşük düzeyde bir içsel tutarlılık ya da motivasyona sahip olabileceklerini göstermektedir. Sınıf düzeyi değişkenine göre yalnızca “empati ve sosyal duyarlılık” puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu durum, sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin empatik ve sosyal duyarlılık becerilerinde artış olduğunu göstermektedir. Cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: İki Kere Özel, İki Kere Özel Öğrenciler, Özel Eğitim, Özel Yetenek, Farkındalık

Sorumlu Yazar E-posta: ibrahimkayli@gmail.com

Kim Daha Yaratıcı? Öğretmenlerin Yaratıcılık Üzerine İnançları

Özgehan Çelik, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Ezgi Deniz, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Esmanur Şahap, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Zeynep Meryem Koçak, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ÖZET

Bu araştırma, farklı branş öğretmenlerinin yaratıcılık üzerine inançlarını ve bu inançların cinsiyet, yaş, branş ve kültürel faktörlere göre nasıl değiştiğini incelemektedir. Çalışma kapsamında 148 öğretmenden toplanan veriler, anket yöntemiyle elde edilmiştir. Katılımcılar cinsiyet (%69 kadın, %31 erkek), yaş (21-60+) ve branş (fen bilimleri, sosyal bilimler, sanat vb.) değişkenleri açısından incelenmiştir. Analizler sonucunda, kadın öğretmenlerin yaratıcılığın öğrenilebilir olduğunu daha fazla savunduğu, erkeklerin ise zekânın yaratıcılıkta belirleyici olduğuna daha fazla inandığı bulunmuştur. Yaş ilerledikçe yaratıcılığın azaldığına dair inanç artmakta, ancak genç öğretmenler yaratıcılığın her yaşta geliştirilebileceğini düşünmektedir. Fen bilimleri ve matematik öğretmenleri, yaratıcılığı bilişsel bir yetenek olarak değerlendirirken, sanat ve sosyal bilimler öğretmenleri deneyimsel bir süreç olarak ele almaktadır. Sonuçlar, eğitimde yaratıcılığı geliştirmek için öğretmenlere yönelik farkındalık programlarının önemini vurgulamaktadır. Yaratıcılığın yalnızca bireysel değil, kültürel ve mesleki faktörlerden de etkilendiği görülmektedir. Bu bağlamda, öğretmen eğitim programlarının yaratıcılığı teşvik eden disiplinlerarası bir yaklaşıma sahip olması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcılık, Öğretmen İnançları, Eğitim, Kültürel Algılar, Bilişsel Süreçler

Sorumlu Yazar E-posta: ozgehancelik@gmail.com

Görme Engelli Çocuklarda İhmal ve İstismar: Tanı, Önleme ve Müdahale Yaklaşımları

Muhsin Öznaneci, İstanbul Medeniyet Üniversitesi

ÖZET

Çocuk ihmal ve istismarı, fiziksel, duygusal ve cinsel boyutlarıyla dünya genelinde önemli bir halk sağlığı sorunudur. Görme engelli çocuklar, çeşitli nedenlerle istismar açısından daha yüksek risk grubunda yer almaktadır. Bu çocuklar, yaşadıkları engel nedeniyle çevresel ipuçlarını daha az algılayabilmekte, istismarı fark etmekte ve bildirmekte zorluk çekmektedir. Aynı zamanda, öğretmenler, sağlık profesyonelleri ve aileler arasında konuyla ilgili bilinç eksikliği, istismarın fark edilmesini ve önlenmesini zorlaştırmaktadır. Bu derleme, görme engelli çocuklarda ihmal ve istismarın tanımlanması, risk faktörleri, tanı kriterleri ve koruyucu müdahaleleri ele almaktadır. Literatürde, engelli bireylerde istismarın daha az bildirildiği, ancak mağduriyetin uzun vadeli psikososyal ve bilişsel sonuçlar doğurduğu belirtilmektedir. Fiziksel istismar durumunda, çocukların görsel ipuçlarını kullanarak kendilerini savunamaması, yaralanmaların daha ciddi olmasına yol açabilmektedir. Cinsel istismar açısından ise, görme engelli bireylerin dokunsal algılarının gelişmiş olması, istismar riskini artıran bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte, bu bireylere yönelik cinsel eğitimin yetersizliği, korunmasızlıklarını artırmakta ve istismara karşı savunmalarını zayıflatmaktadır. Türkiye’de yapılan çalışmalar, görme engelli çocukların okullarda ve bakım merkezlerinde fiziksel ve duygusal şiddete maruz kalma oranlarının oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. 2012-2015 yılları arasında görme engelli çocuklarla yapılan bir ankette, öğrencilerin %75’inden fazlasının en az bir kez fiziksel şiddete uğradığı belirlenmiştir. Ayrıca, yatılı okullarda kalan çocukların istismara maruz kalma oranlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Özellikle yalnızca annesiyle yaşayan çocukların risk altında olduğu vurgulanmıştır. İstismarın önlenmesi ve erken tespiti için multidisipliner bir yaklaşım gerekmektedir. Öncelikle, sağlık çalışanlarının ve eğitimcilerin bu konuda bilinçlendirilmesi, ihmal ve istismar belirtilerini tanıyabilmesi önemlidir. Çocukların ifadelerinin alınmasında dikkatli olunmalı, psikososyal destek sağlanmalı ve gerektiğinde yasal mercilere bildirim yapılmalıdır. Cinsel istismar açısından, erken yaşta cinsel eğitim verilmesi, çocukların kendi bedenleri hakkında farkındalık kazanmalarını sağlayarak korunmalarına yardımcı olabilir. Ancak, eğitimcilerin bu konuda donanımlı olması ve ebeveynlerin sürece dahil edilmesi gerekmektedir. Sonuç olarak, görme engelli çocuklarda ihmal ve istismar, geleneksel çocuk istismar vakalarına kıyasla daha karmaşık bir yapıya sahiptir ve özel bir yaklaşım gerektirir. Türkiye’de bu alanda yapılan çalışmalar, risk faktörlerini ortaya koysa da, önleyici politikaların ve eğitim programlarının yetersizliği dikkat çekmektedir. Bu nedenle, görme engelli bireylerin güvenliği ve refahını sağlamak için eğitim, sağlık ve sosyal hizmetlerin iş birliği içinde çalışması büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Görme Engelli Çocuklar, İhmal Ve İstismar, Cinsel Eğitim, Risk Faktörleri, Koruyucu Önlemler

Sorumlu Yazar E-posta: muhsinoznaneci@gmail.com

Otizmlili Bir Öğrencinin Okuduğunu Anlama Becerisinin Geliştirilmesi Üzerine Bir Durum Çalışması

Kübra Yıldırım, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
Gamze Kaplan, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

ÖZET

Otizm spektrum bozukluğu (OSB) olan bireyler, güçlü görsel hafıza, detaylara odaklanma ve sistematik düşünme gibi bazı akademik avantajlara sahip olabilirken, özellikle okuduğunu anlama, yazılı ifade, problem çözme ve soyut düşünme gibi alanlarda zorluk yaşayabilmektedirler. Bu güçlükler öğrenme sürecini doğrudan etkileyerek akademik başarının önünde engel oluşturabilmektedir. Temel akademik becerilerden olan okuma ve okuduğunu anlama becerisi, bireyin akademik başarısı ve günlük yaşamdaki bilgi edinme süreçleri açısından kritik öneme sahiptir. Okuduğunu anlama, yalnızca kelimeleri tanımakla kalmayıp, aynı zamanda metinden anlam çıkarma, analiz yapma ve yorumlama süreçlerini içeren üst düzey bilişsel beceriler gerektiren karmaşık bir süreçtir. Araştırmalar okuma doğruluğu ve zeka düzeyi açısından akranlarıyla eşleştirildiklerinde bile, okuduğunu anlama seviyelerinin önemli ölçüde düşük olduğunu, zeka seviyeleriyle uyumlu olmayan eksiklikler içerdiğini ortaya koymaktadır. Öte yandan uygun eğitim yaklaşımları, bireyselleştirilmiş öğretim yöntemleri ve destekleyici çevresel düzenlemeler, OSB'li bireylerin akademik potansiyellerini en üst düzeye çıkarmalarına yardımcı olmaktadır. Bu noktadan hareketle bu çalışmada OSB tanısı olan bir öğrenciye okuduğunu anlama becerisinin geliştirilmesinde kullanılan ve okuma öncesi, anı ve sonrası stratejileri içeren bir öğretimsel düzenleme yapılarak bunun öğrencinin gelişimine etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma vaka çalışmasının bir türü olan bütüncül tek durum deseni kullanılarak yapılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2004). Araştırmada Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir devlet okulunda özel eğitim sınıfında öğrenim görmekte olan otizm spektrum bozukluğu tanılı bir öğrenciyle çalışılmıştır. Araştırma bulguları sunum sırasında paylaşılacaktır. Araştırmanın sonuçları sunum sırasında paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB), Okuduğunu Anlama, Durum Çalışması

Sorumlu Yazar E-posta: yildirimkubra533@gmail.com

Özel Eğitim Meslek Okulları ve Bölgenin İş İhtiyacı Arasında İlişkinin İncelenmesi: Doküman Analizi

Hacı Ömer Kaygusuz, İnönü Üniversitesi
Özlem Yağcıoğlu-Has, İnönü Üniversitesi

ÖZET

Özel eğitim meslek okulları Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından özel gereksinimli bireylere mesleki eğitim vermek amacıyla kurulmuştur. Meslek okulları 2019 yılı itibarıyla ülke genelinde yaygınlaşarak eğitim hizmetlerine devam etmektedir. Özel eğitim meslek okulunda özel gereksinimli bireylere bilişim teknolojileri, büro yönetimi, el sanatları, yiyecek içecek hizmetleri, tarım vb. gibi toplamda 18 meslek alanı ve 28 meslek dalında eğitim verilmektedir. Özel eğitim meslek okulu diplomasıyla mezun olan özel gereksinimli bireyler tipik gelişim gösteren bireyler gibi meslek sahibi olarak iş yerinde çalışma imkanlarına sahip olmaktadır. Özel eğitim meslek okulunda bulunan öğrenciler için Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı (BEP) hazırlama ekibinin alacağı kararlar doğrultusunda öğrenciye yönelik mesleki dal ve alan seçimi yapılır. Özel eğitim meslek okullarının amacı özel gereksinimli bireylerin bağımsız yaşam becerilerini geliştirerek meslek eğitim potansiyellerini en üst düzeye çıkarmaktır. Bu kapsamda özel eğitim meslek okulları verdikleri eğitimlerle özel gereksinimli bireyleri topluma katmayı ve bireylerin yaşadıkları bölgede daha kolay istihdam edilmesini sağlamayı hedefler. Bu araştırmada özel eğitim meslek okullarındaki meslek atölyelerinin bulunduğu bölgenin geçim kaynakları ve ekonomik faaliyetleri ile arasındaki uyumunun araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmada doküman analizi yöntemi kullanılarak toplamda yedi bölgede bulunan meslek okulu atölyeleri ve geçim kaynakları arasındaki ilişki incelenmiştir. İncelenen meslek okullarında sıklıkla yiyecek içecek hizmetleri, el sanatları, büro yönetimi gibi meslek atölyelerinin bulunduğu incelenen bölgelerde ise geçim kaynağının genellikle tarım olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özel Gereksinimli Birey, Özel Eğitim Meslek Okulu Meslek Atölyeleri, Bölge Geçim Kaynakları

Sorumlu Yazar E-posta: kaygusozomer345@gmail.com

Özel Eğitim Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Eğilimlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Helin Birişik, İnönü Üniversitesi
Rumeysa Demirhan, İnönü Üniversitesi
Özge Yalçın, İnönü Üniversitesi
Enver Kuru, İnönü Üniversitesi

ÖZET

21. yüzyılın eğitim anlayışında yaratıcı düşünme becerileri, bireylerin hem kişisel hem de mesleki gelişiminde kritik bir rol oynamaktadır. Özellikle özel eğitim alanında görev yapacak öğretmenlerin, farklı ve özgün öğrenme gereksinimlerine sahip bireylerle etkili iletişim kurabilmeleri ve çözüm odaklı yaklaşımlar geliştirebilmeleri için yaratıcı düşünme eğilimlerinin güçlü olması önem arz etmektedir. Bu bağlamda gerçekleştirilen bu araştırmanın amacı, özel eğitim öğretmeni adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerini çeşitli demografik değişkenler (sınıf düzeyi, cinsiyet, yaş vb.) açısından incelemektir. Araştırma, Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü'nde öğrenim görmekte olan 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden oluşan bir örneklem üzerinde yürütülmüştür. Nicel araştırma desenine dayanan çalışmada, veri toplama aracı olarak Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği ile Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler istatistiksel analiz teknikleriyle değerlendirilerek, öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme düzeylerinin incelenen değişkenlere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği ortaya konacaktır. Araştırmanın, özel eğitim öğretmeni adaylarının yaratıcı düşünme becerilerinin mevcut durumunu betimleyerek hem öğretmen yetiştirme programlarının içeriğine katkı sağlaması hem de öğretmen adaylarının kendi düşünme eğilimlerinin farkına varmalarına olanak tanınması beklenmektedir. Elde edilecek bulguların, yaratıcı düşünme eğilimlerini destekleyecek öğretim stratejilerinin geliştirilmesine ışık tutacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı Düşünme, Özel Eğitim Öğretmen Adayları, Çeşitli Değişkenler

Sorumlu Yazar E-posta: helinbirisik@gmail.com

Özel Eğitim Öğretmeni Adaylarının Bölüm ve Mesleğe Yönelik Görüşleri

Azize Azra Kara, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışmada, özel eğitim öğretmeni adaylarının bölüm ve meslekle ilgili görüşleri incelenmiştir. Katılımcılar Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, özel eğitim bölümü 1,2,3 ve 4. Sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmaya 24 kadın, 8 erkek öğrenci katılmıştır. Veriler, bir anket aracılığıyla toplanmış ve öğretmen adaylarının bölümü seçme nedenleri, meslekle ilgili hedefleri, özel eğitim alanındaki deneyimleri ve meslek hayatında karşılaşılan zorluklar analiz edilmiştir. Anket sonuçlarına göre, çoğu katılımcı özel eğitim bölümünü kendi isteği ile seçmiş; bir kısmı ise çevresel yönlendirme ile bu alanı tercih etmiştir. Mezuniyet sonrası devlet kurumlarında çalışma hedefi yaygınken, akademik kariyer yolunda ilerlemeyi düşünenler de mevcuttur. Öğrenciler genel olarak bölümden memnun fakat teorik derslerin uygulamaya yeterince katkı sağlamadığı görüşü öne çıkmıştır. Katılımcılar, bu alanda çalışmanın empati, sabır ve bireysel farklılıklara duyarlılık kazandırdığını ifade etmiştir. Karşılaşılan başlıca sorunlar arasında problem davranışlar, materyal eksikliği ve toplumun genel olarak bilinçsiz olması yer almaktadır. Bundan dolayı da toplumsal farkındalığın artırılması gerektiği vurgulanmıştır. Otizm, zihinsel yetersizlik, işitme yetersizliği ve görme yetersizlik alanları arasından zihinsel yetersizlik ve otizm alanlarında çalışmak isteyenlerin sayısı fazladır. Bazı öğrenciler özel eğitim öğretmenlerinin çalışma koşullarının iyileştirilmesine ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. Bu araştırma, öğretmen adaylarının bakış açılarını anlamak ve özel eğitim alanında eğitim kalitesini geliştirmek, mesleki gelişimi desteklemek adına birçok veri sunmaktadır. Elde edilen bulgular, özel eğitim müfredatının geliştirilmesi ve öğretmen adaylarının mesleğe daha donanımlı hazırlanması için önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Özel Eğitim Öğretmeni Adayı, Mesleki Zorluk, Görüşler.

Sorumlu Yazar E-posta: azizeazrakara@gmail.com

Özel Gereksinimli Çocuk Haklarını Biliyor Musunuz? Özel Eğitim Öğretmen Adaylarından Bir Eğitim Önerisi

Yaşar Buğra Yücedağ, Trakya Üniversitesi
Alptekin Güngör, Trakya Üniversitesi
Rumseysa Elif Çokal, Trakya Üniversitesi
Sadullah Koçak, Trakya Üniversitesi
İlayda Aybir, Trakya Üniversitesi
Sedanur Gürbüz, Trakya Üniversitesi
Aynur Gıcı-Vatansever
Zekiye Hande Yılmaz

ÖZET

Bu çalışmanın amacı öğretmen adaylarının özel gereksinimli çocuk haklarına yönelik farkındalığını artırmaktır. Birinci alt amaç öğretmen adaylarının özel gereksinimli çocuk haklarına yönelik bilgi düzeyini ortaya koymaktır. İkinci alt amaç ise özel eğitim öğretmen adayları tarafından özel gereksinimli çocukların özgün ihtiyaçlarını ve haklarını bir bütün olarak ele alan hak temelli bir yaklaşımı benimseyen bir eğitim modülü hazırlamaktır. Eğitim modülünde katılımcıların, çocuk haklarına dair temel bilgi edinmeleri, özel gereksinimli çocuklara yönelik ayrımcılık, erişilebilirlik ve kapsayıcılık gibi konularda farkındalık kazanmaları hedeflenmektedir. 2024-2025 Eğitim-Öğretim yılında Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okulöncesi eğitimi, sınıf öğretmenliği ve psikolojik ve rehberlik bölümü öğretmen adaylarına araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan bilgi düzeyi testi uygulanmıştır. Özel eğitim öğretmen adayları test sonuçlarına dayalı olarak bir eğitim modülü taslağı hazırlamışlardır. Modülde 4 temel kazanım belirlenmiştir. Bu kazanımlar; a.çocuk haklarını ulusal ve uluslararası düzeyde tanımak, b.özel gereksinimli çocukların ve ailelerin karşılaştığı hak ihlallerini fark etmek, c.hak temelli, kapsayıcı ve duyarlı bir yaklaşımla çalışmak, d.eğitimde ve sosyal yaşamda çocukların aktif katılımını desteklemektir. Bu kazanımlara ulaşabilmek için önerilen bu modülde Çocuk Hakları İl Çocuk Komiteleri dahilinde verilen Çocuk Hakları Eğitimci Eğitimi temel alınarak hazırlanan 8 adet konu başlığı bulunmaktadır. Konu başlıkları şu şekildedir: Özel Gereksinimli Birey, Uluslararası ve Ulusal Hukuki Çerçeve, Temel Haklar ve İlkeler, Eğitime Erişim ve Kapsayıcı Eğitim, Sağlık ve Rehabilitasyon Hizmetleri, Sosyal Haklar ve Toplumsal Katılım, Aile ve Psikososyal Destek, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Bu eğitim özel gereksinimli bireylerle çalışacak öğretmen adaylarının, onların eğitim ve sosyal haklarını daha iyi anlamalarını sağlayarak toplumsal farkındalığı arttıracaktır. İleriki çalışmalarda eğitim modülünün etkililiğine yönelik çalışmalar uygulanabilir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Adayı, Çocuk Hakları, Özel Gereksinimli, Eğitim Modülü

Sorumlu Yazar E-posta: bugrayucedag51@gmail.com

Özel Eğitim Öğretmen Adaylarının Çocuk Haklarına İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi: Trakya Üniversitesi Örneği

Rumseysa Elif Çokal, Trakya Üniversitesi
Sadullah Koçak, Trakya Üniversitesi
Alptekin Güngör, Trakya Üniversitesi
Yaşar Buğra Yücedağ, Trakya Üniversitesi
Sedanur Gürbüz, Trakya Üniversitesi
İlayda Aybir, Trakya Üniversitesi
Aynur Gıcı-Vatansever
Zekiye Hande Yılmaz

ÖZET

Bu araştırma, Trakya Üniversitesi 2024-2025 Eğitim öğretim yılında Özel Eğitim Öğretmenliği lisans programında öğrenim gören öğrencilerin çocuk haklarına ilişkin tutumlarının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çocuk haklarına duyarlılık, öğretmen adaylarının mesleki yaşamlarında karşılaştıkları özel gereksinimli çocukların eğitim süreçlerini doğrudan etkileyen temel bir faktördür. Bu bağlamda, öğretmen adaylarının çocuk haklarına yönelik tutum düzeylerinin belirlenmesi, çocuk merkezli ve hak temelli eğitim anlayışının yerleşmesi açısından önem arz etmektedir. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeliyle desenlenmiş olup, veri toplama aracı olarak Karaman-Kepenekçi (2006) tarafından geliştirilen “Çocuk Haklarına İlişkin Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma öncesinde ölçek sahiplerinden ölçeği kullanma izni ile Trakya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Başkanlığından uygulamaya yönelik izin alınmıştır. Araştırmada 1., 2., 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören toplam 170 gönüllü özel eğitim öğretmen adayına ulaşılmıştır. Toplanan veriler, sınıf düzeyi, cinsiyet, yaş ve çocuk haklarına yönelik bir ders/eğitim alma durumuna göre analiz edilerek öğretmen adaylarının tutum düzeyleri değerlendirilmiştir. Bulgular cinsiyet, sınıf düzeyi ve yaşın özel eğitim öğretmen adaylarının çocuk haklarına ilişkin tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu gösterirken; çocuk haklarına yönelik bir ders/eğitim alma durumunun çocuk haklarına yönelik anlamlı bir fark oluşturmadığını ortaya koymaktadır. Bundan sonra yapılacak olan tutum araştırmaları bu çalışmadan farklı olarak nitel veya karma yöntemlerle desenlenebilir, öğretmen adaylarından gözlem ve görüşme yoluyla da konuya ilişkin farklı yöntemlerle veriler toplanarak alanyazına ışık tutacak araştırmalar yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Hakları, Özel Eğitim, Öğretmen Adayları, Tutum Ölçeği, Nicel Araştırma,

Sorumlu Yazar E-posta: relifcokal@gmail.com

Otizm Spektrum Bozukluğuna Sahip Bireylerin İletişim Probleminde Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi

Ömer Mintaş, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Ruheyda Yüksel, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Fatih Koçak, Necmettin Erbakan Üniversitesi

ÖZET

Otizm Spektrum Bozukluğu, erken çocukluk döneminde ortaya çıkan ve yaşam boyu devam edebilen; sosyal etkileşim ve iletişim becerilerinde sınırlılıklara yol açan, aynı zamanda sınırlı ve yineleyici davranış örüntüleriyle ilişkilendirilen bir nörogelişimsel bozukluk olarak tanımlanmaktadır. Söz öncesi iletişim becerilerindeki gecikmelerin, dil edinimi süreçlerinde etkili olduğu ve ilk sözcüklerin ortaya çıkış sürecini erteleyebildiği belirtilmektedir. İletişimi başlatma, sürdürme ve sonlandırma aşamalarında gözlemlenen güçlüklerin, otizmden etkilenme derecesiyle ilişki gösterebileceği düşünülmektedir. Ayrıca jest ve mimiklerin anlaşılabilmesi ile ilgili kısıtlılıklar, akranlarla sosyal etkileşimi ve buna bağlı olarak sosyal kabulü etkileyebilmektedir. Bu durumun akademik yaşama yansıyan sonuçlarının da literatürde değerlendirildiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Otizm Spektrum Bozukluğu, İletişim Güçlükleri, Öğretmen Görüşleri.

Sorumlu Yazar E-posta: omermintas2@gmail.com

Özel Eğitimde Erken Müdahale Hakkında Ebeveynler Ne Düşünüyor?

Tuğba Yağmur Gündoğdu, Ondokuz Mayıs Üniversitesi

ÖZET

Erken müdahale, akranlarından farklı gelişim göstererek tanı almış veya alma şüphesi taşıyan 0-3 yaş grubu çocuğa ve ebeveynlerine yönelik geliştirilen, var olan gelişimsel performansını en üste çıkarabilmek adına destekleyici veya risk altında olduğu durumu önleyici çalışmalar şeklinde ifade edilmektedir. Erken müdahale hizmetlerinin amacı gelişimsel süreçte sapmalar yaşayan çocuğa eğitsel gereksinimlerine uygun uygulamalar, programlar ve yöntemler sunmak ve bu süreçte ailenin doğru yönlendirilmesine yardımcı olmaktır. Erken müdahalede ailenin katılımı ve disiplinlerle uyum içinde hareket edilmesi uygulanan erken müdahale programlarının çocuğun hayatına daha hızlı entegre edilmesi açısından büyük önem arz etmektedir. Aynı zamanda nitelikli müdahale almasına, programın etkililiğinin artmasına ve ebeveyn-çocuk ilişkisini güçlendirerek verilen program çıktılarının farklı ortamlarda (ev, toplumsal yaşam vb.) sürekliliğinin sağlanmasına destek olmaktadır. Bu bildiride erken müdahale hizmetlerinin hizmetin sunulduğu çocukların ebeveynlerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda erken müdahale hizmeti sunulan çocukların ebeveynleri ile yapılmış çalışmaların alanyazın taraması sonucunda derlenecektir. Bu bildiride kullanılan alanyazın taraması yöntemi ile literatürde belirlenen konu çerçevesinde ele alınan çalışmalardan elde edilen bilgilerin bir araya getirilmesini içerir. Bu bildiri amacıyla yapılan tarama sonucunda erken müdahale hizmeti sunulan çocukların ebeveynlerinin erken müdahaleye ilişkin dönütleri, beklentileri ve çözüm önerileri sunulacaktır. Elde edilen bulgular ile erken müdahale hizmetlerinin ailelere etkisi ortaya konacaktır. Erken müdahale hizmetlerinin erişimi ve yaygınlaştırılmasının ve erken müdahale hizmetlerine ebeveynlerinin katılımının artmasına destek olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte sonraki planlanan araştırmalara da öneri sağlayabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Erken Müdahale, Erken Müdahalede Ebeveyn, Erken Müdahalede Ebeveyn Katılımı, Alanyazın Taraması

Sorumlu Yazar E-posta: tugbayagmurg@gmail.com

Aytekin, Ç., & Beyhan, P.(2015).Erken müdahalede uygulama basamakları. *H.Ü Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(2),1-14.

Ekici, B., Gürkan,E. N. ,Bıçaklı, M. Y., Unay, Ö. S.,Tatlı, B.(2019). Otizmde ebeveyn aracılı yoğun müdahale yöntemi nöroplay. *Çocuk Dergisi*,19(3).1-5.

Özel Eğitimde Yapay Zekâ Kullanımına Yönelik Öğretmen Görüşleri: Malatya Örneği

Mücahit Özbey, İnönü Üniversitesi
Enes Kılıç, İnönü Üniversitesi
Rumeysa Demirhan, İnönü Üniversitesi
Özge Yalçın, İnönü Üniversitesi
Abdülbaki Karaca, İnönü Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışmanın amacı özel eğitim öğretmenlerinin yapay zekânın özel gereksinimli çocukların eğitiminde kullanımına yönelik görüşlerini incelemektir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ile desenlenmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu tercih edilmiştir. Araştırma verileri 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Malatya il genelinde özel eğitim uygulama okullarında öğretmenlik yapan 20 özel eğitim öğretmenlerinden elde edilmiştir. Araştırma bireysel görüşmeler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sürecinde öğretmenlerden ses kayıtları elde edilmiş ve elde edilen veriler, betimsel ve içerik analizi tekniğiyle çözümlenmiştir. Araştırma verileri, öğretmenlerin yapay zekâ temelli eğitim araçları hakkındaki bilgi düzeyleri, kullanım deneyimleri, avantaj ve dezavantajlara ilişkin genel değerlendirmeleri, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına yönelik yapay zekâ uyarlamaları ve becerilerine katkısı gibi temalar çerçevesinde analiz edilmiştir. Çalışmanın sonuçları kongrede detaylı şekilde sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Özel Gereksinimli Birey, Yapay Zekâ, Özel Eğitim

Sorumlu Yazar E-posta: milhan1442@gmail.com

Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinde Engellilik Kavramının Temsili: Ders Kitaplarına Yönelik Doküman Analizi

Gamze Aydın, Yeditepe Üniversitesi
Ecenur Kaya, Yeditepe Üniversitesi
Dilek Erbaş, Yeditepe Üniversitesi

ÖZET

Müfredat, eğitim hedeflerini belirleyen ve öğrenme süreçlerini yönlendiren, aynı zamanda bireylerin akademik, sosyal ve kültürel gelişimlerine katkı sağlayan dinamik bir çerçevedir. 2024-2025 eğitim-öğretim yılında hayata geçirilen Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, okul öncesinden liseye kadar kademeli olarak uygulanmaya başlanmış ve bu doğrultuda ders kitapları yeniden düzenlenmiştir. Bu çalışmada 2024-2025 eğitim-öğretim yılında uygulamaya konulan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli doğrultusunda güncellenen 1. sınıf, 5. sınıf, 9. sınıf ve hazırlık sınıfı ders kitaplarında engellilik kavramlarının nasıl temsil edildiği analiz edilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi deseninin kullanıldığı çalışmada, toplam 28 ders kitabı ve 5501 sayfa incelenmiştir. Engellilikle ilgili kavramlar, özel eğitim alanında uzman beş akademisyenin görüşleri doğrultusunda belirlenmiş ve bu çerçevede kitap içerikleri analiz edilmiştir. Araştırmanın kısmi sonuçlarına göre, engellilikle ilgili temsiller yalnızca %0.85 oranında yer almakta, bu oran konunun müfredat ve ders kitaplarında oldukça sınırlı biçimde işlendiğini göstermektedir. Engellilik ile ilgili kavramlar en çok sözel ders kitaplarında yer alırken, fen bilimleri kitaplarında da sınırlı fakat dikkat çekici örneklerle rastlanmıştır. İncelenen ders kitaplarında engellilik temalı görsellerin büyük bir kısmı, fiziksel yetersizliğe sahip bireyleri yansıtmaktadır. Ancak, kapsayıcı eğitimin gereği olarak, farklı engel türlerindeki bireylerle kaynaşmayı desteklemek amacıyla, görsel ve metinlerde yer verilen engel türlerinin daha dengeli bir şekilde dağılması önemlidir. Ayrıca, görsellerin okul dışı ortamlarda yer alması, öğrencilerin özel gereksinimi olan akranlarını sınıf içinde kabul etme tutumlarını olumsuz etkileyebilir. Elde edilen bulgular, kapsayıcı eğitim anlayışının ders kitaplarına yansımalarının oldukça sınırlı kaldığını ve bu durumun geliştirilmeye açık bir alan olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Engellilik, Ders Kitapları, Müfredat, Kapsayıcı Eğitim, Doküman Analizi

Sorumlu Yazar E-posta: gamze.aydin@yeditepe.edu.tr

Çoklu Yetersizliği Olan Öğrencilerin Eğitiminde Öğretmenlere Yönelik Yapılan Araştırmaların Derlemesi: Mevcut Çalışmaların Sistematik Bir İncelemesi

Ali Deniz Durmaz, Adıyaman Üniversitesi
Hülya Torun Yeterge, Adıyaman Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışma, çoklu yetersizliği olan öğrencilerin öğretmenlerine yönelik yapılan mevcut araştırmaları sistematik bir bakış açısıyla incelemeyi amaçlamaktadır. Derleme kapsamında, literatürde yer alan çoklu yetersizliği olan öğrencilerin öğretmenlerine yönelik yapılan çalışmalar taranmış olup, "öğretmen", "çoklu yetersizlik", "çoklu yetersizlik, öğretmen", "teacher", "multiple disability", "multiple disabilities", "teacher, multiple disability" gibi anahtar kelimeler kullanılarak çeşitli akademik veri tabanlarından kaynaklar incelenmiştir. Elde edilen çalışmaların başlığında hem öğretmen hem de çoklu yetersizlik içeren çalışmalar araştırmamıza veri olarak alınmıştır. Belirlenen kriterlere uygun olarak yapılan tarama sonucunda uygun araştırmalar derlemeye dahil edilmiştir. Araştırmalar içerisinde özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliği olan bireylerle çalışırken yaşadığı mesleki zorluklar, Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde çalışan öğretmenlerin tanılama ve değerlendirme süreçlerine ilişkin görüşleri, problem davranışlarla başa çıkma stratejileri, metaforik algılar ve öğrencilerin akademik, işlevsel müfredatlarına yönelik algıları bu derlemenin içerisinde yer alan konuları oluşturmaktadır. Ayrıca, hizmet içi öğretmen eğitimlerinin etkinliği, video destekli eğitim programlarının öğretmen tutumlarına etkisi ve öğretmenlerin değerlendirme süreçlerine katkıları gibi spesifik konular da ele alınmıştır. Çalışmanın bulguları, çoklu yetersizliği olan öğrencilerin eğitiminde öğretmenlerin profesyonel yeterliliklerini artırmaya yönelik özel müdahale programlarının gerekliliğini açıkça ortaya koymaktadır. Aynı zamanda, öğretmenlerin mesleki gelişim süreçlerinin desteklenmesi, teknoloji temelli eğitim materyallerinin etkin kullanımının sağlanması ve öğretim stratejilerinin bireysel farklılıklara göre uyarlanması gibi öneriler sunulmaktadır. Bu derleme, çoklu yetersizlik alanındaki eksiklikleri belirleyerek, gelecekte yapılacak araştırmalara ışık tutmaktadır. Ayrıca çoklu yetersizliği olan bireylerin eğitiminde öğretmenlere yönelik yapılan çalışmaların kapsamlı bir analizi ile çoklu yetersizliği olan öğrencilerin öğretmenlerini içeren daha fazla araştırmaya olan ihtiyacı vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çoklu Yetersizlik, Öğretmen, Derleme

Sorumlu Yazar E-posta: alidenizdrnz@outlook.com

Özel Eğitim Öğretmen Adaylarının Deprem Sonrası Farkındalık Düzeylerinin Ölçülmesi: Adıyaman Üniversitesi Örneği

Leyla Özçelik, Adıyaman Üniversitesi
Hülya Torun Yeterge, Adıyaman Üniversitesi

ÖZET

Deprem, yer kabuğu içindeki kırılmalar sonucu ani olarak meydana gelen titreşimlerin dalgalar hâlinde yayılarak yeryüzünü sarsmasıyla ortaya çıkan, önlenemeyen doğal afetlerden biridir. Can ve mal kayıplarına neden olabilen bu afetin etkilerini azaltabilmek için bireylerde farkındalık oluşturmak ve gerekli hazırlıkları yapmak büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, afet eğitimi, farkındalık düzeylerinin artması ve önleyici çalışmalar, olası maddi ve manevi zararların en aza indirilmesinde kritik rol oynamaktadır. Türkiye’de 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen ve Adıyaman’ın da içinde bulunduğu 11 ilde büyük yıkıma neden olan depremler, toplumsal farkındalık ve hazırlık düzeylerinin önemini bir kez daha ortaya koymuştur. Bu afetin etkilerinden üniversite öğrencileri de önemli ölçüde etkilenmiştir. Bu nedenle, öğretmen adaylarının deprem farkındalık düzeylerinin belirlenmesi, ileride yaşanabilecek benzer afetlere karşı daha etkili bir hazırlık süreci yürütülmesine katkı sağlayacaktır. Bu çalışma, deprem deneyimi yaşamış bir üniversitede öğrenim gören özel eğitim öğretmen adaylarının deprem farkındalık düzeylerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında, Adıyaman Üniversitesi Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören öğrencilere “Sürdürülebilir Deprem Farkındalık Ölçeği” uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS programı aracılığıyla analiz edilmiş ve katılımcıların farkındalık düzeyleri istatistiksel olarak belirlenmiştir. Araştırma bulguları, ilgili bilimsel kongrede sunulmak üzere raporlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Deprem Farkındalığı, Özel Eğitim Öğretmen Adayları, Adıyaman Üniversitesi

Sorumlu Yazar E-posta: ozcelikleyla352@gmail.com

Rehberlik ve Araştırma Merkezinde (RAM) Çalışan Fizyoterapistlerin Eğitsel Değerlendirme, Tanılama ve Yönlendirme Sürecine Dair Deneyimleri: İstanbul Örnekleme

Tuğba Ertekin Yağcı
Semranur Bozkurt

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde (RAM) görev yapan fizyoterapistlerin eğitsel değerlendirme, tanılama ve yönlendirme süreçlerine ilişkin deneyimlerini ortaya koymaktır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış, desen olarak durum çalışması yapılmıştır. 2024-2025 eğitim öğretim yılında yürütülen bu araştırmada, İstanbul ilinde bulunan 36 Rehberlik ve Araştırma Merkezi'nde görev yapan bütün fizyoterapistlere ulaşılmış ve tam sayım örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Veriler, İstanbul ilindeki Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde (RAM) görev yapan fizyoterapistlere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış; betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Elde edilen bulgular göre, fizyoterapistlerin görev tanımlarının mevzuatta yeterince açık biçimde belirtilmemesi, kurumlar arası uygulama farklılıklarına yol açmakta ve değerlendirme süreçlerinde karmaşaya neden olmaktadır. Katılımcılar, özellikle bedensel yetersizlik tanıılı bireylerin değerlendirme süreçlerinde aktif rol aldıklarını ifade etmiş; ancak çoklu tanıılı bireylerde sorumluluk paylaşımında bazı belirsizliklerin yaşandığını ifade etmiştir. Mevcut değerlendirme formlarının her tanı grubuna hitap etmemesi, özellikle yetişkin bireylerde standart dışı uygulamalara neden olabilmektedir. Ayrıca fiziki koşulların yetersizliği, materyal eksiklikleri, yoğun iş temposu gibi faktörlerin, fizyoterapistlerin mesleki verimliliği etkileyen unsurlar arasında yer aldığı belirlenmiştir. İş birliği süreçlerinde özel eğitim öğretmenleriyle daha işlevsel ilişkiler kurulduğu, ancak psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerde sınırlı iletişim sağlandığı saptanmıştır. Sonuç olarak; fizyoterapistler, multidisipliner ekip içinde aktif yer almaktadırlar. Bu kapsamda RAM'larda daha etkili roller üstlenebilmesi için görev tanımlarının yasal çerçevede netleştirilmesi, değerlendirme araçlarının çeşitlendirilmesi, değerlendirme süreçlerinin standartlaştırılması ve hizmet içi eğitimlerle mesleki yeterliğin desteklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: RAM, Fizyoterapist, Eğitsel Değerlendirme, Tanılama, Özel Eğitim,

Sorumlu Yazar E-posta: tugbaertekinn@gmail.com

Kaynaştırma Uygulamalarında Bir Paydaş Olarak Yardımcı Destek Personel

Gönül Merve Boğa, Anadolu Üniversitesi
Mustafa Tunca, Anadolu Üniversitesi
Simla Şahin, Anadolu Üniversitesi

ÖZET

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de giderek yaygınlaşan kaynaştırma uygulamalarının başarılı şekilde yürütülebilmesi için destek eğitim hizmetleri, olumlu sınıf ve okul iklimi, personel yeterliliği gibi gerekli unsurların işe koşulması gerekmektedir. Kaynaştırma uygulamalarının verimliliğini arttıran destek eğitim hizmeti sağlayıcılarından biri de bu çalışmada yardımcı destek personel olarak anılacak kişilerdir. Tanı kriterlerinin iyileşmesiyle özel gereksinimli bireylerin sayısındaki artış, gün geçtikçe yaygınlaşan kaynaştırma uygulamaları, ailelerin yasal hak talepleri gibi etmenler yardımcı destek personelinin istihdamına duyulan ihtiyacı artırmıştır. Buna karşın ülkemizde yardımcı destek personelinin rolleri, yeterlilikleri, mesleki gelişim ve eğitimleri, çalışma koşulları, istihdam edilme süreçleri ve özlük hakları konularında henüz kapsamlı yasal dayanakların oluştuğunu söylemek güçtür. Alanyazında yardımcı destek personeli kavramı yerine “öğretmen yardımcısı, yardımcı öğretmen, gölge öğretmen, kolaylaştırıcı kişi, paraprofesyonel” gibi terimlerin de sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Bu çalışmada “Yardımcı Destek Personel” teriminin kullanılması tercih edilmiştir. Yardımcı destek personelinin dahil olduğu hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimler, eğitsel uygulamaların niteliğinde belirleyici olmaktadır. Yardımcı destek personelinin yeterli eğitim almadan istihdam edilmesi; kaynaştırma uygulamalarında özel gereksinimli öğrenciye yeterince yardımcı olamamasına ve bunun sonucunda öğrencinin eğitim hizmetlerinden yeterince yararlanamamasına yol açabilmektedir. Bu durum özel gereksinimli öğrencinin akademik performansını olumsuz yönde etkileyebilmekte, uygun olmayan davranışlarını arttırabilmekte ve sosyal etkileşiminde engelleyici bir unsur olma riski taşımaktadır. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda eğitimde yardımcı destek personel ile ilgili mevzuatın ve alanyazının derlenmesine gereksinim duyulmuştur. Bu çalışmada alanyazının sunduğu kavramsal çerçeve, Ulusal Otizm Eylem Planı’nın yardımcı destek personel hakkında öngördüğü eğitsel uygulamalar, 2020 ve 2024 yıllarında yayımlanmış makam olurları ile yardımcı destek personelinin kaynaştırma uygulamalarındaki konumları ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yardımcı Destek Personel, Kaynaştırma Uygulamaları, Özel Gereksinimli Öğrenciler

Sorumlu Yazar E-posta: mustafatunca@anadolu.edu.tr

Erken Çocukluk Eğitiminde Kapsayıcılık: Balkan Ülkeleri Örneği

İpek Sağlık

Nisa Demir

Emine Ayyıldız, İstanbul Medeniyet Üniversitesi

ÖZET

Eğitimin temel bir hak olduğu anlayışından hareketle, kapsayıcı eğitim yaklaşımları bireylerin bireysel özelliklerini göz önünde bulundurarak ve farklılıklarını gözeterek adil eğitim olanaklarına erişimi hedeflemektedir. Bu bağlamda, kapsayıcı eğitimin erken çocukluk döneminde yapılandırılması, özellikle dezavantajlı grupların eğitim süreçlerine etkin katılımını sağlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Bu sistematik derleme çalışması, Balkan ülkelerinde erken çocukluk döneminde uygulanan kapsayıcı eğitime yönelik mevcut uygulamaları incelemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda Türkiye de dahil 12 Balkan ülkesinde erken çocukluk eğitiminde kapsayıcılıkla ilgili yapılan çalışmalar ve çeşitli kuruluşların raporları incelenmiştir. Google Scholar, Proquest, Yöktez ve İstanbul Medeniyet Üniversitesi'nin kütüphanesinin sağladığı veri tabanlarından toplamda 175 belgeye ulaşılmıştır. Bu belgelerde yer alan, ülkelerin kapsayıcı eğitim politikaları, bunları uygulama düzeyleri, öğretmen eğitimi, kaynak dağılımı ve izleme sistemleri karşılaştırmalı bir yaklaşımla analiz edilmiştir. İncelenen ülkelerin bir çoğunda yasal ve politik altyapının oluşturulduğu, ancak uygulamada çeşitli yapısal engellerin varlığını sürdürdüğü görülmektedir. Öğretmen eğitimi ve mesleki gelişim olanaklarının sınırlılığı, etnik çeşitlilik, göç ve kırsal bölgelerdeki erişim eşitsizlikleri ise kapsayıcılığı olumsuz etkilemektedir. İzleme sistemlerinin yetersizliği de uygulama ile politika belgeleri arasındaki uyumu zayıflatmakta ve sürdürülebilirlik sorunlarına yol açmaktadır. Bu bağlamda, Balkan ülkelerinde erken çocuklukta kapsayıcılığın güçlendirilmesine yönelik bütüncül, uzun vadeli ve eşitlik temelli politikalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Erken Çocukluk, Kapsayıcı Eğitim, Balkan Ülkeleri, Eğitim Politikaları, Eğitimde Eşitlik

Sorumlu Yazar E-posta: ipeksaglik8@gmail.com

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Öğrencilere Göz İzleme Teknolojisiyle Yapılan Çalışmaların İncelenmesi

Zehra Demirci, Maltepe Üniversitesi
Ahmet Emre Şat, Bursa Uludağ Üniversitesi

ÖZET

Otizm spektrum bozukluğu, sosyal etkileşim ve iletişim becerilerinde sınırlılık ve sınırlı / tekrarlayıcı davranışlarla kendini gösteren nörogelişimsel bir bozukluktur. Göz izleme teknolojisi otizm spektrum bozukluğu olan çocuklarda ve gençlerde kullanılabilir. Göz izleme teknolojisi, göz izleme cihazları kullanılarak bireylerin nerelere, ne zaman baktıkları ve baktıkları yerlere ne kadar süreyle kaldıklarının anlaşılmasını sağlayan ve göz hareketlerinin takip edilerek objektif verilerin elde edilmesini sağlayan uygulamalardır. Bu çalışmada otizm spektrum bozukluğu alanında kullanılan göz izleme teknolojisi uygulamalarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yönteminin kullanıldığı bu çalışmada ERIC, Web of Science, APA ve Sage Journals veri tabanlarında tarama yapılmış ve 282 çalışmaya ulaşılmıştır. Çalışmalar dahil etme dışlama ölçütlerine göre değerlendirilmiş ve dahil etme ölçütlerini karşılayan 24 çalışma betimsel olarak analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen bulgular sunum sırasında paylaşılacak ve ileriye yönelik gerçekleştirilecek çalışmalara öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Otizm Spektrum Bozukluğu, Göz İzleme Teknolojisi

Sorumlu Yazar E-posta: zehrademircimu@gmail.com

Türkiye'de Erken Çocukluk Döneminde Down Sendromu Tanısı ile İzlenen Çocukların Eğitimiyle İlgili 2000-2025 Yıllarında Yapılan Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi

Zehra Demirci, Maltepe Üniversitesi

ÖZET

Bu araştırmanın amacı erken çocukluk döneminde down sendromu tanısı almış çocukların eğitimiyle ilgili yapılan lisansüstü çalışmaların incelenmesidir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında YÖKTEZ ve ProQuest veri tabanları üzerinden gerçekleştirilen tarama sonucunda 2000-2025 yılları arasında 287 yüksek lisans ve doktora tezine ulaşılmıştır. Çalışmalar dahil etme dışlama ölçütleri açısından değerlendirilmiştir. Dahil etme ölçütlerini karşılayan 18 çalışma yürütüldüğü yıl, lisansüstü düzey (yüksek lisans veya doktora), katılımcı profili, kullanılan araştırma modeli, veri toplama araçları ve ulaşılan sonuçlar açısından incelenmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen bulgular sunum sırasında paylaşılacak ve ileriye yönelik gerçekleştirilecek çalışmalara öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Down Sendromu, Erken Çocukluk*

Sorumlu Yazar E-posta: zehrademircimu@gmail.com

Özel Gereksinimli Bireylerin Eğitsel Hakları: Yasalardan Uygulamaya

Gönül Merve Boğa, Anadolu Üniversitesi
Gülsüm Koçluk, Çankaya Üniversitesi
Gül Nefin Özcan, Anadolu Üniversitesi
Simla Şahin, Anadolu Üniversitesi

ÖZET

Kişilerin hukuk düzeni tarafından korunmaya değer bulunmuş menfaatlerine "hak" denir. Bu haklardan biri de bireyin hem kişisel gelişimini destekleyen hem de topluma etkin katılımını sağlayan eğitim hakkıdır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 42. maddesinde geçen "Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz." ifadesinin, herkes için eğitim ve herkes için bir okul anlayışını destekler nitelikte olduğu ve özel gereksinimli bireylerin eğitim hakkının güvence altına alınmasını sağladığı görülmektedir. Eğitime ilişkin yasal düzenlemeler, tarihsel süreçte oluşan somut toplumsal olaylarla şekillenmiştir ve gereksinimler doğrultusunda sürekli güncellenmektedir. Bu durum, hakların oluşmasını sağlayan kamu farkındalığının gelişmesindeki en önemli unsurlardan biri olan öğretmenlerin duyarlılığını gerekli kılmaktadır. Bu çalışmada öğretmen adaylarının bilinçlenmesini sağlamak ve öğretmenlerin, özel gereksinimli bireylerin ve ailelerinin hak bilinci kazanmasında oynadıkları kilit role ilişkin farkındalık oluşturmak amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında özel gereksinimli bireylerin eğitsel hakları; eğitsel değerlendirme, destek eğitim hizmetleri, aile hakları, mesleki eğitim ve bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) konu başlıkları temelinde ele alınmıştır. Bu başlıklara ilişkin hakların şekillenmesinde etkili olan yasal düzenlemeler incelenmiştir. Yasal düzenlemeler ve sahadaki uygulamalar arasındaki boşluklar tartışılarak mevcut durum ortaya konmuştur. Alanyazında yer alan ve ailelere, öğretmenlere ve kanun koyuculara yol haritası olacak nitelikteki önerilere değinilmiştir. Değişen dinamiklerin doğurduğu gereksinimleri karşılar nitelikte yasal düzenlemelere ve uygulama temelli değişikliklere, yasal düzenlemelerin öngördüğü eğitsel haklara hâkim olup uygulayan ve aileleri bilgilendiren öğretmenlere ebeveynlerin hak savunuculuğu rollerine ilişkin eğitim programlarının düzenlenmesine duyulan gereksinimleri gidermeye yönelik atılacak adımlar özel gereksinimli bireylerin de uygun eğitim hizmetlerine ulaşmasını sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Özel Gereksinimli Bireyler, Eğitsel Haklar, Yasal Haklar, Eğitim Hakkı

Sorumlu Yazar E-posta: gonulmerveeboga@gmail.com

Farklı Fakültelerden Öğrencilerin Evrensel Tasarım Kavramına İlişkin Metaforik Algılarının İncelenmesi

Tuğba Sivrikaya Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Çiğdem Türker Yıldırım, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Recep Tayyip Kocaman, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Derya Hasar, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, farklı fakültelerden öğrencilerin evrensel tasarım kavramına yönelik metaforik algılarını incelemektir. Araştırma, evrensel tasarımın eğitimde ve yaşamda nasıl algılandığını ve öğrencilerin bu kavrama dair düşüncelerini metaforlar aracılığıyla anlamayı hedeflemektedir. Araştırma, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nin çeşitli fakültelerinden 202 öğrenciyle yapılmış olup, katılımcıların evrensel tasarıma ilişkin metaforlar üretmeleri sağlanmıştır. Katılımcıların metaforları, betimsel analizi yöntemiyle kategorilere ayrılmış ve ortak temalar belirlenmiştir.

Araştırmanın sonuçları, öğrencilerin evrensel tasarım ilkelerine dair metaforik algılarının büyük ölçüde belirli kategorilerde yoğunlaştığını göstermektedir. En fazla üretilen metaforlar, "Eşit ve Adil Kullanım" kategorisinde toplanmış, bu da evrensel tasarımın adalet, eşitlik ve kapsayıcılık bağlamında algılandığını ortaya koymuştur. "Algılanabilir Bilgi", "Kullanım Esnekliği" ve "Uygun Boyut ve Erişim Alanı" gibi kategorilerde ise öğrencilerin tasarımı hem duygusal hem de bilişsel erişilebilirlik açısından anlamlandırdıkları görülmüştür.

Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin evrensel tasarıma yönelik algıları, fakültelere göre farklılıklar gösterse de genel olarak evrensel tasarımın kapsayıcı, erişilebilir ve adil bir yapı sunması gerektiği konusunda ortak bir görüş birliği olduğu görülmüştür. Gelecekteki araştırmalarda daha geniş yaş gruplarından ve kültürel arka planlardan veri toplanması, fakülteler arası daha dengeli bir katılımcı dağılımı sağlanması ve derinlemesine analizler için farklı veri toplama yöntemlerinin kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Evrensel Tasarım, Metaforik Algılar, Üniversite Öğrencileri

Sorumlu Yazar E-posta: recep kocaman2182@gmail.com

Özel Eğitim Öğrencisinin Üniversite Topluluğu ve Proje Deneyimi: ÜNİDES Nörogenesis Örneği

Firdevs Demir, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Edanur Demir, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Ümit Savaş Taşkesen, Necmettin Erbakan Üniversitesi

ÖZET

Bu bildiri, Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın ÜNİDES programı kapsamında Necmettin Erbakan Üniversitesi Nörobilim Topluluğu'nun gerçekleştirdiği "NöroGenesis: Yeni Nesil Yetkinlikler" projesini özel eğitim öğrencisi perspektifinden incelemektedir. Topluluk bünyesinde hazırlanan proje, 57 üniversiteden seçilen 104 projeden biri olmuştur. Farklı disiplinlerden uzmanların katkılarıyla gerçekleştirilen eğitimler, saha çalışmaları ve il dışı geziler, öğrencilere kapsamlı deneyimler sağlamıştır. Proje yazım sürecinde öğrenciler, bütçe planlaması, zaman yönetimi, ekip çalışması ve problem çözme becerilerini geliştirmiştir. Uygulama aşamasında karşılaşılan zorluklar, öğrencilerin pes etmeden çözüm üretme ve işbirliği yapma yeteneklerini güçlendirmiştir. Bu süreç, özel eğitim öğrencilerinin teorik bilgilerini pratiğe dökme ve yeni nesil yetkinlikler kazanma fırsatı sunmuştur. Bildiri, üniversite topluluklarının mesleki ve kişisel gelişimdeki rolünü vurgulayarak, özel eğitim öğrencilerine ÜNİDES gibi programlardan yararlanma konusunda model oluşturmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Üniversite Topluluğu, Proje Yazma, ÜNİDES, Nörogenesis

Sorumlu Yazar E-posta: frdvsdmr2003@gmail.com

Lise Öğrencilerinin Demokratik Tutumları ve Aile İlişkilerinin İlişkisel Analizi

Asiye Çıgır Yıldırım
İlkin Turhan
Sueda Demir

ÖZET

Günümüzde demokratik toplum yapısı, bir arada yaşamının ve toplumsal gelişmenin temel şartıdır. Demokratik tutumlara sahip bireyler yetiştirmek ise bu yapının sürdürülebilirliği için hayati önem taşır. Çünkü demokratik bireyler, farklı düşüncelere saygı duyar, hoşgörülü olur, eleştirel düşünme becerilerine sahiptir ve toplumsal sorumluluklarının bilincindedir. Bu sayede, adaletli, eşitlikçi ve katılımcı bir toplum inşa etmek mümkün hale gelir. Bu çalışma, lise öğrencilerinin demokratik tutum düzeyleri ve aile ilişkilerinde etkili olabilecek unsurları tespit etmek ve demokratik tutum düzeyleri ile aile ilişkileri arasındaki ilişkiyi analiz etmek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla, nicel araştırma yöntemi ve ilişkisel tarama deseni kullanılan çalışmamızda, 4 farklı kurumda 9. Sınıf düzeyinde öğrenim görmekte olan toplamda 261 öğrenciden oluşan örneklem grubuna Demokratik Tutum Ölçeği ve Aile İlişkileri Ölçeği uygulanarak veriler elde edilmiştir. Bu veriler, Jasp istatistik programı kullanılarak t-Testi, Anova testi ve Pearson Korelasyon testi kullanılarak analiz edilmiştir. Cinsiyet, anne çalışma durumu, baba çalışma durumu, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, aile gelir durumu, kardeş sayısı bağımsız değişkenleri ile demokratik tutum düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Yine aynı bağımsız değişkenler ile aile iletişim düzeyi bağımlı değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Aile içinde sürekliliği olan sorumluluklara sahip olma durumu, sorumluluklarını yerine getirme durumu ve aile içinde haklara sahip olma durumu bağımsız değişkenleri ile demokratik tutum düzeyi arasında anlamlı ilişki olduğu; bahsi geçen bağımsız değişkenler ile aile ilişkileri düzeyi arasında anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Demokratik tutum düzeyi ve aile ilişkileri düzeyi arasında Pearson korelasyon analizi sonucunda iki sürekli bağımlı değişken arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Demokratik Tutum, Aile İlişkileri, İlişkisel Analiz, Lise, Demokrasi Eğitimi

Sorumlu Yazar E-posta: cigiasiye@gmail.com

Ahlaki Kayıtsızlık ve Sosyal Duygusal Öğrenme Becerisinin İlişkisel Analizi

Asiye Çığrı Yıldırım
Ayşe Sibel Erdoğan
Suveybe Yüksel

ÖZET

Ahlaki değerlerden yoksun bir zekâ gibi ahlaki değerlerle tartışılmayan teknolojik gelişmeler insanlığa yöneltilen en tehlikeli silaha dönüşebilir. Bu sebeple özellikle teknolojinin hızla geliştiği günümüzde ahlaki değerlere sahip nesilleri yetiştirmek hususunda yapılacak çalışmalar ayrıca önemlidir. Bu çalışmada lise öğrencilerinin ahlaki kayıtsızlığında etkili olan unsurların ve bilhassa ahlaki kayıtsızlık ile sosyal duygusal öğrenme beceri düzeylerinin ilişkisini analiz etmek amaçlanmıştır. Çalışmada lise öğrencilerinin ahlaki değerlere kayıtsızlığında ve sosyal duygusal öğrenme becerisinde etkili olan unsurların belirlenmesinin yanı sıra ahlaki kayıtsızlık ve sosyal duygusal öğrenme becerisi arasındaki ilişkiyi analiz etmek üzere nicel araştırma yöntemi ve ilişkisel tarama deseni kullanılmıştır. Toplamda 285 lise öğrencisine uygulanan Demografik Bilgiler Anketi, Ahlaki Kayıtsızlık Ölçeği ve Sosyal Duygusal Öğrenme Becerisi ölçeği vasıtasıyla veriler toplanmış ve elde edilen veriler Jasp istatistik programında analiz edilmiştir. Yapılan analizde anne çalışma durumu, anne ve baba eğitim durumu ve insanların düşüncelerini önemseme durumu ile ahlaki kayıtsızlık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur. Cinsiyet, okul türü, aile gelir durumu, sosyal medya ve dijital oyunlarda geçirilen günlük ortalama süre, düzenli olarak kitap okuyan biri olma, kitap okuma ve film izleme gibi uğraşların kişilik gelişimine katkısına inanma değişkenleri ile ahlaki kayıtsızlık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet, okul türü, anne çalışma durumu, anne ve baba eğitim durumu, aile gelir durumu, sosyal medya ve dijital oyunlarda geçirilen günlük ortalama süre ve düzenli olarak kitap okuyan biri olma bağımsız değişkenleri ile sosyal duygusal öğrenme becerisi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Kitap okuma, film izleme gibi uğraşların kişilik gelişimine katkısına inanma durumu ile sosyal duygusal öğrenme becerisi arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Son olarak ahlaki kayıtsızlık düzeyi ile sosyal duygusal öğrenme beceri düzeyi arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ahlaki Kayıtsızlık, Sosyal Duygusal Öğrenme, Değerler Eğitimi, Ahlak, Eğitim

Sorumlu Yazar E-posta: cigriasiye@gmail.com

Mesleki Eğitim Ortamlarında Cıcuco Uygulamasının Görev Dışı Davranışlara Etkisi: Tek Denekli Bir Uygulama

Arzu Sarı, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Rukiye Konuk Er, Necmettin Erbakan Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, olumlu davranışsal destek yaklaşımına dayalı olarak geliştirilen Check-in/Check-up/Check-out (CICUCO) uygulamasının, hafif düzeyde zihin yetersizliği olan öğrencilerin farklı mesleki eğitim ortamlarında sergiledikleri görev dışı davranışlar üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırmada ortamlar arası çoklu yoklama modeli kullanılmıştır. Katılımcılar özel eğitim meslek okulunda öğrenim gören iki öğrencidir. Veriler anlık zaman örneklemesiyle toplanmış, görsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Müdahale, görev dışı davranışlarda anlamlı azalma sağlamış ve izleme sürecinde sürdürülebilirlik gösterilmiştir. Sosyal geçerlilik verileri, uygulamanın öğretmen ve velilerce kabul edilebilir olduğunu ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular, CICUCO uygulamasının mesleki eğitim ortamlarında görev dışı davranışları azaltmak için etkili ve uygulanabilir bir yapı sunduğunu göstermektedir. Bu bildiri, yazarın Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Olumlu Davranışsal Destek, Mesleki Eğitim, Zihin Yetersizliği Olan Bireyler, Tek Denekli Araştırma, Görev Dışı Davranış

Sorumlu Yazar E-posta: ar.09.mk@hotmail.com

Hayat Bilgisi Dersi Sağlıklı Hayat Ünitesinden Kişisel Bakım Konusunun Yapay Zekâ Desteğiyle Hazırlanması

Ömer Faruk Karabıdak, İstanbul Medipol Üniversitesi
Azra Ceyhan, İstanbul Medipol Üniversitesi
Didem Güven, İstanbul Medipol Üniversitesi

ÖZET

Yapay zekâ (YZ), hayatımızın her alanını doğrudan etkilediği gibi eğitim alanını da etkilemiştir. Bu noktada özel gereksinimli öğrencilere yönelik ders içeriği hazırlanıp hazırlanmayacağı araştırılmaya değer bir konu olmuştur. Bu nedenle Özel Eğitimde Fen ve Sosyal Bilgiler Öğretimi dersi kapsamında YZ uygulaması kullanılarak Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) olan öğrencilere yönelik bir ders içeriği hazırlanması amaçlanmıştır. Bu çalışma bir doküman çalışması olarak gerçekleştirilmiştir. Dokümanlar, İlkokul Hayat Bilgisi dersi öğretim programı, öğrenci bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP), seçilen ünitelerden elde edilen ünite analizi, YZ uygulamalarından edinilen elektronik dokümanlardan oluşmaktadır. Dokümanlar bir araya getirilerek içerik analizi yapılmıştır. Araştırma amacına bağlı olarak genel eğitim programından 1. Sınıf Hayat Bilgisi dersi, Sağlıklı Hayat Ünitesi incelenmiş ve uyarlama çalışması gerçekleştirilmiştir. İlk olarak hayali olarak belirlenen kaynaştırma/bütünleştirme kapsamında eğitim aldığı düşünülen OSB'li bir öğrenci için BEP hazırlamak adına ünite analizi yapılmıştır. Bu ünite analizinden de öğrenci gereksinimine göre konular seçilerek Hayat Bilgisi dersine yönelik bir BEP hazırlanmıştır. Hazırlanan bu BEP'teki uzun dönemli amaçlardan biri seçilerek YZ ile öğretimi adına ChatGPT4 ve Muzic AI uygulamasıyla bir öğretim planı hazırlanmıştır. Hazırlanan Hayat Bilgisi BEP'inden öğretim için seçilen konu Kişisel Bakım'dır. Konu belirlendikten sonra ise YZ uygulamalarına geçilmiş ve dramayla bu konunun öğretimine yönelik bir ders içeriği hazırlanmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda ilk olarak ChatGPT4 uygulamasıyla konuya ilişkin şarkı sözleri yazılmıştır. Bu şarkı sözleri daha sonra Music AI uygulamasına gönderilerek bir çocuk şarkısı yapılması istenmiştir. Böylelikle OSB'li öğrenciye drama ile öğretim yapılarak dersi eğlenceli ve öğretici hale gelmesi sağlanmıştır. Sonuç itibarıyla gerek tipik gelişen gerekse OSB'li öğrenciler için YZ aracılığıyla pratik bir şekilde öğrencinin eğlenerek öğrenebileceği ve zaman almadan uygulayabilir bir ders planı hazırlanmıştır. Öte taraftan Türkçe YZ uygulamalarının oldukça sınırlı olması ve sadece iki YZ uygulamasının kullanılması da tartışmaya açık bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle YZ uygulamalarının özellikle de özel eğitim alanına özel Türkçe versiyonlarının geliştirilmesi bu çalışmada öneri olarak sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hayat Bilgisi Öğretimi, Yapay Zekâ, Müzikle Öğretim, Kişisel Bakım, Chatgpt4, Music AI

Sorumlu Yazar E-posta: omer.karabidak@std.medipol.edu.tr

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Sosyal Becerilerin Kazandırılması: 2024 - 2025 Yıllarındaki Güncel Çalışmalar ve Eğilimler

Ahmet Emre Şat, Bursa Uludağ Üniversitesi

ÖZET

Otizm spektrum bozukluğu, sosyal etkileşim ve iletişim becerilerinde sınırlılık ve sınırlı / tekrarlayıcı davranışlarla kendini gösteren nörogelişimsel bir bozukluktur. Otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin en çok sınırlılıklar yaşadığı gelişim alanı ise sosyal duygusal gelişim alanıdır ve bu sınırlılığa bağlı olarak sosyal becerileri sergilemekte büyük oranda güçlük yaşarlar. Sosyal beceriler, bireyin çevresiyle iletişim kurmasını sağlayan ve öğrenmeyle kazanılıp sosyal pekiştirmeyle artan sözel ve sözel olmayan becerileri içerir. Bu çalışma kapsamında 2024-2025 yılları arasında otizm spektrum bozukluğu olan bireylere sosyal becerilerin öğretiminin yapıldığı araştırmaların incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında çalışma nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi ile desenlenmiştir. Çalışmada ERİC, YÖK TEZ, Dergipark ve ULAKBİM veri tabanlarında gerçekleştirilen tarama sonucunda toplam 798 çalışmaya ulaşılmış ve bu çalışmalar başlık ile özete ilişkin gerçekleştirilen ön eleme sonucunda 46 çalışmaya indirgenmiştir. Dahil etme dışlama ölçütlerine ilişkin gerçekleştirilen değerlendirme sonucunda dahil etme ölçütlerini karşılayan 11 çalışma betimsel olarak analiz edilmiştir. Bulgular sunum sırasında paylaşılacak ve öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Otizm Spektrum Bozukluğu, Sosyal Beceri, Beceri Öğretimi

Sorumlu Yazar E-posta: ahmetemresaat@gmail.com

Üstün Bireylerde Duygusal Aşırılıktan Uyum ve Başarıya: Duygu Düzenleme Temelli Kavramsal Bir Model

Sheker Jumageldiyeva, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Karakas Özer, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Çiğdem Nilüfer Umar, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışma, üstün zekâlı bireylerde gözlemlenen duygusal aşırılıkların, akademik başarı ve sosyal uyum üzerindeki etkisini açıklamak amacıyla kuramsal bir model önermektedir. Literatür incelendiğinde, bu bireylerin duygusal yoğunluk yaşama eğilimlerinin yüksek olduğu, ancak bu durumun olumlu çıktılar doğurmasının büyük ölçüde duygu düzenleme becerilerine bağlı olduğu görülmektedir. Araştırma, Dabrowski'nin Pozitif Dezintegrasyon Kuramı ile Gross'un Duygu Düzenleme Modeli'ni birleştirerek, duygusal yüklenmenin doğrudan değil, duygu düzenleme aracılığıyla performans ve uyuma etki ettiğini savunmaktadır. Bu kapsamda geliştirilen kavramsal model, mevcut literatürdeki kuramsal boşlukları doldurmakta ve gelecekteki ampirik çalışmalara zemin oluşturmaktadır. Tartışma bölümünde, modelin öğretmen eğitimi, rehberlik hizmetleri ve aile destek sistemleri açısından uygulama potansiyelleri irdelenmiş; çok disiplinli bir müdahale önerilmiştir. Bu çalışma, üstün bireylerin yalnızca bilişsel değil, duygusal gelişimlerinin de desteklenmesi gerektiğini vurgulayarak alan yazına özgün bir katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Üstün Zekâlı Bireyler, Duygusal Aşırılık, Duygu Düzenleme, Akademik Başarı, Kavramsal Model
Sorumlu Yazar E-posta: shekares14@gmail.com

Üstün Zekâlı Bireylerde Sezgisel ve Analitik Düşünmenin Etkileşimi: Kuramsal Bir İnceleme ve Kavramsal Model Önerisi

Karakas Özer, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Sheker Jumageldiyeva, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Çiğdem Nilüfer Umar, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ÖZET

Bu kuramsal çalışma, üstün zekâlı bireylerin bilişsel işleyişinde öne çıkan sezgisel ve analitik düşünme biçimlerinin etkileşimsel doğasını incelemeyi amaçlamaktadır. Sezgisel düşünme, hızlı ve içgörüselsel kavrama süreçlerini; analitik düşünme ise mantıklı, kontrollü ve sistematik çözümleme becerilerini ifade etmektedir. Araştırma, sistematik literatür taramasına dayalı olarak yapılandırılmış ve uluslararası kaynaklar incelenmiştir. Dual Process Theory, çalışmanın temel kuramsal çerçevesini oluşturmuştur. Bulgular, üstün bireylerde bu iki düşünme sisteminin tekil olarak değil, karşılıklı etkileşim içinde çalıştığını ve bu etkileşimin bireyin akademik performansı, yaratıcı üretimi ve sosyal uyumu üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Kuramsal inceleme sonucunda, bu ilişkileri açıklayan özgün bir kavramsal model önerilmiştir. Çalışma, üstün zekâlı bireylerin bilişsel esnekliklerinin daha bütüncül anlaşılmasına katkı sunmakta ve gelecekteki ampirik araştırmalara kuramsal bir temel oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Üstün Zekâ, Sezgisel Düşünme, Analitik Düşünme, Dual Process Theory, Bilişsel Etkileşim*

Sorumlu Yazar E-posta: ozerkarakas78@gmail.com

Erken Çocukluk Özel Eğitim Birimlerinin Ebeveyn Kaygısına Etkisi

Ahmet Koç, Anadolu Üniversitesi

ÖZET

Erken müdahale, gelişimsel yetersizlik riski taşıyan çocuklar ve aileleri için kritik bir destek süreci olarak kabul edilmektedir. Bu sürecin yalnızca çocuklar değil, aileler üzerindeki psikolojik etkileri de önemlidir. Türkiye'de erken müdahale, 0-3 yaş arasındaki çocukların gelişimsel ihtiyaçlarını desteklemek için sunulan önleyici, eğitici, geliştirici ve rehabilite edici hizmetlerin bütünü olarak tanımlanmaktadır. Bu hizmetler, sadece çocuğa yönelik değil, aynı zamanda aileyi de içine alan kapsamlı bir yaklaşım doğrultusunda tasarlanır ve hayata geçirilir. Erken müdahale programları, gelişimsel yetersizlik riski taşıyan veya yetersizlikten etkilenmiş çocukların gelişimini desteklemenin yanı sıra, ebeveynlerin yaşadığı psikolojik yükü hafifletmeyi de amaçlamaktadır. Türkiye'de okul öncesi özel eğitim kurumlarında, 0-36 ay aralığındaki özel eğitime gereksinim duyan çocukların tanı ve bireysel ihtiyaçlara dayalı olarak bireysel eğitim programları ve aile eğitimleri planlayarak çocukların tüm gelişim alanlarını desteklemeyi amaçlayan yapılar, erken çocukluk birimleridir. Bu bağlamda, özel eğitim anaokulları bünyesindeki erken çocukluk birimlerinde verilen aile eğitimleri, ebeveynlerin kaygı düzeylerini etkileyebilecek önemli bir destek unsuru olarak görülmektedir. Bu araştırmanın amacı, özel gereksinimli çocuğu 0-36 ay arasında iken erken çocukluk özel eğitim biriminden hizmet almış aileler ile aynı yaş döneminde bu hizmeti almamış ancak özel eğitim anaokuluna devam eden çocukların ebeveynlerinin kaygı düzeyleri arasındaki farkı belirlemektir. Araştırma sonuçlarının ailelere sunulan destek hizmetlerinin etkinliğini ölçerek hem uygulayıcılar hem de politika yapıcılar açısından önemli veriler sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken Çocukluk, Aile Katılımı, Erken Müdahale, Ebeveyn Eğitimi

Sorumlu Yazar E-posta: ahmetkoc603@anadolu.edu.tr

Özel Gereksinimli Bireylerin Aldıkları Destek Eğitim Sürecine İlişkin Ebeveyn Görüşlerinin Belirlenmesi

Sümeyye Aras
Yunus Emre Kırlangıç
Rabia Akıncı
Büşra Kozan
Müzeyyen Eldeniz Çetin

ÖZET

Bu araştırma destek eğitim hizmetlerinden ve ek hizmetlerden faydalanan özel gereksinimli bireylerin ebeveynlerinin yeterliliğe ilişkin görüşlerini ortaya koymaktadır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırmanın amacı özel gereksinimli bireylerin eğitiminde ailelerin rolü ve destek eğitim hizmetlerinin etkinliğini değerlendirmektir. Mevcut destek eğitim hizmetlerinin ve ek hizmetlerin etkinliğini analiz ederek ebeveynlerin memnuniyetini ve hizmete erişimini değerlendirmektir. Araştırma Bolu, Ankara ve Kocaeli-Darica illerinde bulunan özel eğitim kurumlarında devam etmekte olan ve destek eğitim hizmetlerinden faydalanan çocukların ebeveynlerinden yüz yüze ses kaydı görüşme yolu ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak veriler toplanmıştır. Araştırmada özel eğitim alanında destek eğitim hizmetleri sunan araştırmacılar tarafından geliştirilen görüşme formu, uzman görüşü alınarak yapılandırılmıştır. Toplanan veriler betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Araştırma sonucuna göre, ebeveynler destek eğitim süresinin yeterli olduğunu düşünüyor ancak; bireysel farklılıklar nedeniyle bazı ebeveynler ek derslerin sıkıcı olabileceğini belirtiyor. Destek eğitimin çocukların sosyal becerileri ve akademik gelişimine katkı sağladığı düşünülüyor. Başlangıçta çocukların eğitim sürecine uyum sağlamakta zorlanıp süreç içerisinde alıştığı görülmüştür. Bazı ebeveynler çocuklarına evde destek sunarken bazıları yoğunluktan kaynaklı sadece ödevlere destek verebildiğini söylemiştir. Ebeveynler BEP'lerin detayına tam olarak hakim değil genellikle RAM tarafından yönlendirildiklerini ancak sürecin ayrıntılarını bilmediklerini ifade etmişlerdir. Destek eğitim sürecinde ebeveynlere yönelik özel bir eğitim verilmediği yalnızca bazı psikolojik destekler sağlandığı belirtilmektedir. Çoğu ebeveyn destek eğitime başlamadan önce bu konu hakkında çok az bilgiye sahip olup süreci deneyimledikçe öğrendiklerini ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler:

Sorumlu Yazar E-posta: eldeniz_m@ibu.edu.tr

Kapat-Kopyala-Karşılaştır" ve "Dinleyerek İşlem Yapma" Yöntemlerinin Çarpma İşlemi Akıcılığı Üzerindeki Etkisi

Melis Demirel Şimşek

ÖZET

Bu çalışmada "kapat-kopyala-karşılaştır" ve "dinleyerek işlem yapma" tekniklerinin, öğrencilerin temel çarpma işlemleri akıcılıkları üzerindeki etkisi karşılaştırılmıştır. Alanyazın incelemesinde, bu iki tekniğin matematikte başarısı düşük çocuklarla kullanıldığı görülmüştür. Ülkemizde, özgül öğrenme bozukluğu olan öğrencilerle, bu iki yöntemin karşılaştırıldığı çalışmaya rastlanmamıştır. Oysaki özgül öğrenme bozukluğu olan öğrencilerin akranlarına yetişebilmesi, üst düzey matematik konularını anlayabilmesi ve matematiğe karşı daha az kaygı geliştirmesi için doğru ve hızlı işlem yapabilmesi oldukça önemlidir. Araştırmaya özgül öğrenme bozukluğuna sahip 6. sınıfa devam eden 3 öğrenci katılım sağlamıştır. Çalışmada, öğrencilerin 1 dakika içinde doğru cevapladığı temel çarpma işlemi sayısını, hangi akıcılık tekniğinin daha verimli ve etkili bir şekilde akranlarının seviyesine ulaştırdığını belirlemek amaçlanmıştır. Bu nedenle 6. sınıfa devam eden 191 öğrenciden, bir dakikada 36 temel çarpma işleminin kaçını doğru cevapladığına dair yazılı veri toplanmış ve elde edilen sonuçların ortalaması ölçüt olarak kabul edilmiştir. Karşılaştırılan iki yöntemden, hangisinin daha etkili ve verimli olduğunu belirlemek için uyarlamalı dönüşümlü uygulamalar modeli kullanılmıştır. Her iki yöntemle de ölçüt karşılanıncaya kadar çalışmaya devam edilmiştir. Ölçüt karşılandıktan sonraki 7., 15. ve 30. günlerde izleme oturumları yapılmıştır. Güvenirlik verileri, uygulama ve değerlendirme oturumlarının kamera kaydına alınmasıyla toplanmıştır. Oturum sonunda öğrenciler sözel veya sosyal pekiştirmeyle ödüllendirilmiştir. Araştırma bulguları, hem "kapat-kopyala-karşılaştır" hem de "dinleyerek işlem yapma" yöntemlerinin, öğrencilere temel çarpma işlemleri üzerinde akıcılık kazandırdığını, akranlarının seviyesine ulaştırdığını göstermektedir. İki akıcılık tekniği arasında, etkililik açısından anlamlı bir fark görülmemiş ancak ölçüt karşılanıncaya kadar geçen süre ve gerçekleştirilen oturum sayısı, "dinleyerek işlem yapma" tekniğinde daha azdır. Kalıcılık verileri incelendiğinde, iki akıcılık yöntemi arasında bir farklılık bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Özgül Öğrenme Bozukluğu, Temel Çarpma İşlemleri, Akıcılık, Kapat-Kopyala-Karşılaştır, Dinleyerek İşlem Yapma

Sorumlu Yazar E-posta: melis.demirel98@gmail.com

Ağır Düzeyde Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrenciler İçin Günlük Yaşam Becerilerinin Öğretiminde Uygulamalı Etkinliklerin Rolü

Ahmet Ünver
Sevilay Ünver

ÖZET

Bu bildiri, ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireylerin temel yaşam becerilerini kazanmasında uygulamalı etkinliklerin öğretim sürecindeki rolünü incelemektedir. Özellikle yemek yeme, giyinme, tuvalet kullanma ve hijyen gibi günlük yaşam becerileri, görev analizi ve sistematik öğretim yöntemleriyle bireylere etkili bir şekilde kazandırılabilir. Bildiride, bire bir eğitim uygulamaları, ipucu verme sistemleri (sözel, görsel, fiziksel) ve tekrarlı öğretimin önemi örnek uygulamalarla açıklanmaktadır. Ayrıca, öğrenilen becerilerin kalıcılığını artırmak amacıyla aile eğitimi ve ev ortamında sürdürülen destekleyici çalışmaların önemi vurgulanmaktadır. Bu kapsamda uygulamalı etkinliklerin, bireylerin bağımsız yaşam becerileri geliştirmelerine sağladığı katkı ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Zihinsel Yetersizlik, Günlük Yaşam Becerileri, Uygulamalı Eğitim, Görev Analizi, Aile Eğitimi
Sorumlu Yazar E-posta: ahmedunver@outlook.com

Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitimde Başarıyı Artıran Uygulamalar

Yasemin Akar
Mustafa Akar

ÖZET

Bu bildiride, kaynaştırma eğitimi uygulamalarının özel gereksinimli öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimlerine katkısı incelenmektedir. Etkili bir kaynaştırma uygulaması için bireyselleştirilmiş eğitim planının (BEP) özenle hazırlanması, öğretmenlerin farkındalığının artırılması, destek eğitim hizmetlerinin sunulması ve akran desteği mekanizmalarının etkin kılınması gerekmektedir. Bildiride ayrıca, kapsayıcı eğitim ilkeleri doğrultusunda sınıf içi düzenlemeler, çeşitli öğretim yöntemleri ve okul yönetiminin desteğiyle kaynaştırmanın başarıya ulaşmasına yönelik iyi uygulama örneklerine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Bütünleştirme, Özel Eğitim, Kaynaştırma .*

Sorumlu Yazar E-posta: yasemingokgoz1991@gmail.com

Erken Çocuklukta Tanılama Alanında Bilimsel Eğilimler: Bibliyometrik Bir İnceleme

Tülay Memiş, İnönü Üniversitesi
Fatma Nur Yurul, İnönü Üniversitesi
Ceylan Cinal, İnönü Üniversitesi

ÖZET

Erken çocukluk dönemi, bireyin bilişsel, dilsel, sosyal-duygusal ve motor gelişiminin en hızlı gerçekleştiği kritik bir evredir. Bu dönemde gerçekleştirilen tanılamalar, çocukların gelişimsel ihtiyaçlarının belirlenmesi, erken müdahale hizmetlerinin planlanması ve yaşam boyu öğrenme süreçlerinin desteklenmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Tanılama süreci, genellikle gelişimsel tarama testleri, gözlem formları, standart değerlendirme araçları ve çok disiplinli uzman görüşlerini içeren kapsamlı bir süreci barındırır. Son yıllarda bu alanda yapılan akademik yayınların sayısında belirgin bir artış gözlemlenmekte olup, bu durum konunun bilimsel alanda önem kazandığını göstermektedir. Bu çalışma, erken çocukluk döneminde tanılama konusuna ilişkin bilimsel literatürün yapısal özelliklerini, eğilimlerini ve gelişimini analiz etmeyi amaçlayan bibliyometrik bir analizdir. Bu çalışma ile erken çocuklukta tanılamaya dair mevcut bilimsel üretimin haritasını sunarak, alanda çalışan araştırmacılar ve uygulayıcılar için yol gösterici bilgiler sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmada, Web of Science Core Collection veri tabanında yer alan 2021-2025 yılları arasındaki eğitim bilimlerinde yapılan yayınlar incelenmiş, "early childhood", "early diagnosis" ve "early childhood education" anahtar kelimeleriyle tarama yapılmıştır. Belirlenen kriterlere uyan toplam 3799 çalışma bibliyometrik analiz teknikleri kullanılarak değerlendirilmiştir. R Studio yazılımı aracılığıyla gerçekleştirilen analizlerde en üretken yazarlar, en çok atıf alan çalışmalar, iş birliği ağı, anahtar kelime yoğunlukları ve yayınların yıllara göre dağılımı gibi temel göstergeler ele alınmıştır. Elde edilen bulgular, erken çocukluk döneminde tanılama konusundaki yayınların özellikle 2021 yılında sonrası artış gösterdiğini ortaya koymuştur. Amerika Birleşik Devletleri, İspanya, Brezilya ve Avustralya en fazla yayın yapan ülkeler arasında yer almaktadır. Anahtar kelime analizlerde yayıncılar tarafından "education", "children" ve "early-childhood education" kavramların öne çıktığını göstermiştir. Yazarların kullandığı anahtar kelimeler ise "early childhood education", "early childhood" ve "education" kavramları ile çalışmalarını tanımladıkları görülmüştür. Ayrıca, okul öncesi eğitim, katılım ve erken öğrenme gibi temaların son yıllarda çalışıldığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Erken Çocukluk, Erken Çocukluk Eğitimi, Tanılama, Bibliyometrik Analiz

Sorumlu Yazar E-posta: tulaay.memis0@gmail.com

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitimlerine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi

Cavit Can Bardakçı, Balıkesir Üniversitesi
Yunus Emre Avcu, Balıkesir Üniversitesi

ÖZET

Genel zihinsel yetenek, özel akademik alanlar, liderlik, yaratıcılık ile resim ve sanat gibi alanlarda akranlarına kıyasla üstün performans gösteren çocuklar, okul öncesi dönemde tanınmalı ve ihtiyaç duydukları eğitim hizmetlerine erişimleri sağlanmalıdır. Bu bağlamda, okul öncesi öğretmen adaylarının özel yetenekli çocukların eğitimine yönelik olumlu tutum geliştirmeleri büyük önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı okul öncesi öğretmen adaylarının özel yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik tutumlarının incelenmesidir. Tarama modelinin kullanıldığı bu araştırmanın katılımcılarını dört farklı üniversitede öğrenim gören 202 okul öncesi öğretmen adayı oluşturmaktadır. Katılımcıların 163'ü kadın (%80,7), 39'u erkektir (%19,3). Bu öğrencilerin 39'u birinci (%19,3), 35'i ikinci (%17,3), 71'i üçüncü (%35,1) ve 57'si dördüncü sınıfta (%28,2) öğrenim görmektedir. Öğrencilerin 110'u (%54,5) özel eğitim ve kaynaştırma dersini almış ve 92'si (%45,5) almamıştır. Veriler, demografik bilgi formu ve "Üstün Yeteneklilerin Eğitimine İlişkin Tutum Ölçeği" ile toplanılmıştır. Betimsel analiz, bağımsız örneklem t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) SPSS 27 programında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın bulguları, ölçeğin "Üstün Yeteneklilerin İhtiyaçları ve Destek Boyutu'na" ilişkin öğretmen adaylarının en yüksek tutum puanına ($X=3,80$), "Özel Yetenek Sınıfları Oluşturma Boyutu'na" ilişkin ise en düşük tutum puanına ($X=2,96$), sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Toplam puan açısından, okul öncesi öğretmen adayları özel yetenekli çocukların eğitimine yönelik pozitif tutuma sahiptirler ($X=3,32$). Cinsiyete göre tutum puanları arasında anlamlı fark yoktur. Ancak özel eğitim ve kaynaştırma dersi alan öğrencilerin puanları bu dersi almayanlara göre, dördüncü sınıf öğrencilerinin puanları ise birinci ve ikinci sınıftakilere göre anlamlı düzeyde yüksektir ($p < .05$). Okul öncesi öğretmen adaylarının özel yeteneklilerle ilgili kapsamlı eğitimler alması ve konunun nitel olarak da incelenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenekli Öğrenci, Okul Öncesi, Özel Yeteneklilerin Eğitimi, Tutum, Öğretmen Adayı

Sorumlu Yazar E-posta: cavitbayki@gmail.com

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programında Nitelik: Nasıl Olmalı?

Ahmet Kurt, Anadolu Üniversitesi
Hilal Şimşek, Anadolu Üniversitesi
Rümeysa Tatlı, Anadolu Üniversitesi
Simla Şahin, Anadolu Üniversitesi

ÖZET

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP), özel eğitime uygunluğuna karar verilen öğrenciler için hazırlanan, öğrencinin performansını en üst düzeye çıkarmayı amaçlayan dinamik bir yol haritasıdır. BEP özel gereksinimli öğrenciler için eğitsel amaçlarının belirlenmesi, uygulanması ve izlenmesini yasal olarak garanti altına alan bir belgedir. BEP'in öğretimsel işlevinin yanı sıra aile ve okul arasında iletişim kurma işlevi de bulunmaktadır. BEP'in sözü edilen işlevleri yerine getirebilmesi için nitelikli şekilde hazırlanıp uygulanması son derece önemlidir. Nitelikli BEP'ler ekip çalışması, iş birliği ve aile katılımıyla hazırlanabilir. BEP ekibinde her üyenin çeşitli rol ve sorumlulukları bulunmaktadır. İçeriği açısından ele alındığında nitelikli bir BEP; (a) performans düzeyinin belirlenmesi, (b) öncelikli alanların belirlenmesi, (c) uzun ve kısa dönemli amaçların belirlenmesi, (d) özel eğitim ve destek hizmetlerinin belirlenmesi ve (e) izleme ve değerlendirme bileşenlerini içermelidir. Bu çalışmada BEP'in kavramsal çerçevesi, yasal dayanakları, hazırlanma ve uygulanma süreçleri incelenmiş, ardından ulusal araştırmalar çerçevesinde Türkiye'deki BEP'lerin niteliğine ilişkin mevcut durum ortaya konmaya çalışılmıştır. Ulusal araştırmalar değerlendirildiğinde BEP hazırlanmasının yasal bir zorunluluk olmasına karşın; (a) BEP'lerin hazırlanmasında ekip çalışmasına ilişkin sınırlılıklar olduğu, (b) aile katılımının yetersiz olduğu, (c) BEP'lerin iş birliğiyle hazırlanmadığı, (d) BEP'lerin öğrencilerin özelliklerine göre bireyselleştirilmesine ilişkin sorunlar yaşandığı, (e) BEP sürecinde değerlendirmeye yeterince yer verilmediği ve (f) BEP'lerin öğretimsel uygulamalarla bağlantısının zayıf olduğu ortaya çıkmıştır. Tüm bu bulgular BEP'lerin niteliğine ilişkin çeşitli sorunlar olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda çalışmada BEP'lerin niteliğinin geliştirilmesine yönelik (a) öğretmen yetiştirme, (b) mesleki gelişim ve (c) bilimsel araştırmalara ilişkin öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP), Nitelik, Nitelikli BEP, İşlevsel BEP

Sorumlu Yazar E-posta: ahmetkurt@anadolu.edu.tr

Özel Eğitim Öğrencilerine Uygulanan Eğitsel Oyunların Öğrencilerin Akademik Kazanımları Üzerine Etkisi

Ersin Pehlivan
Çetin Yaman, Marmara Üniversitesi

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, özel gereksinimli öğrencilerin eğitim ortamlarına eğitsel oyunların dâhil edilmesinin, öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır. Araştırmada gerçek deneme modellerinden ön test-son test kontrol gruplu model kullanılmış ve gruplar seçkisiz atama yöntemi ile oluşturulmuştur. Toplam 10 hafta süren deneysel uygulama, Sakarya ili Serdivan ilçesinde bulunan bir özel eğitim okulunda gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini; birinci ve ikinci kademe düzeyinde eğitim gören, 10'u deney ve 10'u kontrol grubu olmak üzere, toplam 20 özel gereksinimli birey oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak, kaba değerlendirme formları temel alınarak araştırmacı tarafından oluşturulan 8 maddelik bir form kullanılmıştır. Toplanan verilere betimsel istatistikler, Mann Whitney-U ve Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre, eğitsel oyunlar aracılığıyla ders işleyen özel gereksinimli bireylerin ön test ve son test puanları arasında anlamlı düzeyde bir fark olduğu saptanmıştır. Bu durum, eğitsel oyunların özel gereksinimli bireylerin akademik becerilerinin gelişimi üzerinde olumlu etkiler sahip olduğunu göstermektedir. Öte yandan, geleneksel yöntemlerle eğitim alan kontrol grubunun beceri testi ön test-son test puanları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, özel gereksinimli bireylerin eğitiminde eğitsel oyunların kullanımının, eğitim faaliyetlerini kolaylaştırıcı ve olumlu yönde etkileyici bir unsur olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Özel Gereksinimli Birey, Akademik Başarı, Eğitsel Oyun

Sorumlu Yazar E-posta: eersinpehlivan@gmail.com

Otizmli ve Otizmin Eşlik Ettiği Müzikte Yetenekli Bireylerin Uyku Problemleri ve Annelerinin Deneyimleri

Sıla Can Kaplan, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Emine İlayda Yücel, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Çiğdem Nilüfer Umar, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışma, otizm spektrum bozukluğu (OSB) tanılı bireylerin yaşadığı uyku problemlerinin, anneleri üzerindeki etkilerini inceleyen nitel bir araştırmadır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla veri toplanmış; dört annenin anlatıları, içerik analizi ve tematik çözümleme teknikleriyle değerlendirilmiştir. Araştırma, uyku problemlerinin yalnızca biyolojik bir durum olmadığını; annelerde duygusal tükenmişlik, yalnızlık, suçluluk ve çaresizlik gibi çok katmanlı etkiler yarattığını ortaya koymaktadır. Bulgular ayrıca annelerin sabır, dua, rutin geliştirme ve nöbetleşe bakım gibi baş etme stratejilerine yöneldiğini göstermektedir. Sağlık sistemine erişimde yaşanan engeller ve danışmanlık eksikliği, yapısal yalnızlığı derinleştirmektedir. Çalışma ayrıca müzik alanında yetenekli (2E) bireylerin gece üretkenliğine dayalı farklı uyku deneyimlerini de görünür kılarak literatüre özgün katkı sunmuştur. Aile Sistemleri Kuramı ve Stresle Baş Etme Kuramı temelinde yapılandırılan çalışma, sağlık ve eğitim politikaları için çok yönlü öneriler geliştirmektedir

Anahtar Kelimeler: Otizm, Uyku Problemleri, Annelik, Nitel Araştırma, 2E Bireyler,

Sorumlu Yazar E-posta: silaacakaplan923@gmail.com

Yapay Zekâ Destekli Materyallerin Özel Eğitimde Kullanımına Yönelik Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi

Mehmet Tok, İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa

ÖZET

Özel eğitim “Özel gereksinimi olan bireylere sunulan, bu alanda eğitim almış uzman personel ile uyarlanmış ve geliştirilmiş müfredatlar yoluyla, öğrencilerin ihtiyacına göre düzenlenmiş çevre, uygun yöntem ve araç-gereçlerle sürdürülen eğitim biçimidir.” (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018). Karamustafaoğlu’na (2004) göre eğitimde materyal kullanımı, etkili bir eğitim-öğretim ortamı hazırlayarak, öğrencilerin öngörülen hedeflere daha kolay ulaşmalarını sağlamada ve yürütülen programın başarıya ulaşmasında önemli bir rol oynar. Materyaller; soyut kavramların somutlaştırılması, görsel ve dokunsal uyaranlar içermesi, motor becerileri desteklemesi gibi etkilere sahip olabilmektedir. Bu bağlamda özel gereksinimli bireylerin farklılaşan gelişim özellikleri ve öğrenme ihtiyaçları dikkate alındığında özel eğitimde öğretmen anlatımı ve soyut ifadeler ile sınırlı kalınmayıp materyal kullanımından faydalanılması gerektiği düşünülmektedir. Yapay zekanın gelişimi özel eğitimde materyal kullanımını da etkilemiştir. Yapay zekâ destekli materyaller; gereksinimlere göre uyarlanabilirlik, verileri analiz etme, etkileşimli unsurlar içermesi, oyunlaştırma özelliklerine sahip olabilmektedir. Bu araştırmanın amacı yapay zekâ destekli materyallerin özel eğitimde kullanımına yönelik öğretmen bilgi ve deneyimlerine, öğrenci üzerinde etkilerine yönelik görüşlerinin incelenmesi ve öğretmenler üzerinde farkındalık oluşturabilmektir. Araştırmanın yöntemi nitel araştırma yöntemlerinden görüşmeye dayalı tümevarım analiz modeli olarak belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma özel eğitim uygulama okulunda görev yapmakta olan 10 özel eğitim öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin yapay zekâ destekli materyallere yönelik bilgi ve deneyimlerinin bulunduğu ancak sınırlı olduğu görülmüştür. Yapay zekâ destekli materyallerin; geleneksel materyallere göre daha etkili olabileceği, öğrencilerin bilişsel ve akademik becerilerinin gelişiminde etkili ancak sosyal ve motor becerilerin gelişiminde yetersiz kalabileceği, öğrencinin derse katılımını artırabileceği ve öğretmenler için kolaylaştırıcı bir etkiye sahip olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Materyal, Yapay Zekâ, Özel Eğitim

Sorumlu Yazar E-posta: meehmettok@gmail.com

Görme Engelli Öğretmenlerin Mesleki Yaşantılarında Karşılaştıkları Tutumlar ve Bu Tutumlara Yönelik Duygusal Deneyimlerinin Nitel Analizi

Ezgi Deniz

ÖZET

Bu çalışma, görme engelli öğretmenlerin mesleki yaşamlarında karşılaştıkları sosyal tutumlara verdikleri duygusal tepkileri, geliştirdikleri başa çıkma stratejilerini ve öğretmenlik mesleğine yükledikleri anlamı incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın kuramsal temeli Etiketleme Kuramı (Becker, 1963), Damgalama Teorisi (Goffman, 1963), Stres ve Baş Etme Kuramı (Lazarus & Folkman, 1984) ve Öz Belirleme Kuramı (Deci & Ryan, 2000) üzerine inşa edilmiştir. Araştırma, nitel desende ve fenomenolojik yaklaşımla yürütülmüştür. Katılımcılarını, farklı okullarda görev yapan üç görme engelli öğretmen (Ö1, Ö2, Ö3) oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış; görüşmeler ses kaydı ile alınarak metinleştirilmiş ve Braun & Clarke (2006) tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Veri analizi sonucunda yedi ana tema belirlenmiştir: (1) Sosyal Tutumlar, (2) İlk Yıllarda Duygusal Deneyim, (3) Zamana Bağlı Duygusal Değişim, (4) Davranışsal Tepkiler, (5) Mesleki Motivasyon Kaynakları, (6) Mesleğe Yönelim Nedenleri ve (7) Engelle Başa Çıkma Yöntemleri. Bulgular, öğretmenlerin meslek yaşamlarının ilk yıllarında damgalanma ve düşük beklentiye dayalı sosyal tutumlara maruz kaldıklarını; zamanla öz yeterlik, psikolojik dayanıklılık ve profesyonel benlik gelişimi göstererek bu tutumlarla başa çıktıklarını ortaya koymuştur. Katılımcılar mizah, öz düzenleme, teknoloji kullanımı ve sosyal destek gibi stratejileri işlevsel biçimde kullanmaktadır. Sonuçlar, görme engelli öğretmenlerin bireysel direnci kadar, kapsayıcı eğitim ortamlarının önemini de vurgulamaktadır. Eğitim sisteminin yalnızca engelli bireylerin öğrenen pozisyonuna değil, öğretici konumlarına da yapısal olarak hazır hâle getirilmesi gerektiği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Görme Engelli Öğretmen, Duygusal Dayanıklılık, Sosyal Tutumlar, Baş Etme Stratejileri, Nitel Araştırma

Sorumlu Yazar E-posta: ezgidnzxx@gmail.com

Özel Eğitim Öğretmen Adaylarının Atama Sürecindeki Tercihleri: Okul Türü Seçimini Etkileyen Faktörler

Hacer Manbaki
Esra Ata
Muhammed Abdalbaki Karaca

ÖZET

Bu araştırmada, özel eğitim öğretmen adaylarının atama sürecinde tercih edecekleri okul türü ve bu tercihi etkileyen faktörler incelenmiştir. Araştırmada, nitel araştırma yöntemi kapsamında görüşme yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmanın veri toplama sürecinde, yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak veri toplanmıştır. Çalışmaya, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Malatya'da İnönü Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü'nde öğrenim gören 30 lisans öğrencisi katılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiş ve öğretmen adaylarının okul tercihlerini şekillendiren temel unsurlar belirlenmiştir. Çalışmanın sonuçları, özel eğitim öğretmenlerinin istihdam politikalarına yönelik öneriler sunmak açısından önemli veriler sağlamaktadır. Araştırmanın sonuçları kongrede detaylı şekilde sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Öğretmen Adayları, Okul Tercihi, İçerik Analizi, Atama Süreci

Sorumlu Yazar E-posta: hacermanbaki@gmail.com

Yetişkin Görme Yetersizliği Olan Bireylerin Sosyal Becerilerinin ve Toplumsal Hayata Katılım Düzeylerinin İncelenmesi

Edanur Aygöl
Cemre Küçükkaaslan
Sena Nur Koç
Sevcan Gençay

ÖZET

Birey doğduğu andan itibaren bulunduğu çevrenin üyesidir ve etkileşim kurması kaçınılmazdır. Etkileşimin doğal bir sonucu olarak birey çevresi ile sosyal ilişkiler geliştirir. Olağan gelişim gösteren çocuklarda bu durum nispeten doğal bir süreç olarak gerçekleşse de özel gereksinimli çocuklarda daha fazla uyarılma ve uyarana ihtiyaç duyulmaktadır. Sosyal becerilerin gelişmesi ve değerlendirilmesi üzerine yapılan çalışmalar daha çok zihin ve işitme yetersizliği üzerine yapılmıştır. Ülkemizde görme yetersizliği olan bireylerin sosyal becerilerinin ve toplumsal hayata katılma düzeyinin belirlendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Görme yetersizliği üzerine yapılan çalışmalar daha bağımsız hareket sorunlarını belirlemek, üniversitede okuyan görme yetersizliği olan bireylerin karşılaştıkları sorunları belirlemek ve kütüphane kullanımında yaşadıkları sınırlılıkları belirlemek üzerine yoğunlaşmıştır. Görsel uyaran eksikliği, motor becerileri taklit ve gözlem yoluyla edinememe gibi sınırlılıklar görme yetersizliği olan bireylerin sosyal becerilerinin gelişmesini olumsuz etkilediği, dolayısıyla da toplumsal hayata katılımını sınırladığı belirlenmiştir. Yapılan bu çalışma ile görme yetersizliği olan bireylerin sosyal becerilerinin ve toplumsal hayata katılma düzeylerinin belirlenmesi, bu konuda yaşamış oldukları zorlukların tespit edilmesi ve bu zorluklara üretilecek çözüm önerileri geliştirilmesi hedeflenmektedir. Belirlenen hedefler doğrultusunda yetişkin görme yetersizliği olan 18 kişiye ulaşılarak, yarı yapılandırılmış görüşme yolu ile veri elde edilmiştir. Veri toplama süreci yüz yüze ve çevrimiçi görüşmeler yoluyla olup veri analizi için MAXQDA programından yararlanılmıştır. MAXQDA programı ile elde edilen bulgular içerik analizi ile incelenip tema ve alt temalar oluşturulmuştur. Araştırmanın sonucu doğrultusunda bundan sonra yapılacak çalışmalara kaynak teşkil etmesi, görme yetersizliği olan yetişkinlerin sosyal beceri ve toplumsal hayata katılım sorunlarının daha çok irdelenmesi ve bu sorunların çözümü için daha fazla çalışma ve uygulama yapılması ön görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Beceriler, Görme Yetersizliği, Bağımsız Hareket

Sorumlu Yazar E-posta: ayguledanur5@gmail.com

Özel Eğitimde Yeni Bir Soluk: Yapay Zekâ

Meral Kuşan, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
Adil Macat, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
Sude Nur Dağdelen, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
Sude Gürbüz, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
Aydın Tiryaki, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi

ÖZET

Yapay zekâ, insan zekâsını taklit ederek öğrenme, çıkarım yapma ve çözümleme gibi yetenekleriyle son yıllarda eğitim alanında birçok değişim ve dönüşümü gerçekleştiren bir bilgisayar sistemidir. Eğitimciler, yapay zekâyı özellikle özel eğitim alanında yetersizliği olan bireylerin bağımsız bir şekilde hayata katılımlarıyla sosyal, bilişsel ve motor becerilerindeki gelişimlerini daha iyi desteklemek için kullanmaya başlamışlardır. Yapay zeka, özel gereksinimli öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurarak öğrenciye özel içerik ve uygun öğretim stratejileri önermektedir. Ayrıca yapay zeka; öğrencilerin hem akademik hem sosyal becerilerinin gelişimleri takip edebilmekte ve tanılama sürecinde de kullanılmaktadır. Yapay zeka ile farklı öğrencilerin öğrenme hedeflerine ve öğrencilerin mevcut düzeylerine göre uygun sorular ve cevaplar otomatik olarak üretilir ve öğrencilerin cevaplarının doğru olup olmadığına karar verilerek öğrencilerin öğrenme içeriği ve ilerlemesi dinamik olarak ayarlanabilir. Yapay zekâ tabanlı uygulamaların özel gereksinimli bireylerin bireysel farklılıkları, bilişsel işleme kapasiteleri, öğrenme hızları ve anlama düzeyleri doğrultusunda uyarlanarak kişiselleştirilmiş öğrenme ortamları oluşturabildiğini göstermektedir. Başta Otizm Spektrum Bozukluğu olan bireylerde olmak üzere yapay zekâ destekli tanılama araçları sayesinde özel gereksinimlerin erken ve doğru bir şekilde belirlenmesi sağlanmaya başlanmakta, böylece müdahale süreci daha etkili biçimde planlanabilmektedir. Özel gereksinimli bireylerin hem akademik ve sosyal gelişimlerini sağlamak hem de eğitim programlarının oluşturulmasında "SMART Learning Suite Online", ZeroDivide.ai, Ostimo, Eduaide.AI, Diffit, ChatGPT, "Robo-psikolog modellemeleri" gibi uygulamalar kullanılmaktadır. Özel eğitimde yapay zeka kullanımı daha yeni yeni çalışmaları olduğu yeni bir alandır. Bu doğrultuda; bu teknolojilerin özel gereksinimli bireylerin erken dönemde doğru şekilde tanınmasına nasıl katkı sağladığı detaylı biçimde ele alınmalıdır. Araştırmacılar, daha fazla AI teknolojilerinin geliştirilmesi ve kullanımıyla ilgili disiplinler arası çalışmalar yürütmelidir.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Yapay Zekâ, Özel Gereksinimli Bireyler

Sorumlu Yazar E-posta: kusanm22@29mayis.edu.tr

Özel Eğitim ve Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Engellilik Alanında Yapılan Sosyal Faaliyetlerin Mesleki Gelişimleri Üzerindeki Etkisi

Selvi Çelik, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Aslı Orak, Necmettin Erbakan Üniversitesi

ÖZET

Özel eğitim öğretmenliği, özel gereksinimli bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılayan bir alandır. Sosyal hizmet uzmanlığı ise bireylerin sosyal, psikolojik ve ekonomik sorunlarını çözmeye yönelik destek sağlayan bir meslektir. Bu çalışma, özel eğitim ve sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin engellilik alanında yapılan sosyal faaliyetlerin mesleki gelişimleri üzerindeki etkisi ile ilgili düşüncelerini anlamayı amaçlamaktadır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik yaklaşım kullanılmış olup, veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenen Necmettin Erbakan Üniversitesi Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü'nden 6 öğrenci (3 kız, 3 erkek) ve Sosyal Hizmet Bölümü'nden 6 öğrenci (4 kız, 2 erkek) olmak üzere toplam 12 katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcılar 1-4. sınıf düzeylerinden homojen dağılım gösterecek şekilde seçilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin engellilik alanında katıldıkları sosyal faaliyetler; mesleki gelişimlerini desteklemekte, teorik bilgileri uygulama fırsatı sağlamakta ve empati becerilerini geliştirmektedir. Çalışma ayrıca, engellilik alanında çalışan meslek elemanlarının psikolojik durumlarını, yasal haklar konusundaki bilinç düzeylerini, sosyal yardımlara erişim süreçlerini ve erişilebilirlik araçlarının işlevselliğini de değerlendirmiştir. Sonuç olarak, engellilik odaklı sosyal faaliyetlerin özel eğitim ve sosyal hizmet öğrencilerinin mesleki gelişimlerine önemli katkılar sağladığı ve bütüncül bir yaklaşımla mesleki donanımlarını artırdığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Sosyal Hizmet, Engellilik, Sosyal Faaliyetler, Mesleki Gelişim.

Sorumlu Yazar E-posta: selvicelik333@gmail.com

Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Erken Çocukluk Dönemi Programlarında Dünyadaki ve Türkiye'deki Aile Eğitimi Yaklaşımlarının İncelenmesi

İsmail Emil, Anadolu Üniversitesi
Hilal Şimşek, Anadolu Üniversitesi
Ömer Faruk Toprak, Anadolu Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışmada erken çocukluk döneminde özel gereksinimli bireylerin gelişimini desteklemek amacıyla geliştirilen aile eğitimi programlarının ulusal ve uluslararası bağlamda çeşitli açılardan incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın temel dayanağını, aile katılımının çocuk gelişimi üzerindeki belirleyici etkisi oluşturmaktadır. Özellikle özel gereksinimli bireyler söz konusu olduğunda erken müdahale döneminde ailelerin bilinçli ve etkin katılımı, eğitsel süreçlerin başarısını doğrudan etkilemektedir. Bu kapsamda “özel gereksinimli birey” ve “erken çocukluk” kavramları kuramsal çerçevede ele alınmış; aile eğitiminin kapsamı, tarihsel gelişimi ve önemi alanyazın doğrultusunda açıklanmıştır. Çalışmada Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Kanada, Avustralya, Hindistan ve Avrupa Birliği ülkelerinde uygulanan 30'dan fazla aile eğitimi programı, hedef grupları, içerikleri, uygulama yöntemleri ve kazanımları açısından sınıflandırılmış ve analiz edilmiştir. Özellikle Head Start, HIPPIY, High Scope, Triple P ve Sure Start gibi dünya genelinde bilinirliği yüksek programlara ayrıntılı şekilde yer verilmiştir. Türkiye bağlamında ise Anne Çocuk Eğitimi Programı (AÇEP), Baba Destek Programı (BADEP), Okul Öncesi Veli Çocuk Eğitimi Programı (OVÇEP), Gazi Üniversitesi Aile-Çocuk Eğitim Programı (GAÇEP) ve Küçük Adımlar Erken Eğitim Programı (KAEEP) gibi programlar ve ulusal alanyazında yürütülmüş yüksek lisans ve doktora düzeyindeki tez çalışmaları incelenmiştir. Sonuç olarak ulusal ve uluslararası programlar arasında benzerlikler olduğu kadar, çeşitli nedenlerden kaynaklanan farklılıkların da dikkat çekici olduğu görülmüştür. Benzerliklerde aile merkezli yaklaşım, erken müdahalenin vurgulanması ve ebeveyn eğitimlerinin düzenli programlarla yürütülmesi öne çıkarken farklılıkların daha çok uygulama kapsamı, devlet desteği ve kültürel bağlamda olduğu söylenebilir. Çalışma sonucunda aile eğitimi programlarının yaygınlaştırılması, uygulayıcı eğitimlerinin güçlendirilmesi ve ailelerin programa aktif katılımını destekleyecek stratejilerin geliştirilmesi önerilmektedir. Çalışmanın hem uygulayıcılara hem de politika yapıcılara katkı sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aile Eğitimi Modelleri, Aile Eğitimi Yaklaşımları, Erken Çocukluk Eğitimi, Erken Çocuklukta Aile Eğitimi, Özel Gereksinimli Bireyler.

Sorumlu Yazar E-posta: ismailemil@anadolu.edu.tr

Görme Yetersizliğine Sahip Bireylerin Üniversitede Yaşadığı Zorluklar

Murat Balcı, İstanbul Aydın Üniversitesi
Abdullah Ekrem Üzümcü

ÖZET

Görme yetersizliği, bir kişinin görme yeteneğinde azalma veya sınırlama olduğu durumu ifade eder. Görme yetersizliğinin nedenleri arasında yaşlanma genetik faktörler, enfeksiyonlar ,yüksek tansiyon, diyabet , travmalar ve bazı hastalıklar yer alır. Görme yetersizliği olan bireylerin üniversitede yaşadığı problemler şunlardır : Görsel içerikli dersleri anlama , üniversitenin sağladığı imkanlara ulaşma , sınavlara katılma, ödev yapma gibi konularda problemlerle karşılaşmaktadırlar. Üniversitelerde görme engelli bireyler erişilebilirlik engeline takılmaktan .Eğitim alanında yeterli doküman olmadığı için birçoğu eğitimlerine devam edememektedir. Görme engelli bireylerin okula, soyut düşünmeye, kavramsal gelişime uyum sağlaması oldukça zordur. Üniversite hayatının engelli bireyler için bağımsız hareket edebilecekleri şekilde ayarlanmaması da olumsuz bir etkidir. Görme engelli bireyler üniversitelerde bedensel olarak da çok fazla zarar görürler. Düşme, çarpma, yaralanma riskleri çok fazladır. Bunun en önemli nedeni, ulaşım alanlarının, kaldırımların onların rahatça kullanacağı şekilde dizayn edilmemesidir. Görme engelli birimleri, üniversitelerde görme yetersizliği olan bireylerin ihtiyaçları için kurulmuş birimlerdir. Bu birimlerin sayısı oldukça azdır. Bu da görme engelli bireylerin akademik hayatını zorlaştırmaktadır. Üniversitelerde dışlanma, zorbalık, yalnız bırakılma, görme yetersizliği olan bireyler için en büyük sorunlardan biridir. Görme yetersizliği olan bireyler bu şekilde üniversitelerde sosyalleşemiyor ve en ufak bir desteğe ihtiyaç duyduklarında yalnız kalmaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Görme Yetersizliği Yetersizliğe Neden Olan Sebepler, Bireylerin Üniversitedeki Problemleri, Beyaz Baston, Görme Engelli Birimi

Sorumlu Yazar E-posta: muratbalci@aydin.edu.tr

Down Sendromlu Bireylerin Annelerinin Yaşadığı Zorluklar

Murat Balcı, İstanbul Aydın Üniversitesi
Özüm Konar

ÖZET

Down sendromu, 21. kromozomun iki yerine üç kopyasının olduğu, 46 yerine 47 kromozomun bulunduğu genetik bir anomalidir. Down sendromu, mongolizm ve trizomi 21 olarak da bilinir. Down sendromunda kısa boy ve badem şeklinde çekik gözler gibi fiziksel özellikler mevcuttur. Down sendromlu bireyler, dikkat sürelerinin kısa olması ve öğrenme yeteneklerinin yavaş olması nedeniyle zaman zaman sosyal hayattan geri kalabilirler. Bunun yanı sıra bazı tıbbi komplikasyonlar da görülebilir. Bu sağlık problemleri arasında kalp hastalıkları, işitme kaybı, görme problemleri, tiroid sorunları, sindirim sistemi sorunları, uyku apnesi ve bağışıklık sistemi sorunları yer alır. Birey bunlardan birine veya birkaçına sahip olabilir. Down sendromlu bireylerin yaşadığı sağlık ve sosyal problemlerle ilgilenen anneler de birçok zorlukla karşı karşıyadır. Örneğin, çalışan anneler çocuklarıyla yeterince ilgilenemediği için sosyalleşmesine katkıda bulunamamaktadır. Fakat İstanbul'da birkaç ilçede bulunan Down Sanat Kafe gibi alanlar sayesinde anneler, çocuklarını gönül rahatlığıyla buraya bırakıp işlerine gidebilmektedir. Böylece Down sendromlu bireyler de yeterli sosyalleşmeyi sağlayabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Down Sendromu Bireylerin Zorlukları Sağlık Problemleri Annelerin Zorlukları +1 Kromozom

Sorumlu Yazar E-posta: ozumkonar@stu.aydin.edu.tr

Öğretmenlerin Veriye Dayalı Öğretim Uygulamalarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Tuğba Ertekin Yağcı
Büşra Baran
Elif Tekeş
Feyza Gezgiç, Sakarya Üniversitesi
Tülin Öztürk
Elif Sazak Duman, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

ÖZET

Bu araştırma, öğretmenlerin veriye dayalı öğretim uygulamalarına yönelik görüşlerini derinlemesine inceleyerek literatüre önemli bir katkı sunmayı amaçlamaktadır. Günümüzde eğitim süreçlerinde alınan kararların veriye dayalı olması, öğrenci performansının artmasında ve bireyselleştirilmiş eğitimin etkin biçimde uygulanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Ancak veriye dayalı öğretim uygulamalarının öğretmenler tarafından nasıl algılandığı, hangi yöntem ve kaynaklarla desteklendiği, uygulama sırasında karşılaşılan güçlüklerin neler olduğu ve bu uygulamalara karşı tutumların belirlenmesi konusunda mevcut literatürde sınırlı çalışma bulunmaktadır. Çalışma kapsamında öğretmenlerin veriye dayalı öğretimi nasıl tanımladıkları, bu süreçte hangi kaynakları ve yöntemleri kullandıkları, karşılaştıkları zorluklar ve bu uygulamalara ilişkin tutumları ortaya konulmuştur. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji kullanılarak tasarlanmıştır. Araştırmaya özel gereksinimli birey ile çalışan 15 öğretmen katılmıştır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile toplanmış olup, verilerin analizi betimsel analiz yoluyla elde edilecektir. Araştırmanın verileri analiz aşamasındadır. Bulgular, tartışma ve sonuç kongrede bildiri sırasında sunulacaktır. Araştırmanın sonuçları ile, özel gereksinimli birey ile çalışan öğretmenlere yol gösterici olması ve veriye dayalı öğretim yaklaşımlarının sınıf ortamında daha etkili kullanılabilmesi için gerekli stratejilerin geliştirilmesine katkı sağlaması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Veriye Dayalı Öğretim, Öğretmen Görüşleri, Fenomenoloji, Betimsel Analiz

Sorumlu Yazar E-posta: tugbaertekinn@gmail.com

Otizm Spektrum Bozukluğu Tanılı Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Yılmazlık Düzeylerinin İncelenmesi

Harun Kılıç
Ahmet Fazlı Gider
Elif Sazak Duman, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

ÖZET

Bu araştırmada Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) olan çocukların ebeveynlerinin aile yılmazlığı düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Yılmazlık, bireyin zor veya aniden oluşan yaşam koşullarıyla başa çıkma yollarını bulmasıdır. Aile yılmazlığı ise ailenin, yaşamın zor şartları ve problemlerinin üstesinden gelebilme ve yeniden dengeli duruma dönme yeteneğidir (Patterson, 2002). Yılmazlık, bireyin günlük hayata uyum sağlamasını ve stresli bir durumla karşılaştığında bu sorunlarla başa çıkmasını sağlamaktadır. Bu araştırma ebeveynlerin yılmazlık düzeylerini arttırmak için ebeveynlere verilebilecek eğitim ve destek hizmetlerinin düzenlenmesinde yol gösterici olması açısından önemlidir. Ayrıca, bu araştırmanın OSB olan çocukların eğitimiyle ilgili alınacak kararlara yön vermesi açısından da yararlı olacağı düşünülmektedir. Ek olarak bu araştırmanın, OSB olan çocukların ebeveynleriyle yapılacak ilerideki çalışmalara veri sağlaması açısından da önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırma nicel araştırma desenlerinden tarama modeliyle yapılmaktadır. Bu araştırmanın ön bulguları için araştırmaya katılan OSB'li çocuğu olan 120 ebeveyn oluşturmaktadır. Araştırma verileri Sema Kaner ve Hatice Bayraklı tarafından geliştirilen 'Aile Yılmazlık Ölçeği' kullanılarak toplanmıştır. Bu araştırmada veriler, Aile Yılmazlık Ölçeğinin Google formlara geçirilmesiyle toplanmıştır. Verilerin analizi SPSS programıyla betimsel istatistik yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. Ön bulgular 14. Özel Eğitim Öğrenci Kongresi'nde sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Otizm, Yılmazlık, Ebeveyn, Nicel Araştırma

Sorumlu Yazar E-posta: klcharun97@gmail.com

Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü Öğretmen Adaylarının Sosyal Medya Kullanımının Mesleki Gelişimlerine Katkısı

Zerrin Taş, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
İrem Ötken, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Abdullah Emre Yılmaz, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Adnan Arı, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

ÖZET

Özel eğitim öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının (ÖEÖBÖA) sosyal medya kullanımının mesleki gelişimlerine katkısının incelendiği bu çalışma 2024-2025 eğitim öğretim yılında 59 ÖEÖBÖA'nın katılımıyla gerçekleşmiştir. Çalışmaya İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin özel eğitim öğretmenliği bölümünde eğitim gören 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencileri katılmıştır. Uygun örnekleme türünün kullanıldığı bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak Google Forms üzerinden geliştirilen kapalı uçlu ve Likert tipi sorulardan oluşan anket formu uygulanmıştır. Ankette; ÖEÖBÖA'nın sosyal medya kullanım alışkanlıkları, akademik bilgi edinme düzeyleri, motivasyonları, farkındalık kazanma süreçleri, iletişim kurma gibi değişkenler ölçülmüştür. Analizler sonucunda ulaşılan bulgular pasta dilimi, grafikler ve istatistiksel veriler kullanılarak açıklanmıştır. Araştırmada, ÖEÖBÖA'nın sosyal medyayı büyük oranda bilgi elde etme, mesleki farkındalık geliştirme ve eğlenme amacıyla kullandıkları bulgularına ulaşılmıştır. Bu bulguların dışında katılımcıların %37.3'ünün sosyal medyada günlük üç-dört saat vakit geçirdikleri; %40.7'sinin sosyal medyada günlük geçirilen zamanın 0-15 dakikasını özel eğitim hakkında bilgi edinmeye harcadıkları gibi bulgulara da ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal, Medya, Özel, Eğitim, Meslek

Sorumlu Yazar E-posta: 010822031@std.izu.edu.tr

Türkiye’de İşitme Yetersizliği Alanında Yapılan Erken Okuryazarlık Araştırmalarının Sistematik Olarak Gözden Geçirilmesi

Furkan Ayyıldız, Düzce Üniversitesi
Ayşe Nur Kart, Düzce Üniversitesi

ÖZET

İşitme kaybının, bireylerin dil becerileri üzerinde olumsuz etkileri vardır. İşitme yetersizliği olan bireylerin yaşadığı dil ve iletişim zorlukları, okuma ve yazma becerilerini de olumsuz etkilemektedir. Bu yüzden işitme yetersizliği olan bireylerde erken okuryazarlık becerileri, bireylerin akademik ve sosyal gelişimleri açısından kritik öneme sahiptir. Erken okuryazarlık, bireylerin doğumlarından okula başlama zamanına kadar edinmeleri beklenen okuma ve yazmaya ait ön koşul bilgi ve becerileri ifade eder ve dinlediğini anlama, kelime hazinesi ve fonolojik farkındalık gibi çok yönlü becerileri kapsar. Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de son on yılda işitme yetersizliği alanında yürütülen erken okuryazarlık çalışmalarını sistematik bir şekilde gözden geçirerek araştırma eğilimlerini belirlemektir. Çalışmada sistematik derleme yöntemi kullanılarak, YÖK Ulusal Tez Merkezi, DergiPark ve Google Akademik veri tabanlarında, belirlenen anahtar kelimelerle tarama yapılmıştır. Elde edilen tez ve makaleler, önceden belirlenmiş kriterlere göre değerlendirilerek toplamda 11 tez ve 12 makale analiz edilmiştir. Araştırmaların türleri, desenleri, katılımcı özellikleri, kullanılan veri toplama araçları ve müdahale programları içerik analizi ile incelenmiştir. Yapılan değerlendirme sonucunda, ailelerin aktif katılımının işitme yetersizliği olan çocukların dil gelişimi ve erken okuryazarlık becerileri üzerinde olumlu etkileri olduğu görülmüştür. Ayrıca, etkileşimli kitap okuma uygulamalarının ve teknoloji temelli materyallerin, dil gelişimini ve akademik başarıyı destekleyen etkili yöntemler olduğu belirlenmiştir. Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının yaygınlaştırılması ve öğretmenlerin bu konuda daha fazla eğitim almasının gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmanın bulguları, işitme yetersizliği alanındaki gelecek araştırmalara önemli bir kaynak oluşturacaktır.

Anahtar Kelimeler: İşitme Yetersizliği, İşitme Kaybı, Erken Okuryazarlık, Okuryazarlık, Sistematik Derleme

Sorumlu Yazar E-posta: furkanayyildiz52@gmail.com

Özel Eğitim Öğretmeni Adaylarının Uygulama Derslerinde Edindikleri Deneyimler ve Karşılaştıkları Güçlükler

Tuba Özçelik
Taner Güler
Burcu Yapar Öz

ÖZET

Özel gereksinimli öğrencilerin eğitim hizmetlerinden üst düzeyde yararlanabilmeleri, eğitim-öğretim süreçlerinin öğrenci özellikleri ve ihtiyaçlarına göre planlanıp sürdürülmesine bağlıdır. Özel eğitim öğretmenlerinin yetiştirilme süreci, hizmet öncesi öğretmen eğitimi ve hizmet içi öğretmen eğitimi olmak üzere iki başlıkta ele alınmaktadır. Hizmet öncesi öğretmen eğitimi sürecinde öğretmen adayları teorik ve uygulamalı dersler almaktadır. Özel eğitim öğretmen adayları; özel eğitim kurumlarında gözlem, kurum deneyimi, öğretmenlik uygulaması I ve öğretmenlik uygulaması II olmak üzere dört uygulamalı derse katılmaktadır. Bu süreçte öğretmen adaylarının hem bilgilerini uygulamaya geçirmeleri hem de uygulama sırasında deneyim kazanmaları beklenmektedir. Bu deneyimlerden yola çıkılarak çeşitli uyarılma ve müdahalelere gidilebilir. Bu nedenle bu araştırmanın amacı, özel eğitim öğretmen adaylarının gözlem, kurum deneyimi ve öğretmenlik uygulaması I ve II dersleri kapsamında edindikleri deneyimleri ve karşılaştıkları güçlükleri belirlemektir. Araştırmanın çalışma grubunu Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde özel eğitim öğretmenliği lisans programında öğrenim gören 25 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Analizler sonucunda öğretmen adayları, hem en çok problem davranışlarla başa çıkma ve etkili iletişim kurma süreçlerinde güçlük yaşadıklarını hem de en çok öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanımı ve problem davranışlarla baş etme konularında deneyim kazandıklarını ifade etmişlerdir. Bu bulgular, hizmet öncesi öğretmen eğitiminde uygulamalı deneyimlerin ve destekleyici beceri eğitimlerinin önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Eğitim, Aday, Uygulama, Deneyim, Güçlük*

Sorumlu Yazar E-posta: tuba.ozcelikk56@gmail.com

Farklı Disiplinlerde Verilen Özel Eğitim Hizmetlerine İlişkin Beklentileri: Ebeveyn ve Uzman Görüşlerinin Karşılaştırılması

Aslıhan Nergiz, Anadolu Üniversitesi
Öner Soykan, Gazi Üniversitesi

ÖZET

Özel eğitim, gelişimsel açıdan akranlarından farklılık gösteren bireylerin özel gereksinimlerini karşılamaya yönelik sunulan bir eğitim hizmetidir. Temel amacı, bireylerin potansiyelini en üst düzeye çıkarmak ve günlük yaşam becerilerini desteklemektir. Bu hizmetler, ülkemizde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı çeşitli kurumlar tarafından yürütülmekte olup; rehberlik ve araştırma merkezleri, özel eğitim okulları, kaynaştırma uygulamaları, destek eğitim odaları, halk eğitim merkezleri ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri aracılığıyla bireysel ve grup eğitimleri şeklinde sunulmaktadır. Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde özel gereksinimli bireylerin eğitim süreçleri, özel eğitim, dil ve konuşma bozukluğu, fizyoterapi ve ergoterapi alanlarında uzmanların disiplinlerarası çalışmalarıyla sunulmaktadır. Ancak bu hizmetler özel gereksinimli çocukların gereksinim durumunun yanı sıra ailelerinin beklentilerine ve taleplerine göre şekil almaktadır. Ailelerin özel eğitim ve rehabilitasyon hizmetlerine yönelik gerçekçi olmayan, uzman görüşleriyle örtüşmeyen ya da sürecin işleyişini olumsuz etkileyebilecek nitelikteki beklentileri, verilen hizmetin etkinliğini azaltmakta hem de aile-uzman iş birliğini zorlaştırabilmektedir. Bu kapsamda araştırmanın amacı, özel eğitim ve rehabilitasyon hizmetlerine ilişkin ebeveyn beklentileri ile uzman görüşleri arasındaki farklılıkları ortaya koyarak, bu farkların nedenlerini analiz etmek ve aile-uzman iş birliğini güçlendirmeye yönelik çözüm önerileri sunmaktır. Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılacaktır. Araştırmanın çalışma grubu, Kırşehir ilinde yer alan bir özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde özel eğitim hizmeti alan çocukların ebeveynleri ile bu merkezde görev yapan uzmanlardan oluşacaktır. Araştırma verileri, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanacak ve elde edilen bulgular içerik analizi yöntemiyle değerlendirilecektir. Araştırma sonunda elde edilecek verilerin; ailelerin hizmetlere dair beklentilerini daha gerçekçi temellere oturtmasına, uzmanların ise ailelerle daha etkili iletişim kurarak ortak hedefler belirlemesine katkı sağlaması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel Gereksinim, Özel Eğitim, Ebeveyn Beklentileri, Uzman Görüşleri, Rehabilitasyon Hizmetleri
Sorumlu Yazar E-posta: aslihannergiz@gmail.com

Özel Eğitim Öğretmen Adaylarının Özel Eğitimde Değerlendirmeye Yönelik Metaforları

Elif Akgün, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Simge Nazar Akgün, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

ÖZET

Özel eğitimde değerlendirme, özel gereksinimli bireylerin eğitim süreçlerinde kritik öneme sahip bir aşamadır. Öğretmen adaylarının bu süreçte dair algı ve anlayışları, mesleki gelişimlerini ve uygulamalarını şekillendirmekte, eğitim kalitesini doğrudan etkilemekte olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda, öğretmen adaylarının özel eğitimde değerlendirme kavramına ilişkin metaforlarının incelenmesi araştırmaya değer bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda araştırmanın amacı, özel eğitim öğretmen adaylarının “özel eğitimde değerlendirme” kavramına ilişkin oluşturdukları metaforları belirleyerek, bu metaforları anlamlarına göre tematik olarak analiz etmektir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgu bilim (fenomenoloji) kullanılmıştır. Çalışmanın katılımcılarını, Türkiye’de bir devlet üniversitesinde özel eğitim öğretmenliği programında öğrenim gören 43 öğretmen adayı oluşturmuştur. Katılımcılardan “Özel eğitimde değerlendirme gibidir. Çünkü” cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Öğretmen adaylarından elde edilen veriler, içerik analizi yöntemi ile analiz edilerek temalar ve kategoriler belirlenmiştir. Analiz sonucunda toplam 43 metafor belirlenmiş ve bu metaforlar 4 ana tema altında sınıflandırılmıştır. Bu temalar (1) Süreç Olarak Değerlendirme, (2) İş Birliği ve Ekip Çalışması, (3) Sistematiği ve Planlı Yapı ve (4) Kişisel Gelişim ve Sonuç Odaklılık şeklindedir. Araştırma sonuçları, öğretmen adaylarının değerlendirme kavramına yönelik algılarının çok yönlü olduğunu göstermiştir. Değerlendirme sürecinin özellikle iş birliği, sistematiği çalışma ve bireysel gelişim odaklı olduğuna yönelik metaforların ön planda olması, öğretmen adaylarının özel eğitim alanında uygulayacakları değerlendirme yaklaşımlarını olumlu yönde etkileyebilir. Araştırmada elde edilen sonuçlar, literatürdeki çalışmalarla benzerlik göstermekte olup, değerlendirme süreçlerinde öğretmen adaylarının iş birliği, sistematiği planlama ve kişisel gelişim odaklı eğitimlere daha fazla önem verilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitimde Değerlendirme, Metafor, Öğretmen Adayı, Özel Eğitim.

Sorumlu Yazar E-posta: elifakgn141441@gmail.com

Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ailelerin Gereksinimlerinin Belirlenmesi

Simge Nazar Akgün, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Zeliha Taşdemir, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Elif Akgün, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, özel gereksinimli çocuğa sahip ailelerin gereksinimlerini belirlemek ve bu gereksinimlerin aileler tarafından nasıl algılandığını ortaya koymaktır. Araştırma, Bolu ilinde özel eğitim okullarına devam eden çocukların aileleriyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya toplam 42 özel gereksinimli çocuğu olan aile katılmıştır. Araştırmaya katılan ailelerin görüşlerini almak için Cavkaytar ve diğerleri (2014) tarafından geliştirilen “Aile Gereksinimlerini Belirleme Aracı” temel alınarak hazırlanan bir anket kullanılmıştır. Anket maddeleri Google Form aracılığıyla ailelere iletilmiştir. Toplanan verilerin analizi, frekans ve yüzde dağılımları gibi betimleyici istatistiksel yöntemler ile gerçekleştirilmiştir. Ailelerin verdiği yanıtlar değerlendirilerek her bir gereksinim maddesinin önem derecesi yüzdelik oranlarla belirlenmiştir. Araştırma bulgularına göre ailelerin büyük çoğunluğu (%82,93) çocuklarına beceri öğretme konusunda daha fazla bilgiye gereksinim duyduklarını belirtmiştir. Ayrıca ailelerin %80,49’u çocuklarının gelecekte yararlanabilecekleri kurumlar hakkında bilgilendirme ihtiyacını vurgulamıştır. Katılımcıların %70,73’ü ise kendilerine ayırabilecekleri daha fazla zamana gereksinim duyduklarını ifade etmiştir. Bulgular, ailelerin yaklaşık üçte ikisinin (%65,85) çocuklarının şu anda yararlanabileceği kurumlar hakkında bilgiye, %63,41’inin çocuklarının gelişimi hakkında daha fazla bilgiye ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Ayrıca ailelerin yarısından fazlası (%56,10) çocuğuna yardımcı olabilecek dış hekimi bulma konusunda zorluk yaşadığını belirtmiştir. Diğer önemli bir gereksinim olarak, ailelerin neredeyse yarısı (%51,22) çocuklarının durumunu diğer çocuklara açıklama konusunda zorluk yaşadıklarını, aile içi problemler hakkında konuşabilecekleri birine ihtiyaç duyduklarını ve aile içi dinlenme ve eğlenme etkinlikleri hakkında destek almak istediklerini ifade etmişlerdir. Araştırmada ayrıca, ailelerin finansal ihtiyaçlarının önemli ölçüde çeşitli olduğu, özel eğitim ve bakım giderlerini karşılamada desteğe ihtiyaç duydukları belirlenmiştir. Katılımcıların %46,34’ü, ihtiyaç duyulduğunda çocuklarına bakıcı bulmakta zorlandıklarını dile getirmiştir. Araştırma sonunda, özel gereksinimli çocuğu olan ailelerin özellikle çocuklarının eğitimi, sosyal ilişkileri ve bakım ihtiyaçları konusunda geniş bir bilgi ve destek ihtiyacı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda ailelere yönelik eğitim programlarının artırılması, ailelerin sosyal ve duygusal destek mekanizmalarının güçlendirilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Özel Gereksinimli Çocuk, Aile Gereksinimleri, Eğitim Desteği, Sosyal Destek, Bakım İhtiyacı, Anket, Özel Eğitim.

Sorumlu Yazar E-posta: nazarakgun70@gmail.com

Özel Eğitim Sürecindeki Tatil Dönemlerine İlişkin Metaforik Algıların İncelenmesi

Mukaddes Kaya, İstanbul Medipol Üniversitesi
Damla Morkoç, İstanbul Medipol Üniversitesi
Tuba Yıldız, İstanbul Medipol Üniversitesi

ÖZET

Araştırmada, özel eğitim öğretmenlerinin özel eğitim sürecindeki tatil dönemlerine yönelik geliştirdikleri metaforları belirlemek amaçlanmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni kullanan bu araştırmanın katılımcıları kolayda örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Çalışmaya 30 özel eğitim öğretmeni katılmıştır. Araştırmanın verileri “Özel eğitim sürecinde öğrenciler açısından tatil dönemleri gibidir; çünkü, dır/dir.” ifadelerinin olduğu iki aşamalı açık uçlu bir formla toplanmıştır. Katılımcılardan özel eğitim sürecindeki tatil dönemlerini nasıl değerlendirdiklerini belirtmeleri istenmiş, bir ya da birkaç kelime aracılığıyla tatil dönemlerinin özel eğitim süreciyle olan ilişkisini kendi gözlemleri ve deneyimlerinden hareketle nasıl değerlendirdiklerini ifade etmeleri istenmiştir. Ardından belirtmiş oldukları metaforları açıklamaları istenmiştir. Veriler içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir ve elde edilen metaforlar ilk etapta pozitif ve negatif olarak ardından da öneri niteliğinde olan metaforlar ve eğitimle ilgili metaforlar olmak üzere farklı kategorilere ayrılmıştır. Araştırma sonucunda özel eğitim öğretmenlerinin tatil sürecine ilişkin “nadas, frig şapkası, sönmüş balon, kayıp puzzle parçası...” gibi 25 farklı metafor ürettiği görülmüştür. Elde edilen verilerin “eğitim süreçleri” ve “öneri” başlıkları altında şekillenmesi, tatil olgusuna yönelik öğrenci, öğretmen ve velilere yönelik eğitim programlarının geliştirilmesinin önerilebileceğini göstermektedir. Buna ek olarak, özel eğitim sürecinde tatil dönemlerinin etkilerinin farklı bilimsel araştırma yöntemleri aracılığıyla derinlemesine incelenmesi, bu alandaki bilgi birikiminin genişletilmesine ve uygulamalara yönelik daha somut bulguların elde edilmesine katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Metafor, Özel Eğitim Öğretmeni, Eğitim

Sorumlu Yazar E-posta: mukaddes.kaya@std.medipol.edu.tr

Özel Gereksim Gösteren Bireylerle Normal Gelişim Gösteren Bireylerin Kardeşlik İlişkileri

Ayşenur Toprak
Semanur Işık

ÖZET

Özel gereksinimli çocukların aile içinde yaşadıkları dinamikler, kardeş ilişkilerini önemli ölçüde etkilemektedir. Normal gelişim gösteren kardeşlerin özel gereksinimli kardeşleriyle kurdukları ilişki, her iki tarafın sosyal ve duygusal gelişimi açısından kritik öneme sahiptir. Bu bağlamda, kardeşlik ilişkilerinin doğası ve dinamikleri üzerine yapılan araştırmalar, kardeşlerin deneyimlerinin anlaşılmasına katkı sağlayabilir. Bu çalışmanın amacı, özel gereksinimli çocuklarla normal gelişim gösteren kardeşleri arasındaki ilişkinin niteliğini; bu ilişkilerin aile yapısına ve kardeşlerin gelişimlerine etkilerini belirlemektir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmış, altı aileyle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde ailelerin ve kardeşlerin yaşadığı süreçler, karşılaştıkları zorluklar, iletişim biçimleri ve gözlemledikleri değişimler sorgulanmıştır. Veriler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Sonuçlara göre, yaş farkı kardeş ilişkilerinde belirleyici bir etken olmuştur. Büyük yaş farkı olan kardeşlerin daha koruyucu ve ebeveyn benzeri davrandığı, başlangıçta kıskançlık ve dışlanmışlık yaşayan kardeşlerin zamanla empati ve kabule yöneldiği gözlemlenmiştir. Ailelerin sosyal çevre tarafından dışlanması, kardeşleri birbirine yakınlaştırmıştır. Kardeşler arasında empati, destek ve sorumluluk duygularının arttığı saptanmıştır. Ailelerin sosyal çevre tarafından daha fazla desteklenmesi ve kardeşlerin sosyal becerilerini geliştirecek faaliyetlerin önem taşıdığı vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Özel Gereksinimli Çocuklar, Kardeş İlişkileri, Aile İçi Etkileşim, Sosyal-Duygusal Gelişim, Empati ve Anlayış

Sorumlu Yazar E-posta: aysenurtoprak000@gmail.com

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Mesleki İşbirliğine Yönelik Durumlarının Belirlenmesi

Ahmet Berat Erişir
Oğuzhan Olgun
Elif Sazak Duman, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

ÖZET

Bu araştırmanın amacı özel eğitim öğretmenlerinin mesleki iş birliğine yönelik durumlarını belirlemektir. Friend (2021) iş birliği tanımını “ortak bir amaç doğrultusunda çalışırken ortak karar alma sürecine gönüllü olarak katılan en az iki eşit taraf arasındaki doğrudan etkileşim tarzı” şeklinde tanımlamıştır. Mesleki iş birliği ise öğretmenlerin meslek hayatlarında uygulamaları belirlemek ve devamlılığını sağlamak için karşılıklı olarak çalıştıkları; öğrencilerin, ekiplerin ve okulların sonuçlarını iyileştiren sistemli bir süreç olarak tanımlanmaktadır (DuFour, 2011). Ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde özel eğitim öğretmenlerinin mesleki iş birliğine yönelik durumlarını belirleyen sınırlı sayıda kaynağa ulaşılmaktadır. Bu araştırma sonucunda özel eğitim öğretmenlerinin mesleki iş birliğine yönelik durumlarının ortaya konulmasıyla birlikte iş birliğini arttıracak etkinliklerin planlanması konusunda ilgili literature katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırma nicel araştırma desenlerinden biri olan tarama araştırması olarak gerçekleştirilmiştir. Ön bulgular için bu araştırmaya 100 özel eğitim öğretmeni katılmıştır. Bu araştırmanın verileri Dayı E, vd (2024) tarafından geliştirilen “Özel Eğitimde İş Birliği Ölçeği” ve katılımcıların bilgilerini almak için araştırmacılar tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu” oluşturmaktadır. Bu araştırma bağlamında ölçek maddeleri ve Kişisel Bilgi Formu maddeleri Google Forms aracılığıyla online ortama aktarılmıştır. Verilerin analizi ise SPSS programı ile betimsel istatistik yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. Ön bulgulara 14.Ulusal Özel Eğitim Öğrenci Kongresinde sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, İş Birliği, Nicel Araştırma

Sorumlu Yazar E-posta: a.beraterisir@gmail.com

Ergenlik Döneminde Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuğa Sahip Velilerin Cinsel Gelişim Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Ebeveyn Roller ve Ebeveyn Eğitim Durumları Açısından İncelenmesi: Kocaeli İli Örneği

Rabia Akıncı

Elif Sazak Duman, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı, ergenlik döneminde zihinsel yetersizliği olan çocuğa sahip velilerin çocuklarının cinsel gelişim özelliklerine ilişkin görüşlerini ve bu görüşlerin çeşitli değişkenler (ebeveyn rolü, eğitim durumu) açısından farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir. Bu çalışma, özel gereksinimli bireylerin cinsel gelişim süreçlerinde ailelerin rollerini daha iyi anlamaya yönelik önemli veriler sunmayı hedeflemektedir. Elde edilecek bulgular, özel eğitim hizmetleri kapsamında ailelere sunulacak rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin içeriklerinin oluşturulmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca, ailelerin bilgi düzeyleri ve tutumları doğrultusunda geliştirilecek cinsel eğitim programlarının daha işlevsel ve bireyselleştirilmiş olmasına olanak tanıyacaktır. Bu araştırma, özel eğitim alanında hem uygulayıcılara hem de politika yapıcılara ışık tutabilecek nitelikte olacaktır. Katılımcılar, Kocaeli ili Darıca ve Gebze ilçelerinde yer alan özel eğitim uygulama okullarına devam eden ve ergenlik döneminde olan zihinsel yetersizliği bulunan çocukların velilerinden oluşmaktadır. Çalışmaya 52 kadın, 48 erkek veli katılım sağlamıştır. Veri toplama aracı olarak Ergenlik Dönemindeki Zihin Yetersizliği Olan Çocukların Cinsel Gelişim Özellikleri Ölçeği uygulanmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden nedensel karşılaştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması amacıyla araştırmanın amacına uygun olarak, betimsel istatistiklerin yanı sıra bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yöntemlerinden yararlanılmıştır. Araştırmada, ebeveyn rolü (anne-baba) değişkenine göre zihinsel yetersizliği olan çocuğa sahip velilerin cinsel gelişim özelliklerine ilişkin görüşlerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığı bağımsız örneklem t-testi ile incelenmiştir. Elde edilen analiz sonuçlarına göre bazı maddelerde gruplar arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p < .05$). Araştırmada, ebeveynlerin eğitim durumlarına göre çocuklarının cinsel gelişimine yönelik görüşleri incelenmiş ve ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda bazı maddelerde istatistiksel olarak anlamlı farklar gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Zihinsel Yetersizlik, Cinsel Gelişim, Ebeveyn Görüşleri, Ergenlik Dönemi

Sorumlu Yazar E-posta: rabiaknc@gmail.com

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Alanında Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Gerçekleştirilen Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi

İlayda Albay, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Nurettin Yılmaz, Anadolu Üniversitesi
Deniz Akdal, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışma, rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanında özel gereksinimli bireylere yönelik olarak hazırlanan lisansüstü tezlerin sistematik bir incelemesini sunmayı amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında toplam 21 lisansüstü tez, içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Tezler; yayımlandıkları yıllar, ele aldıkları konu başlıkları, çalışma alanları, kullanılan araştırma yöntemleri, veri toplama araçları ve örneklem büyüklükleri açısından ayrıntılı biçimde analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanında özel eğitime ve özel gereksinimli bireylere yönelik yürütülen lisansüstü tez sayısının yıllar içinde artış gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu artışın, özel gereksinimli bireylere yönelik toplumsal farkındalığın yükselmesi ve üniversitelerdeki lisansüstü programların sayısındaki artışla ilişkili olduğu görülmektedir. İncelenen çalışmaların büyük çoğunluğunun, özel gereksinimli bireyler ile onların ebeveynlerine hizmet sunan uzmanların tutum, davranış ve yeterliliklerini değerlendirmeye odaklandığı belirlenmiştir. Bu durum, söz konusu uzman özelliklerinin hizmet kalitesi açısından belirleyici bir unsur olarak görüldüğünü göstermektedir. Araştırmalarda en yaygın olarak tercih edilen yöntem nicel araştırma yaklaşımıdır. Veri toplama sürecinde ise çoğunlukla ölçekler ve formlar gibi yapılandırılmış ve objektif araçların kullanıldığı görülmektedir. Bu çalışma, rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanında özel gereksinimli bireyler üzerine yapılan lisansüstü tezlerin genel bir profilini sunmakta; alan yazına katkı sağlamanın yanı sıra, gelecekte gerçekleştirilecek araştırma ve uygulamalara yönelik bir kaynak niteliği taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Rehberlik, Psikolojik Danışma, Rehber Öğretmen, Özel Eğitim

Sorumlu Yazar E-posta: ilaydalbay@gmail.com

Özel Gereksinimli Bir Kardeşe Sahip Olmak: Ülkemizdeki Çalışmaların İncelenmesi

Emirhan Karabulut, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Fatih Mehmet Acar, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

ÖZET

Kardeşlik, bireylerin gelişiminde önemli bir rol oynayan; etkileşim, paylaşım, sorumluluk ve rekabet gibi pek çok deneyimi içeren bir ilişkidir. Özel gereksinimli kardeşe sahip olma durumunda ise kardeşlik ilişkisi hem olumlu hem de olumsuz deneyimler içerebilmekte; yetersizlik türü, derecesi, aile içi rollerin değişimi gibi etmenler sürece dâhil olabilmektedir. Tipik gelişen kardeşlerin özel gereksinimli kardeşleriyle ilişkileri daha karmaşık bir hâl almasına rağmen, ülkemizde bu alana yönelik yapılan çalışmalar sınırlıdır. Bu çalışmada, özel gereksinimli kardeşe sahip tipik gelişen çocukların deneyimlerini ve algılarını ele alan ülkemizdeki çalışmalar ele alınmıştır. Çalışmalar sistematik derleme yöntemiyle incelenmiş, belirlenen anahtar kelimelerle çeşitli veri tabanlarında taramalar yapılmıştır. Taramalar sonucunda toplam 680 çalışmaya ulaşılmıştır. Dahil etme ve hariç tutma ölçütlerini karşılayan toplam 31 çalışma analiz edilmiştir. Ölçütleri karşılayan 31 çalışma hem betimsel hem de içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Betimsel analiz sonucunda çalışmaların ağırlıklı olarak nitel araştırma şeklinde gerçekleştirildiği, katılımcılarının çoğunluğunun 18 yaş altında olduğu, 2019 yılı ve sonrasında artış gösterdiği, en fazla sayıda otizmlili kardeşlerle ilgili gerçekleştirildiği saptanmıştır. İçerik analizi sonucunda (a) kardeşlikte empati ve destek, (b) kardeşlikte iletişim, (c) kardeşlikte zorluklar, (d) kardeşliği etkileyen etmenler, (e) kardeşlikte değişim ve ebeveynleşme ve (f) kardeşlikte eğitim ve bilgilendirme şeklinde 6 temaya ve 12 alt-temaya ulaşılmıştır. Sonuçlar özel gereksinimli kardeşe sahip tipik gelişen kardeşlerin, ilişkilerinde empati, destek ve sorumluluk duygusuyla öne çıktıkları; yaş, cinsiyet, özel gereksinim türü gibi etmenlerin bu deneyimlerini şekillendirdiğini göstermektedir. Bunun yanında, yalnızlık, bilgi eksikliği ve gelecek kaygıları gibi etmenlerin kardeşlik ilişkilerini zorlaştırdığı; eğitim programları ve toplumsal farkındalığın bu süreci olumlu yönde etkilediği ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kardeş, Kardeşlik ilişkisi, Özel Gereksinim, Sistematik Derleme

Sorumlu Yazar E-posta: karabulutemir420@gmail.com

Özel Gereksinimli Yetişkinlere Görsel Destekler ve Kendini Yönetme Stratejisi ile Mutfak Becerilerinin Öğretimi

Elif Tekeş, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Tuğba Sivrikaya, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

ÖZET

Günlük yaşam becerilerinin bağımsız olarak gerçekleştirilmesi, bireylerin topluma katılımını ve yaşam kalitesini artırmada kritik bir rol oynamaktadır. Ancak, zihin yetersizliği ve otizm spektrum bozukluğu olan bireyler, bu becerileri öğrenmede çeşitli zorluklarla karşılaşabilmektedir. Bu nedenle, etkili öğretim stratejilerinin belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. Görsel destekler ve kendini yönetme stratejisi gibi yapılandırılmış öğretim yaklaşımlarının, özel gereksinimli bireylerin beceri kazanımını desteklediği bilinmektedir. Bu çalışmada, bu yöntemlerin birlikte kullanımının etkili olmadığını incelemek amacıyla deneysel bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, tek denekli araştırma modellerinden davranışlar arası yoklama denemeli çoklu yoklama modeli kullanılarak, otizm spektrum bozukluğu ve zihinsel yetersizliği olan yetişkinlere yiyecek-içecek hazırlama becerilerinin kazandırılmasında aşamalı yardım ile sunulan görsel destekler ve kendini yönetme stratejisinin birlikte kullanımının etkililiği incelenmiştir. Çalışmaya, 19 yaşında hafif düzeyde zihinsel yetersizliği, 23 yaşında orta düzeyde zihinsel yetersizliği ve 23 yaşında orta düzeyde otizm spektrum bozukluğu olan üç erkek yetişkin katılmıştır. Bulgular, aşamalı yardım ile sunulan görsel destekler ve kendini yönetme stratejisinin birlikte kullanımının, bu bireylerin yiyecek-içecek hazırlama becerilerini kazanmalarında etkili olduğunu göstermiştir. Araştırmada, katılımcıların tost yapma, puding yapma ve soğuk kahve yapma becerilerini öğretim oturumunu izleyen birinci, üçüncü ve beşinci haftalarda korudukları belirlenmiştir. Ayrıca, kazandıkları bu becerileri farklı ortamlara genelleylebildikleri gözlemlenmiştir. Bununla birlikte katılımcıların hem ebeveynleri hem de öğretmenleri, aşamalı yardım ile sunulan görsel destekler ve kendini yönetme stratejisinin birlikte kullanımının zihin yetersizliği ve otizm spektrum bozukluğu olan yetişkinler üzerindeki etkisine ilişkin olumlu görüş bildirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mutfak Becerileri, Yiyecek-İçecek Hazırlama Becerileri, Kendini Yönetme Stratejisi, Görsel Destekler, Özel Gereksinimli Yetişkinler

Sorumlu Yazar E-posta: tekes.elif@outlook.com

Metaforlarla Eğitim Politikası: Toplumun Gözünden Özel Yetenekliler Eğitimi

Gökçe Nur Akkiyik, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Doğukan Budak, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Esmanur Şahap, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Çiğdem Nilüfer Umar, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, bireylerin Türkiye’de özel yetenekliler eğitimine yönelik metaforik algılarını incelemek ve bu algıların eğitim sistemine ilişkin zihinsel temsillerini ortaya koymaktır. Nitel araştırma desenlerinden olgubilim (phenomenology) yöntemi kullanılarak yürütülen çalışmada, 90 katılımcı yer almıştır. Katılımcı profili yaş, cinsiyet, meslek, eğitim durumu ve özel yetenekli tanımlı bireye sahip olma durumlarına göre çeşitlilik göstermektedir. Veri toplama aracı olarak açık uçlu bir metafor cümlesi kullanılmıştır: “Türkiye’de özel yetenekliler eğitimi..... gibidir; çünkü ...” Katılımcılardan bu cümleyi tamamlamaları istenmiştir. Veriler, nitel içerik analizi ve metafor analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Analiz süreci, dört temel adımda gerçekleştirilmiştir: (1) Metaforların belirlenmesi, (2) Gereçlerin kodlanması, (3) Tematik kategorilerin oluşturulması, (4) Demografik değişkenlerle karşılaştırmalı analiz yapılması. Kodlama güvenilirliği, iki uzman araştırmacı tarafından sağlanmış ve örnek katılımcı alıntıları doğrudan kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre metaforlar 13 ana tematik kategoride toplanmıştır. Bunlar arasında “Potansiyel ve Değer”, “Boşluk ve Yetersizlik”, “Doğal Süreç ve Ekolojik İmge”, “Zorluk ve Mücadele”, “Toplumsal Algı ve Görmezden Gelinme” en sık rastlanan temalardır. Ayrıca metaforlar duygusal eğilimlerine göre de sınıflandırılmış ve %57’sinin nötr, %30’unun eleştirel/olumsuz, %13’ünün ise destekleyici/olumlu olduğu tespit edilmiştir. Metaforların %78’i soyut nitelikli, %22’si ise somut içeriklidir. Demografik değişkenlere göre farklılıklar da dikkat çekicidir. Kadın katılımcılar daha çok doğaya ve kırılganlığa yönelik metaforlar üretirken, erkek katılımcılar sistemsel eleştirileri ifade eden metaforlar geliştirmiştir. Benzer şekilde, tanı bilgisi olan bireylerin metaforları, daha fazla farkındalık ve eleştiri içermektedir. Bu çalışmanın sonuçları, özel yetenekliler eğitimine ilişkin toplumsal algının çok katmanlı olduğunu, eğitim politikalarının yalnızca yapısal değil, algısal dönüşümü de hedeflemesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca metaforların, eğitim sistemine yönelik duygusal ve bilişsel temsilleri anlamada güçlü bir nitel araç olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenekliler Eğitimi Metafor Analizi, Nitel Araştırma, Eğitim Politikaları, Algı

Sorumlu Yazar E-posta: gokcenurakkiyik@gmail.com

Özel Eğitim Öğretmenlerinin ve Öğretmen Adaylarının 21.Yüzyıl Becerilerinin İncelenmesi

Özlem Curaoğlu

Ela Umulğan

Elif Sazak Duman, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

ÖZET

Bu araştırma, özel eğitim alanında görev yapan öğretmenler ile öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerine ilişkin düzeylerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, bilgi ve teknoloji okuryazarlığı, eleştirel düşünme ve problem çözme, girişimcilik ve inovasyon, sosyal sorumluluk ve liderlik ile kariyer bilinci gibi beceriler, Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği aracılığıyla değerlendirilmiştir. Araştırmanın örneklemini, Türkiye'nin farklı bölgelerindeki özel eğitim okullarında görev yapan öğretmenler ile özel eğitim öğretmenliği lisans programında öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Veriler, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen 150-200 katılımcıdan toplanmış; ölçme aracının uygulanması ortalama 15-20 dakika sürmüştür. Araştırmanın sonucunda, öğretmen ve öğretmen adaylarının bazı becerilerde benzer düzeyde yeterliliğe sahip oldukları, bazı beceri alanlarında ise anlamlı farklılıkların bulunduğu gözlemlenmiştir. Bu bulgular doğrultusunda, eğitimde 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılması sürecine yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: 21.Yüzyıl, Özel Eğitim, Öğretmen, Öğretmen Adayı, Beceri

Sorumlu Yazar E-posta: ozlemcuraa@gmail.com

Prader-Willi Sendromlu Bir Çocukta Fiziksel Özelliklerin Günlük Yaşam Becerilerine Etkisi: Vaka Analizi

Abdulsamet Korkmaz, Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi
Öner Soykan, Gazi Üniversitesi
Turan Başkonuş, Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi

ÖZET

Prader-Willi Sendromu (PWS), genetik temelli, çok boyutlu etkileri olan nadir görülen bir bozukluktur. Fiziksel açıdan değerlendirildiğinde, yenidoğan döneminde hipotoni, zayıf emme refleksi ve beslenme güçlükleri görülmektedir. Bu durum, erken çocukluk dönemine gelindiğinde hiperfaji nedeniyle obezite görülmektedir. Ayrıca kısa boy, küçük el ve ayak yapısı, dar alın gibi dismorfik belirtiler ve büyüme hormonu eksikliği, bireyin fiziksel dayanıklılığını olumsuz yönde etkilemektedir. Bilişsel olarak, PWS tanılı çocuklar dikkat eksikliği, öğrenme güçlüğü, problem çözmede zorluklar gibi sorunlarla karşılaşmakta, bu nedenle akademik olarak zorlanmaktadır. Sosyal alanda ise duygusal düzenleme sorunları, inatçı ve yineleyici davranışlar gibi özellikleri bulunmaktadır. Bunların yanı sıra, PWS tanılı çocukların fiziksel gelişimlerinde de belirgin sınırlılıklar gözlemlenmektedir. Özellikle ince ve kaba motor becerilerde yaşanan gecikmeler, fiziksel aktivitelere katılımı sınırlandırmakta; buna bağlı olarak da günlük yaşam becerilerini önemli ölçüde zorlaştırmaktadır. Örneğin, hipotoni ve obezite, öz bakım becerilerinde ve hareket becerilerinde zorluklar yaşattığı, düşük kas kütlesi ise fiziksel etkinliklere katılımı ve sınıf içi görevlerde bağımsızlığı kısıtladığı düşünülmektedir. Bu kapsamda bu araştırmanın amacı PWS tanılı çocukların fiziksel özelliklerinin, günlük yaşam becerileri üzerindeki etkilerini araştırmaktır. Çalışma, Kırşehir ilinde özel eğitim hizmeti sağlanan 6 yaşındaki PWS tanılı bir erkek çocuğa yönelik vaka çalışması yöntemi ile gerçekleştirilecektir. Öğretmenler ve aileyle yarı yapılandırılmış görüşmeler ve sınıf içi gözlemler yapılması planlanmıştır. Çalışmanın, fiziksel gelişim alanındaki gecikmelerin fiziksel etkinliklere katılım üzerindeki etkilerini ortaya koyması ve bu etkilerin günlük yaşam becerilerinde oluşturduğu güçlükler doğrultusunda çözüm önerileri sunması beklenmektedir. Elde edilecek bulguların, PWS tanılı bireylerin özel eğitim sürecine yönelik uygulamalara katkı sağlaması; ayrıca aileler ve öğretmenlerin sunduğu eğitim hizmetlerini geliştirmeye yönelik öneriler sunması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Prader-Willi Sendromu, Fiziksel Özellikler, Günlük Yaşam Becerileri, Motor Beceriler, Fiziksel Aktivite

Sorumlu Yazar E-posta: sametkorkmaz544@gmail.com

Kaynaştırma/Bütünleştirme Eğitimine Devam Eden Öğrencilerinin Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Sürecinde Karşılaştığı Güçlükler

Gülcan Aktura, Ahi Evran Üniversitesi

ÖZET

Ülkemizde ve dünya genelinde son dönemlerde özel gereksinimli birey sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Bunun birçok nedeni bulunmakla birlikte teknolojik ürünlerin hayatlarımıza çok hızlı dâhil olması, sosyalleşme problemleri, hastalık, kaza vb. olaylar etkilenen bireylerin sayısının artmasında etkili olmuştur. Bu durum özel gereksinimli bireylerin topluma uyum sağlamaları gerekliliğinin önemini arttırmıştır. Sosyalleşme ve topluma özel gereksinimli bireylerin dâhil edilmesinde sosyal bilgiler dersinin öğretim hedef ve kazanımlarının önemli olduğu düşünülmektedir. Öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme/bütünleştirme öğrencilerine nitelikli bir eğitim vermesinde üstlendikleri rol büyüktür. Bu konuda öğretmenlerin yeterli eğitim almaması bazı sorunlar doğurabilmektedir. Bu çalışmada Kaynaştırma/bütünleştirme/bütünleştirme eğitimi sürecince sosyal bilgiler öğretmenlerinin karşılaştıkları güçlüklerin belirlenmesi ve deneyimlerinin aktarılması ve sorunlara yönelik çözüm önerilerinin belirlenmesi araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu doğrultuda ortaokul düzeyindeki sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini yarı yapılandırılmış bir görüşme formu aracılığıyla toplayarak nitel bir veri analizi gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerin, özel gereksinimli öğrencilere yönelik eğitimde yaşadığı güçlükler belirlenmiş ve bu konuda çözüm önerileri geliştirilmiştir. Elde edilen veriler ışığında, öğretmenlerin özel gereksinimli öğrenciler için eğitim ortamlarını nasıl iyileştirebilecekleri konusunda bilgi sağlanması hedeflenmektedir. Sonuç olarak, bu araştırma, sosyal bilgiler öğretiminde kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına ilişkin bilgi ve öneriler sunarak, öğretmenlerin ve özel gereksinimli öğrencilerin eğitim süreçlerini güçlendirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Özel Gereksinimli Çocuklar , Sosyal Bilgiler Öğretimi, Kaynaştırma/Bütünleştirme/Bütünleştirme
Sorumlu Yazar E-posta: gulcannakturaa40@gmail.com

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Özel Gereksinimli Öğrencilerin Belirlenmesine Yönelik Farkındalık Düzeylerinin İncelenmesi

Ahsen Ela Kızılkaya
Beyza Nur Arık
Büşra Emirdağı

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencileri belirleme konusundaki farkındalık düzeylerini incelemek ve öğretmenlerin erken tanılama, eğitim kalitesinin artırılması, ailelere rehberlik, yönlendirme süreçlerindeki yeterliliklerini değerlendirebilmektir. Bu araştırma, nitel araştırma desenlerinden olgubilim araştırma yöntemiyle desenlenmiş ve veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Elde edilen veriler, içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. İçerik analizi sürecinde; öğretmenlerin verdikleri yanıtlar belirli temalar altında kategorize edilmiştir, tekrar eden ifadeler, anlam birimleri ve kavramlar doğrultusunda yorumlanmıştır. Görüşmeye katılan 10 öğretmenin eğitsel tanılama hakkındaki bilgileri genellikle üniversitede aldıkları özel eğitim dersi ile sınırlıdır. Okul öncesi öğretmenlerinin formal ve informal değerlendirme araçları hakkındaki bilgileri gözlem ve görüşme türleri olarak kaydedilmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin dikkat ettikleri gelişimsel özellikler öğrencilerinin sosyal uyum becerileri, motor becerileri, dil konuşma becerileri, bekleme becerileri ve dikkat süreleri şeklindedir. Okul öncesi öğretmenlerinin özel gereksinim türlerinden, dil konuşma bozuklukları, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB), otizm spektrum bozukluğu (OSB), zihin yetersizliği hakkında tespit deneyimleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okul öncesi öğretmenleri RAM' a öğrenci yönlendirme sürecinde aile ile görüşme yapmışlardır ya da yönlendirme öncesinde uyarlamaya gittiklerini ifade etmişleridir. Okul öncesi öğretmenlerinin genellikle sınıflarında kaynaştırma öğrencisi bulunmaktadır ve bu öğrencileri kaynaştırmaya uygun görmektedirler. Ayrıca öğretmenler diğer aileleri de kaynaştırma öğrencileri hakkında bilgilendirmektedirler. Öğretmenler kaynaştırma öğrencileri için BEP hazırladıklarını ve kaynaştırma öğrencilerinin sınıf mevcuduna göre sınıflarına verilmesini istediklerini dile getirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Özel Eğitim, Özel Gereksinimli Öğrenci.

Sorumlu Yazar E-posta: aekizilkaya@aku.edu.tr

Özel Gereksinimli Çocuğa Sahip Ailelerin Tanılama Aşamasında Yaşadığı Zorlukların Kendi Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi

Hasan Kızılkaya
Berivan Doğan

ÖZET

Bu çalışma, özel gereksinimli çocuğa sahip ailelerin tanılama sürecinde karşılaştıkları zorlukları kendi bakış açılarıyla değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Tanılama süreci, aileler için hem duygusal hem de zihinsel açıdan oldukça karmaşık bir dönem olup; bilgi eksikliği, bürokratik engeller, uzman yetersizliği ve sosyal çevrenin tepkileri gibi çeşitli güçlükler barındırmaktadır. Nitel araştırma desenine dayalı olarak yapılandırılan bu çalışmada, ebeveynlerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Elde edilen bulgular, ailelerin tanı sürecinde yoğun kaygı, belirsizlik ve çaresizlik yaşadığını; aynı zamanda doğru bilgilendirme ve psikososyal destek eksikliğinin süreci daha da zorlaştırdığını ortaya koymuştur. Tanı konulması sürecinde aileler, sağlık personeline ulaşmada bir zorluk yaşamadıkları ancak kendilerine yeterli düzeyde bilgilendirme yapılmadığı ifadelerinde bulunmuşlardır. Ayrıca sağlık profesyonellerinin üzücü ve katı söylemlerinden yakınmışlardır. Ailelerin bazılarında çocuğun durumu ve tanısı aile içi ilişkileri olumsuz etkilemiş, bazı ailelerde ise süreç aile üyelerinden destek alarak devam etmiştir. Aileler tanılama sonrası rehberlik hizmetlerinin eksikliğini ve toplumsal farkındalığın zayıflığından vurgulayarak söz etmişlerdir. Elde edilen sonuçlar, tanılama sürecinin yalnızca çocuğa yönelik değil, aileye yönelik bütüncül destek mekanizmalarıyla yapılandırılması gerektiğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tanılama, Özel Eğitim, Aile

Sorumlu Yazar E-posta: doganberivan888@gmail.com

Gelişimsel Yetersizliği Olan Çocuklara Güvenlik Becerileri Öğretimi Üzerine Türkiye’de Yapılmış Tezlerin İncelenmesi

Irmak Ordu, Anadolu Üniversitesi
Elçin Yüksel Akgün, Anadolu Üniversitesi

ÖZET

Güvenlik becerileri bireylerin kendilerini sosyal, fiziksel ve duygusal tehlikelere karşı koruyabilmelerini sağlayan çok sayıda beceri ve davranıştan oluşan bir alandır. Yangın güvenliği, yabancılarla güvenli iletişim, özel bölgelerin korunması, kötü dokunuşlardan korunma, temel ilkyardım bilgisi ve doğal afet durumlarında uygun davranış sergileme gibi birçok beceri güvenlik becerilerine örnek olarak verilebilir. Gelişimsel yetersizliği olan bireyler için bu beceriler bağımsız bir yaşam sürdürebilmeleri için temel bir gerekliliktir. Bu nedenle, gelişimsel yetersizliği olan çocuklara güvenlik becerilerinin öğretilmesi onların tehlikelerden korunarak toplumsal yaşama daha aktif katılabilmeleri açısından kritik bir öneme sahiptir. Araştırmalar, güvenlik becerileri öğretiminin kazaları ve suistimalleri önleyerek gelişimsel yetersizliği olan çocukların yaşam kalitesini ve bağımsızlıklarını önemli ölçüde artırdığını göstermektedir. Bu çalışmada gelişim yetersizliği olan bireyler için hayati önem taşıyan güvenlik becerilerinin öğretiminde kullanılan öğretim uygulamalarının etkililiğine yönelik Türkiye’de yapılmış tezler incelenerek, bu konudaki alanyazına dair detaylı bir derleme yapılmıştır. Bu amaçla alanyazında yer alan tezler Yök Tez Bankası kullanılarak taranmış ve incelenmiştir. Bulgular ülkemizde yapılan tezlerde etkililiği incelenen öğretim uygulamalarının gelişimsel yetersizliği olan çocuklara güvenlik becerilerinin öğretiminde etkili olduğu yönündedir. Bulgulara ilişkin detaylı bilgiler bildiri sunumunda ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Güvenlik Becerileri, Gelişimsel Yetersizlik, Beceri Öğretimi*

Sorumlu Yazar E-posta: irmakordu@anadolu.edu.tr

Özel Gereksinimli Çocukların Okula Devam Durumlarına İlişkin Aile Görüşleri

Ahmet Ergin Gökçeoğlu, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Osman Dacı, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Çetin Topuz, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

ÖZET

Özel gereksinimli çocukların okula devam durumları bu çocukların akademik, sosyal, özbakım gibi farklı beceriyi öğrenmelerini ve sürdürmelerini etkilemektedir. Ancak, pek çok özel gereksinimli çocuğun çeşitli nedenlerle okula devam konusunda sorun yaşadıkları dikkat çekmektedir. Bu nedenle özel gereksinimli çocukların okula devam durumlarını etkileyen etmenlerin belirlenmesi gerekmektedir. Bu araştırma görüşmeye dayalı nitel araştırma yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Araştırma kapsamında 11 aile ile görüşülmüş ve ailelerin çocuklarının okula devam durumlarına ilişkin görüşleri belirlenmiştir. Araştırma bulguları çocukların hastalık, uykusuzluk, bıkkınlık gibi nedenlerle okula devam konusunda sorun yaşadıklarını göstermektedir. Ayrıca, okula devam eden çocukların pek çok farklı beceri öğrendiğini ve sürdürdüğünü ortaya koymaktadır. Okula devam konusunda sorun yaşayan çocukların ise yeni becerileri öğrenmekte ve sürdürmekte sorun yaşadıklarını ve problem davranış sergilediklerini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Özel Gereksinimli Çocuklar, Okula Devam Durumu, Görüşme,
Sorumlu Yazar E-posta: ahmetergin066@gmail.com

Örgün Öğretimde Çocuğu Olan Bireylerin Özel Yetenek Algıları

Sude Büşra Tavşanoğlu, Düzce Üniversitesi
Hülya Görünü, Düzce Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışmada özel yetenekli bireylerin özelliklerinin örgün eğitimde çocuğu olan kişilerce nasıl algılandığını belirlemek ve bu özellikleri Beşgen Kuram kriterleri doğrultusunda değerlendirmek amaçlanmaktadır. Beşgen kuram; özel yeteneği kültürel değerleri dikkate alarak açıklayan örtük bir kuramdır. Kuramda özel yetenekli olarak tanımlanmış bir kişinin olağanüstülük, enderlik, üretkenlik, kanıt ve değer kriterlerinin tamamına yönelik özellikleri taşıması gerektiği savunulur. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenolojik desende yürütülmüştür. Katılımcılar belirlenirken olasılıksız örnekleme yöntemlerinden uygun/kolay ulaşılabilir örnekleme kullanılmıştır. Araştırmaya katılmada gönüllülük esas alınmıştır. Katılımcı grubunu örgün öğretimde özel gereksinimli ya da tipik gelişim gösteren çocuğu olan 24 birey oluşturmaktadır. Katılımcıların görüşleri yapılandırılmış görüşme sorusu ile alınmıştır. Verilerin analizinde tümevarımsal yaklaşım benimsenmiştir. Veriler kodlanarak liste haline getirilmiş ve beşgen kuram kriterleri doğrultusunda değerlendirilerek sınıflandırılmıştır. Yapılan sınıflamalar uzman görüşüne sunulmuştur. Verilerden elde edilen bulgulara göre örgün öğretimde çocuğu olan bireylerin özel yetenek algılarının, akranlara kıyasla bir ya da daha fazla alanda yüksek düzeyde performans olarak nitelenen olağanüstülük kriterinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Beşgen Kuram, Özel Yetenek Algısı, Ebeveyn Görüşleri, Aile

Sorumlu Yazar E-posta: sude.busra.tavsanoglu@gmail.com

Eğitim Fakültesinde Okuyan Öğretmen Adaylarının Özel Yetenek Algıları

Rüveyda Nur Karaağaç, Düzce Üniversitesi
Kübra Ay, Düzce Üniversitesi
Hülya Görünü, Düzce Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışmada özel yetenekli bireylerin özelliklerinin eğitim fakültesinde okuyan öğretmen adaylarınca nasıl algılandığını belirlemek ve bu özellikleri Beşgen Kuram kriterleri doğrultusunda değerlendirmek amaçlanmaktadır. Beşgen kuram; özel yeteneği kültürel değerleri dikkate alarak açıklayan örtük bir kuramdır. Kuramda özel yetenekli olarak tanılanmış bir kişinin olağanüstülük, enderlik, üretkenlik, kanıt ve değer kriterlerinin tamamına yönelik özellikleri taşıması gerektiği savunulur. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenolojik desende yürütülmüştür. Katılımcılar belirlenirken olasılıksız örnekleme yöntemlerinden uygun/kolay ulaşılabilir örnekleme kullanılmıştır. Araştırmaya katılmada gönüllülük esas alınmıştır. Katılımcı grubunu daha önce özel eğitim veya özel yetenek dersi almamış eğitim fakültesi öğrencisi 97 birey oluşturmaktadır. Katılımcıların görüşleri yapılandırılmış görüşme sorusu ile alınmıştır. Ön verilerin analizinde tümevarımsal yaklaşım benimsenmiştir. Ön veriler kodlanarak liste haline getirilmiş ve beşgen kuram kriterleri doğrultusunda değerlendirilerek sınıflandırılmıştır. Yapılan sınıflamalar uzman görüşüne sunulmuştur. Şu ana kadar alınan verilerden elde edilen bulgulara göre daha önce özel eğitim veya özel yetenek dersi almamış eğitim fakültesi öğrencilerinin özel yetenek algılarının, bir alanda ürün ortaya koymayı ve bunun tekrarlanabilir olarak nitelenen üretkenlik kriterinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Beşgen Kuram, Özel Yetenek Algısı, Öğretmen Adayları, Eğitim Fakültesi.

Sorumlu Yazar E-posta: ruveydankaraagac@gmail.com

Özel Yetenek Dersi Almış Özel Eğitim Öğretmenliği Öğrencilerinin Özel Yetenek Algıları

Türkhan Koçak, Düzce Üniversitesi
Hülya Görünü, Düzce Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışmada özel yetenekli bireylerin özelliklerinin özel yetenek dersi almış özel eğitim öğretmeni adaylarınca nasıl algılandığını belirlemek ve bu özellikleri Beşgen Kuram kriterleri doğrultusunda değerlendirmek amaçlanmaktadır. Beşgen Kuram; özel yeteneği kültürel değerleri dikkate alarak açıklayan örtük bir kuramdır. Kuramda özel yetenekli olarak tanımlanmış bir kişinin olağanüstülük, enderlik, üretkenlik, kanıt ve değer kriterlerinin tamamına yönelik özellikleri taşıması gerektiğini savunur. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenolojik desende yürütülmüştür. Katılımcılar belirlenirken olasılıksız örnekleme yöntemlerinden uygun/kolay ulaşılabilir örnekleme kullanılmıştır. Araştırmaya katılmada gönüllülük esas alınmıştır. Katılımcı grubunu özel yetenek dersi almış Özel Eğitim Öğretmenliği öğrencisi 41 kişi oluşturmaktadır. Katılımcıların görüşleri yapılandırılmış görüşme sorusu ile alınmıştır. Ön verilerin analizinde tümevarımsal yaklaşım benimsenmiştir. Ön veriler kodlanarak liste haline getirilmiş ve beşgen kuram kriterleri doğrultusunda değerlendirilerek sınıflandırılmıştır. Yapılan sınıflandırmalar uzman görüşüne sunulmuştur. Şu ana kadar alınan verilerden elde edilen bulgulara göre özel yetenek dersi almış Özel Eğitim Öğretmenliği öğrencilerinin özel yetenek algılarının bireyin bir ya da birkaç alanda olağanüstü başarıya sahip olarak nitelenen olağanüstülük kriterinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Beşgen Kuram, Özel Yetenek Algısı, Öğretmen Adayları, Eğitim Fakültesi.

Sorumlu Yazar E-posta: turkhan.kocak@gmail.com

Tübitak 2209- A Projesi Özel Eğitim Öğretmenlerinin Kullandığı Etkili Öğretim Yöntemlerinin Belirlenmesi

Dilan Özbey
Ezgi Fatoş Türkmen

ÖZET

Bu araştırmada, özel eğitim öğretmenlerinin etkili öğretim yöntemlerine ilişkin görüş ve deneyimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgu bilim) araştırma deseni kullanılarak yürütülmüştür. Araştırma grubunu, özel eğitim alanı mezunu, en az 5 yıllık deneyime sahip, zihin yetersizliği (ZY) ve otizm spektrum bozukluğu (OSB) tanılı bireylerle çalışmış veya çalışmakta olan 15 gönüllü öğretmen oluşturmaktadır. Veriler araştırmacılar tarafından oluşturulan demografik bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formları ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda tema ve kodlara ulaşılmıştır. Öğretmenler özel eğitimde etkili öğretim yöntemlerinin neler olduğuna, yöntemleri seçerken nelere dikkat ettiklerine, bu yöntemleri sınıflarında nasıl kullandıklarına, yöntemlerin güçlü ve zayıf yönlerine ve karşılaştıkları sorunlara ve çözüm önerilerine ilişkin görüş bildirmişlerdir. Öğretmenler görüşlerini deneyimlerini paylaşarak aktarmışlardır. Araştırma verilerine dayalı olarak, öğretmenlerin etkili öğretim yöntemlerinin neler olduğu, sınıflarında hangilerini kullanacaklarını nasıl belirlemeleri gerektiği ve bu yöntemlerin nasıl kullanılacağı konularında hizmetiçi eğitimler düzenlenmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Öğretmen, Etkili Öğretim, Fenomenoloji

Sorumlu Yazar E-posta: 1dilannozz@gmail.com

Özel Eğitim Öğretmenliği Mezunu Olmayan Öğretmenlerin Kaynaştırma Öğrencilerine İlişkin Yeterliliği

Hüseyin Can Ergöz, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Emrullah Tarğıl, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Elif Sazak Duman, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

ÖZET

Dünyada eğitimin başladığı günden itibaren belirli sınıflamalara göre eğitim sınıfları oluşturulmuştur. Günümüzde de bu sınıflandırmalar günden güne geliştirilerek düzenlenmeye ve daha verimli hale getirilmeye çalışılmaktadır. Bu tür düzenlemeler eğitimin okul, askeri, sağlık gibi her alanında mevcuttur. Bu çalışmada devlete bağlı okullarda kadrolu öğretmen olarak çalışan öğretmenlerin özel eğitim alanında okullardaki kaynaştırma öğrencilerine ilişkin yeterlilik düzeyleri ele alınmıştır. Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden anket ile veri toplama metodu kullanılmıştır. Klasik anket yöntemi, bireylerin ev, işyeri, işletme veya kamusal alanlarda, önceden randevu alınarak ya da alınmaksızın yüz yüze görüşmeler yoluyla gerçekleştirilmesidir. Bu tür anketlerde elde edilen veriler, anket formlarına kaydedilmekte ya da sesli ve/veya görüntülü kayıt cihazları aracılığıyla toplanarak sonrasında analiz edilmektedir (Arıkan,2018). Web tabanlı anket yöntemi (WebSurvey) ise, anket formunun katılımcıya bir web bağlantısı aracılığıyla ulaştırılması ve bu yolla yanıtların toplanması esasına dayanmaktadır. Bu yöntem, uygulama açısından telefonla yapılan anketlerle benzer özellikler göstermektedir (Arıkan,2018). Alan yazın incelendiğinde okullarda uygulanan kaynaştırma uygulamalarının özel eğitim öğretmenliği mezunu olmayan öğretmenlerin bu uygulama ile ilgili yeterlilikleri hakkında salt araştırmaların yetersiz olduğu görülmüştür. Bu makalede, özel eğitim öğretmenliği mezunu olmayan öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerine ilişkin yeterliliği incelenmiştir. Özel eğitim mezunu olmayan öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerine ilişkin yeterliklerinde öğretim yöntemlerinde yeterli, görev ve sorumluluklarda kısmen yeterli ve yasal düzenlemelerde yetersiz olduklarını düşünmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Kaynaştırma, Mesleki Yeterlik, Alan Dışı Öğretmenler, Nicel Araştırma

Sorumlu Yazar E-posta: ergoz.2000@gmail.com

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Yeterlilik Algıları

Sümeysra Şimşek, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik yeterlilik algılarını incelemektir. Bu çalışma bir durum çalışmasıdır. Araştırmanın çalışma grubunu 2024-2025 eğitim-öğretim yılı Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi 4. Sınıf düzeyinde öğrenim gören 14 sınıf öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Araştırma verilerini toplamak için, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda, adayların kaynaştırma eğitimine yönelik algıları; kaynaştırma eğitimi kavramı, lisans eğitiminin yeterliliği, karşılaşılan güçlükler, yeterlilik algısı ve gelişim ihtiyaçları olmak üzere beş tema altında incelenmiştir. Veri analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi sonucuna bakıldığında, sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik algıları farklılık göstermektedir. Kaynaştırma eğitimini farklı tanımlamakta, bazıları eğitim yeterliliğinde aldıkları "Özel Eğitim" ve "Sınıf Yönetimi" gibi derslerin yeterli olduğunu düşünürken, bazıları da bu derslerin daha çok teorik bilgi içerdiğini belirtmiştir. Karşılaşılan güçlükler bakıldığında kaynaştırma sürecinde öğrencilerin akranlarından sosyal ve duygusal olarak uzaklaşma, dışlanma gibi sorunlar yaşayabileceğini öngörmektedirler. Adayların kendilerini yeterli görme düzeyleri değişmekle birlikte, genel olarak kaynaştırma eğitimine yönelik gelişim ihtiyaçları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular eleştirel bir yaklaşımla yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Öğretmeni Adayı, Kaynaştırma Eğitimi, Yeterlilik Algısı

Sorumlu Yazar E-posta: sumeyra.smsk74@gmail.com

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Öğrencilerle Çalışan Öğretmenlerin Mesleki Yeterlik Algıları

Tülin Öztürk

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, otizm spektrum bozukluğu (OSB) tanısı olan öğrencilerle çalışan öğretmenlerin mesleki yeterlik algılarını inceleyerek alanyazına katkı sağlamaktır. OSB'li bireylerin eğitimi, özel bilgi ve donanım gerektirmesi açısından öğretmen yeterlikleri bağlamında önem arz etmektedir. Araştırmada, öğretmenlerin mesleki yeterliklerine ilişkin algılarının daha iyi anlaşılması; öğretmen eğitim programlarının geliştirilmesine ve mesleki gelişim süreçlerinin daha etkili planlanmasına katkı sağlayacaktır.

Çalışma, nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji yöntemi ile tasarlanmıştır. Katılımcılar, OSB tanılı öğrencilerle doğrudan çalışan altı öğretmenden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış, verilerin analizi ise betimsel analiz yoluyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın veri analiz süreci devam etmektedir. Bulgular, tartışmalar ve sonuçlar, kongre sunumu sırasında paylaşılacaktır.

Bu çalışmanın, özel eğitim alanında öğretmen yeterliklerine ilişkin mevcut durumu ortaya koyarak, özellikle OSB'li bireylerle çalışan öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu destek alanlarını belirlemesi ve öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim süreçlerinin geliştirilmesine katkı sağlaması beklenmektedir. Ayrıca, araştırmanın sonuçlarının, özel gereksinimli bireylerle çalışan öğretmenlerin mesleki yeterliklerini artırmaya yönelik politika ve uygulamalara ışık tutması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Otizm Spektrum Bozukluğu, Öğretmen Yeterliği,

Sorumlu Yazar E-posta: tuliiinnn5@gmail.com

Özel Eğitimde Kapsayıcı Eğitimde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Aysima Ateşli

ÖZET

Bu çalışmada, özel eğitim kapsamında kapsayıcı eğitim uygulamalarında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri incelenmiştir. Literatür taramasına dayalı olarak yürütülen çalışmada öğretmen görüşleri, yönetici yaklaşımları ve alanyazındaki güncel tartışmalar değerlendirilmiştir. Araştırmalar, kapsayıcı eğitim sürecinde özel gereksinimli öğrencilerin dil, iletişim, akademik başarı ve sosyal uyum gibi alanlarda çeşitli güçlükler yaşadığını ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra öğretmenlerin bireyselleştirilmiş eğitim programlarını uygulamada, sınıf içi yönetimde ve materyal yetersizliğinde sorunlar yaşadığı saptanmıştır. Aile katılımının sınırlı olması, hizmet içi eğitimlerin yetersizliği ve destek hizmetlere erişim güçlükleri de kapsayıcı eğitimin etkinliğini azaltan önemli faktörler arasında yer almaktadır. Çözüm önerileri kapsamında; öğretmenlere yönelik sürekli ve nitelikli hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi, aile-okul iş birliğinin güçlendirilmesi, kapsayıcı öğretim tasarımlarının geliştirilmesi ve çok katmanlı destek sistemlerinin etkin biçimde uygulanması önerilmektedir. Sonuç olarak, özel eğitimde kapsayıcı eğitimin başarılı olabilmesi için tüm paydaşların bütüncül ve sistematik bir yaklaşımla desteklenmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Kapsayıcı Eğitim, Karşılaşılan Sorunlar, Çözüm Önerileri

Sorumlu Yazar E-posta: aysimaatesli@gmail.com

Özel Yetenekliler Öğretmenine Yönelik Metaforik Algılar: Bir Fenomenolojik İnceleme

Doğukan Budak, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Gökçe Nur Akkiyik, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Çiğdem Nilüfer Umar, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, bireylerin “Özel Yetenekliler Öğretmeni gibidir/benzer. Çünkü” ifadesine verdikleri yanıtlar yoluyla, özel yetenekliler öğretmenine ilişkin sahip oldukları metaforik algıları ortaya koymak ve bu algıların katılımcıların demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemektir. Araştırma nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgubilim) yöntemi ile yürütülmüştür. Çalışma grubunu, 2024 yılında çeşitli yaş, meslek ve eğitim düzeylerinden oluşan 98 katılımcı oluşturmaktadır. Veriler, açık uçlu bir metafor sorusu ve kişisel bilgi formu aracılığıyla toplanmıştır. Katılımcılardan, “Özel yetenekliler öğretmeni ... gibidir/benzer. Çünkü” biçiminde tamamlanması istenmiş, yanıtlar betimsel ve içerik analizi teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda metaforlar; Rehberlik/Yön Vericilik, Aydınlatma/İlham Verme, Gizli Potansiyeli Ortaya Çıkarma, Şekil Verme/Yapılandırma, Geliştirme/Büyütme, Koruyuculuk/Destekleyicilik, Çok Yönlülük/Esneklik, Dönüştürme/Sihirli Dokunuş, Sabır/Direnç ve Zihin ve Sistematiçlik olmak üzere on tematik kategori altında toplanmıştır. Veriler ayrıca katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu, meslek gibi demografik değişkenlerine göre analiz edilmiştir. Bulgular, kadınların daha fazla “Koruyuculuk” ve “Şekillendirme” temalarında yoğunlaştığını, erkeklerin ise “Gizli Potansiyeli Ortaya Çıkarma” temasına yöneldiğini göstermektedir. Eğitim düzeyi arttıkça, soyut temaların kullanımında da artış gözlemlenmiştir. Ayrıca, üstün zekâlı tanılı birey tanıyan katılımcılar, öğretmeni daha çok “yön gösterici” ve “şekillendirici” kimliklerle tanımlarken, tanımayanlar “sabır” ve “ilham” temalarına odaklanmıştır. Elde edilen bulgular, öğretmenlere atfedilen rollerin yalnızca akademik yeterliklerle sınırlı olmadığını, aynı zamanda rehberlik, şekillendirme, psikolojik destek ve bilişsel yapılandırma gibi çok yönlü işlevleri kapsadığını ortaya koymuştur. Bu yönüyle, öğretmen metaforları, eğitim politikaları ve öğretmen yetiştirme programları açısından önemli yansımalar barındırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Metafor Analizi, Özel Yetenekliler Öğretmeni, Öğretmen Algısı, Nitel Araştırma, Fenomenoloji
Sorumlu Yazar E-posta: gokcenurakkiyik@gmail.com

Bolu İlindeki Özel Eğitim Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Zorluklar ve Zorluklara Karşı Çözüm Önerileri

Emira İsmail, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Hasan Burçay Yener, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

ÖZET

Bu araştırma, Bolu ilinde görev yapan 26 özel eğitim öğretmenin mesleki yaşantılarında karşılaştıkları zorlukları ve bu zorluklara yönelik çözüm önerilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Katılımcılar yaş, cinsiyet, deneyim ve okul kademeleri açısından çeşitlilik göstermektedir. Veriler, açık uçlu sorularla toplanmış ve betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin en çok zorlandığı alan, ailelerle yaşanan sorunlardır. Özellikle ailelerin gerçek dışı beklentileri öğretmenleri zorlamaktadır. Bunun yanında yanlış tanılama, okulun fiziki yetersizlikleri, materyal eksikliği, yönetsel sorunlar, öğrenci kaynaklı problemler ve mesleki tükenmişlik de dikkat çekmektedir. Aile-okul ve aile-öğretmen iş birliği konularında da eksiklikler yaşanmaktadır. Çözüm önerileri arasında aile eğitimi, psikolojik destek hizmetleri ve aile-okul iletişiminin güçlendirilmesi öne çıkmaktadır. Ayrıca sınıf ortamlarının iyileştirilmesi, materyal temini ve özel eğitim yönetmeliklerinin güncellenmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Öğretmenler için stres yönetimi ve mola sistemlerinin düzenlenmesi önerilmektedir. Araştırma, çözüm için çok boyutlu ve bütüncül yaklaşımların önemini ortaya koymaktadır

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Aile, Zorluk

Sorumlu Yazar E-posta: mineemira31@gmail.com

Özel Gereksinimli Bireylerle Çalışan Eğitimcilerde İş Doyumu: Kamu ve Özel Sektör Karşılaştırması

Esma Şimşek, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Erol Bedirhan Biçer, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Elif Sazak Duman, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

ÖZET

Özel gereksinimli bireylerle çalışan eğitimciler, sundukları eğitsel hizmetlerin kalitesi ve bireylerin gelişim süreçleri üzerinde belirleyici bir role sahiptir. Eğitimcilerin iş doyumu düzeyleri hem mesleki motivasyonlarını hem de öğrencilerine sundukları destek hizmetlerinin niteliğini doğrudan etkilemektedir. Ancak kamu ve özel sektör kurumlarında görev yapan eğitimciler arasında iş doyumu açısından farklılıklar olabileceği yönünde bulgular bulunmasına rağmen, bu farklılıkların nedenleri ve boyutlarına ilişkin araştırmalar sınırlı kalmıştır. Özellikle özel gereksinimli bireylerle çalışan öğretmenlerin karşılaştıkları iş ortamı koşulları, kariyer gelişim fırsatları ve kurumsal destek mekanizmalarının, iş doyumu üzerinde belirleyici etkiler oluşturabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda, çalışmanın temel amacı; özel gereksinimli bireylerle çalışan eğitimcilerin iş doyumu düzeylerini kamu ve özel sektör bağlamında karşılaştırmak ve sektörler arasındaki farklılıklara etki eden faktörleri belirleyerek, mesleki doyumu artırmaya yönelik öneriler geliştirmektir. Bu araştırmanın sonuçlarının, eğitimcilerin mesleki tatmin düzeylerini yükseltmeye ve dolayısıyla özel gereksinimli bireylere sunulan eğitsel hizmetlerin kalitesini artırmaya katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İş Doyumu, Özel Gereksinimli Bireyler, Kamu Sektörü, Özel Sektör, Öğretmen Motivasyonu
Sorumlu Yazar E-posta: esmasmss@gmail.com

Görme Yetersizliği ve Para Yönetimi: Zorluklar, Yöntemler ve Çözüm Önerileri

Ömer Sarıkaya
Mehmet Kart, Düzce Üniversitesi

ÖZET

Görme yetersizliği, günlük yaşamda yer alan aktiviteleri farklı şekillerde kısıtlamaktadır. Bu kısıtlamaların biri de para tanıma ve parayı kullanma becerisidir. Görme yetersizliği olan bireyler alışveriş sırasında, para tanıma ve para üstü alma gibi durumlarda güçlükler yaşamaktadırlar. Dolayısıyla bu güçlükler, görme yetersizliği olan bireylerin bağımsız yaşam becerilerini olumsuz yönde etkilemekte; sosyal yaşama katılımlarını zorlaştırmaktadır. Dünyada ve ülkemizde bu tür problemlerin çözümüne yönelik çeşitli uyarlamalar ve teknolojik araçlar geliştirilmiştir. Banknotların farklı boyutlarda, dokularda basılması ile braille baskılar ve para ölçer aparatı gibi düzenlemeler fiziksel düzenlemeler arasında yer almaktadır. Bunun yanında para tanıma uygulamaları ve mobil teknolojiler de mevcuttur. Ancak, banknotların yıpranması, sahtecilik, dolandırıcılık ve teknolojiye erişim noktasında zorluklar bu tür gelişmelerin etkililiğini azaltmaktadır. Bu araştırma, görme yetersizliği olan bireylerin para tanıma sürecinde yaşadıkları zorluklar ve bu zorluklara karşı geliştirilen çözümleri inceleyen bir derleme çalışmasıdır. Çalışmada elde edilen sonuçlar, mevcut yöntemlerin kısmi olarak para tanıma görevini gerçekleştirdiğini; ancak daha işlevsel ve erişilebilir teknolojik çözümlere ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Bunun yanında, banknotların daha dayanıklı işaretler içermesi ve görme yetersizliği olan bireylerin bağımsız şekilde parayı kullanabilecekleri bir sisteme ihtiyaç duyulduğu da, araştırmanın diğer bir sonucudur.

Anahtar Kelimeler: Görme Yetersizliği, Para Tanıma, Bağımsız Yaşam, Teknolojik Destek

Sorumlu Yazar E-posta: omersarikayaogretmen@gmail.com

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Akademik Becerilerin Öğretiminde Teknoloji Kullanımını Konu Alan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi

Derya Gündoğdu, Ondokuz Mayıs Üniversitesi

ÖZET

Günümüzde bilim ve teknolojiadaki gelişmeler, özel eğitim alanında yenilikçi öğretim yöntemlerinin uygulanmasına olanak sağlamakta ve otizm spektrum bozukluğu olan bireylere yönelik kişiselleştirilmiş, etkileşimli ve motivasyonel unsurlar içeren zenginleştirilmiş öğrenme ortamları sunmaktadır. Otizm spektrum bozukluğu olan bireylere akademik becerilerin öğretilmesi sürecinde teknoloji kullanımı, yaşam kalitelerinin artırılması ve bağımsız bireyler olmalarına destek sağlanması açısından önemlidir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, Türkiye’de 2014-2024 yılları arasında otizm spektrum bozukluğu olan bireylere akademik becerilerin öğretiminde teknoloji kullanımını konu alan lisansüstü tezlerde teknolojinin nasıl, ne şekilde kullanıldığını çeşitli değişkenler açısından incelemek ve araştırmaların eğilimlerini belirleyerek literatüre katkı sağlamaktır. Amaç doğrultusunda Yüksek Öğrenim Kurumu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişilen konuya ait 16 adet tez, içerik analizi yöntemiyle sistematik bir şekilde incelenmiştir. Bu tezler yayın yılı, kullanılan teknoloji türü ve hedeflenen akademik beceri alanı açısından analiz edilmiştir. Sonuç olarak çalışmaya konu olan tezlerde kullanılan teknolojik araçlarla sunulan öğretim faaliyetlerinin genel itibarıyla, otizm spektrum bozukluğu olan bireylere akademik becerilerin öğretiminde etkili olduğuna yönelik bulgular elde edilmiştir. Bu doğrultuda öğretim faaliyetlerinde erken dönemden itibaren teknolojik araç ve uygulama kullanımının otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin yaşamlarına entegre edilmesinin, hem çağın gerekliliklerini karşılamak hem de hedeflenen becerileri öğrenmelerini kolaylaştırmak açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Otizm Spektrum Bozukluğu, Akademik Beceri, Teknoloji

Sorumlu Yazar E-posta: deryagundogdu1985@gmail.com

Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Öğrencilere Yönelik Akran Zorbalığına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri

Nisa Arslantürk, Düzce Üniversitesi
Hakan Özak, Düzce Üniversitesi

ÖZET

Bu araştırmada, kaynaştırma sınıfında öğrenim gören özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilere yönelik akran zorbalığına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelenmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılan araştırmada, Bolu ve Kayseri illerinde görev yapan 15 sınıf öğretmeni ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Bulgulara göre, özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin en çok sözel zorbalığa, ardından sosyal ve fiziksel zorbalığa maruz kaldıkları belirlenmiştir. Öğretmenler, zorbalık durumlarında empati geliştirme, rehberlik desteği ve velilerle iş birliği gibi müdahale yöntemleri kullandıklarını belirtmişlerdir. Zorbalığı önlemek amacıyla sınıf içinde empati oyunları, farkındalık çalışmaları, grup çalışmaları ve sorumluluk projeleri uyguladıkları ifade edilmiştir. Akran zorbalığının öğrencilerin akademik başarılarını düşürdüğü, motivasyonlarını azalttığı, sosyal izolasyona ve özgüven kaybına neden olduğu vurgulanmıştır. Öğretmenler, zorbalığı önlemek için empati etkinlikleri ve pozitif sınıf ortamı oluşturmanın önemini vurgulamış, etkilerini azaltmak için özgüven artırıcı çalışmalar ve aile iş birliği önerisinde bulunmuşlardır. Araştırma, özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin akran zorbalığına karşı korunması için sosyal beceri eğitimi ve farkındalık çalışmalarının gerekliliğini ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Özel Öğrenme Güçlüğü, Akran Zorbalığı, Kaynaştırma

Sorumlu Yazar E-posta: nisarslanturkx@gmail.com

Kaynaştırma ve Bütünleştirmede Görme Yetersizliği İçin Eğitimcilerle El Kitabı

Taner Güler
Süleyman Arslantaş

ÖZET

Özel gereksinimli bireylerin topluma kazandırılması ve eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması, çağdaş eğitim sistemlerinin temel hedeflerindendir. Ancak kaynaştırma ve bütünleştirme uygulamalarının yaygınlaşmasına rağmen, görme yetersizliği olan öğrencilerin eğitimi, öğretmenler için özel uzmanlık gerektiren bir alan olmaya devam etmektedir. Bu doğrultuda hazırlanan çalışma, öğretmenlere yönelik kapsamlı ve pratik bir rehber kaynak oluşturmayı amaçlanmaktadır. TÜBİTAK tarafından desteklenen bu proje kapsamında, nitel araştırma yöntemleri kullanılarak görme yetersizliği olan bireyler, aileleri, alan uzmanları ve başarılı rol modellerle derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Toplanan veriler, literatür taramaları ve saha gözlemleriyle desteklenerek sistematik bir şekilde analiz edilmiştir. Geliştirilen el kitabı; kaynaştırma ve bütünleştirme kavramları, görme yetersizliği olan bireylerin eğitim ihtiyaçları, sınıf içi düzenlemeler, öğretimsel uyarlamalar, yardımcı teknolojilerin kullanımı ve farkındalık çalışmaları gibi temel konuları kapsamaktadır. Ayrıca öğretmenlerin sınıf içindeki uygulamalarda karşılaşılabilecekleri zorluklara yönelik somut çözüm önerileri sunmaktadır. Bu çalışmada proje kapsamında hazırlanmış “Kaynaştırma ve Bütünleştirmede Görme Yetersizliği Olan Bireyler İçin Eğitimcilerle El Kitabı” tanıtılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma, Bütünleştirme, Kitap, Görme, Yetersizlik

Sorumlu Yazar E-posta: tanerg249@gmail.com

İlköğretim Öğretmen Adaylarının Özel Öğrenme Güçlüğü (ÖÖG) Olan Öğrencilere Yönelik Tutumlarının İncelenmesi

Duygu Çakmak

Sultan Acar

Elif Sazak Duman, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim öğretmen adaylarının özel öğrenme güçlüğü (ÖÖG) yaşayan öğrencilere yönelik tutumlarını belirlemek ve bu tutumların cinsiyet, branş, staj deneyimi, eğitim düzeyi ve özel eğitimle ilgili eğitim alma durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini incelemektir. Çalışma, öğretmen adaylarının bu öğrencilere ilişkin olumlu tutum geliştirme düzeylerini ortaya koyarak, eğitim programlarında yapılması gereken düzenlemelere katkı sağlamayı hedeflemektedir. Araştırmada nicel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Çalışma grubunu, 2024-2025 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 55 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Veriler, Zehra Yaşar Sağlık tarafından geliştirilen ve iki boyuttan (Kabullenme ve Öğretim, Duygu ve İnanç) oluşan, toplam 19 maddelik "Öğretmenlerin ÖÖG'lü Öğrencilere Yönelik Tutum Ölçeği" Google Forms aracılığıyla ankete çevrilerek toplanmış ve SPSS programı kullanılarak çözümlenmiştir. Verilerin analiz süreci devam etmektedir. Elde edilecek sonuçların, öğretmen adaylarının özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilere yönelik tutumlarının demografik değişkenlere bağlı olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ortaya koyması beklenmektedir. Araştırmanın, öğretmen adaylarının özel öğrenme güçlüğü konusundaki bilgi ve farkındalık düzeylerinin artırılmasına yönelik öneriler sunması ve öğretmen eğitim programlarında bu konunun daha kapsamlı şekilde ele alınması gerektiğini vurgulaması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenme, Özel Öğrenme Güçlüğü, Tutum

Sorumlu Yazar E-posta: duyguçakmak.2502@gmail.com

Özel Gereksinimli Bireylerin Sosyal Kabul Süreçlerine İlişkin Okul Psikolojik Danışmanlarının Görüşleri

Nesrin Saka
Şeyma Çetin

ÖZET

Okul ortamı, özel gereksinimli bireylerin sosyal kabul deneyimlerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu çalışma, özel gereksinimli öğrencilerin sosyal kabul süreçlerine ilişkin okul psikolojik danışmanlarının deneyim ve değerlendirmelerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen benimsenmiş, farklı okullarda ve farklı eğitim kademelerinde görev yapan 10 farklı okul psikolojik danışmanı ile 7 soruluk yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenecektir. Veriler toplandıktan sonra elde edilen bulgulara göre, öğretmen tutumu, okul iklimi, akran ilişkileri ve aile desteği gibi faktörlerin özel gereksinimli bireylerin sosyal kabulünü doğrudan etkileyebileceği hipotezlerini desteklemektedir. Katılımcılar, öğretmenlerin kapsayıcı yaklaşımının, ailelerin sürece aktif katılımının ve okul-aile işbirliğinin sosyal kabulü artırmada kritik bir rol oynadığını vurgulamıştır. Bu bulgular, araştırma süreci boyunca özenle incelenecek ve analiz edilecektir. Sonuç olarak, özel gereksinimli bireylerin sosyal kabul süreçlerinin güçlendirilmesi, yalnızca özel eğitim uzmanları ve okul psikolojik danışmanlarının çabalarıyla sınırlı kalmamalı; öğretmenlerin, ailelerin ve okul yönetiminin iş birliği içinde hareket etmesinin destek sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmanın bulguları, öğretmenlerin sınıf içi tutumlarının, ailelerin bilinçli katılımının ve okul genelinde oluşturulan kapsayıcı iklimin, öğrencilerin sosyal kabulünü doğrudan etkilediğini ortaya koymuştur. Bu nedenle, özel gereksinimli bireylerin eğitim ortamlarında daha fazla sosyal kabul görmeleri için öğretmenlerin, ailelerin ve okul yönetiminin iş birliği içinde çalışarak kapsayıcı bir ortam yaratmaları önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Özel Gereksinimli Birey, Sosyal Kabul, Okul Psikolojik Danışmanı, Kapsayıcı Eğitim, Kaynaştırma/Bütünleştirme

Sorumlu Yazar E-posta: nesrinn.sakaa@gmail.com

Özel Gereksinimli Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Özge Ünlü, İzmir Demokrasi Üniversitesi
Feyza Durmaz, İzmir Demokrasi Üniversitesi
Aytakın Muradova, İzmir Demokrasi Üniversitesi

ÖZET

Bu araştırmanın amacı yükseköğretim kurumlarında öğrenim görmekte olan özel gereksinimli öğrencilerin karşılaştıkları sorunları ve bu sorunlara getirdikleri çözüm önerilerini belirlemektir. Mevcut çalışma ile aynı zamanda Yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören özel gereksinimli öğrencilerin üniversiteye geçiş süreçleri, özel gereksinimli bir üniversite öğrencisi olmaya ilişkin düşünceleri, kendilerine sağlanan uyarlama ve hizmetler, bu hizmetlerin niteliği ve yeterliliği, karşılaştıkları sorunlar, bu sorunların sebepleri ve çözüm önerilerinin neler olduğunu ortaya koymak amaçlanmaktadır. Alanyazın incelendiğinde yoğunluklu olarak çalışmaların tek bir yetersizlik türüne odaklandığı ve genellikle görme yetersizliği, işitme yetersizliği, bedensel yetersizlik ve bu yetersizliklere sahip olan öğrencilerin yükseköğretim kurumlarında yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara getirilen çözüm önerilerinin sunulduğu görülmektedir. Bu nedenle mevcut çalışma ile birden fazla yetersizlik grubunu kapsayan üniversitede lisans ve/veya lisans üstü düzeyde öğrenim gören özel gereksinimli öğrencilerin yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda, araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden betimleyici fenomenolojik desen kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını amaçlı örneklem yönteminin maksimum çeşitlilik ve ölçüt örneklem türleri kullanılarak belirlenen Türkiye'nin İzmir ilindeki devlet üniversitelerinde öğrenim gören 15 özel gereksinimli öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma verileri, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmış ve betimsel içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Araştırma kapsamında görüşülen özel gereksinimli üniversite öğrencilerinin Türkiye'de üniversite geçiş süreçleri ve bir üniversite öğrencisi olunmasına ilişkin olumsuz görüşler bildirdikleri, üniversitelerin kendilerine çeşitli uyarlamalarda bulunarak hizmetler sundukları ancak bu hizmetlerin kimi zaman yetersiz olabildiği, öğrencilerin üniversitelerde genellikle erişilebilirliğe ve normal gelişim gösteren bireylerin empati yapmasına ilişkin sorunlar yaşadıkları ve bu sorunlara ilişkin çeşitli önerilerde bulundukları görülmektedir. Elde edilen bulgular doğrultusunda farkındalığı artırıcı çalışmaların yapılması, üniversitede görev yapan öğretim elemanlarına, idari personele ve normal gelişim gösteren üniversite öğrencilerine özel gereksinimli öğrencilerin özelliklerine ve yapılabilecek uyarlamalara ilişkin eğitimlerin verilmesi ve erişilebilirlik konusunda gerekli düzenlemelerin yapılarak gerekli tedbirlerin alınmasına ilişkin çalışmaların yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda yapılan çalışmada çeşitli önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yükseköğretim'deki Özel Gereksinimli Öğrenciler, Destek Hizmetler, Akademik Uyarlamalar, Problemler.

Sorumlu Yazar E-posta: ozgezybk@gmail.com

Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Alan Dışı Öğretmenlerin Özel Eğitim Öğretmeni Olarak Okullarda Çalışması Hakkındaki Duygu ve Düşünceleri

Firdevs Demir, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Edanur Demir, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Sümeyye Şahin, Necmettin Erbakan Üniversitesi

ÖZET

Özel eğitim, özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarına uygun yöntemler gerektiren, uzmanlık temelli bir eğitim alanıdır. Ancak günümüzde özel eğitim kurumlarında alan dışı öğretmenlerin istihdam edilmesi, eğitimin niteliğini olumsuz etkilemekte ve bu alanda öğrenim gören öğrencilerin mesleki motivasyonunu düşürmektedir. Bu araştırma, özel eğitim öğretmenliği bölümü öğrencilerinin alan dışı atamalara yönelik görüşlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Çalışma grubu, Necmettin Erbakan Üniversitesi Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü'nün farklı sınıf düzeylerinden(1-4.sınıf ve ikinci üniversite) homojen olarak seçilen 10 öğrenciden(her gruptan 1 kız, 1 erkek) oluşmaktadır. Veriler, açık uçlu sorulardan oluşan bir form aracılığıyla toplanmış ve içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Araştırma bulgularına göre, katılımcılar özel eğitim öğretmenliğinin hem duygusal hem de mesleki yeterlilik gerektiren bir alan olduğunu belirtmiştir. Alan dışı atamaların mesleki motivasyonu azalttığı, adalet duygusunu zedelediği ve eğitimin kalitesini düşürdüğü ifade edilmiştir. Ayrıca, özel gereksinimli bireylerin nitelikli eğitim alma hakkının ihlal edildiği vurgulanmıştır. Katılımcılar, özel eğitim alanında liyakate dayalı istihdam politikalarının geliştirilmesini, alan dışı atamaların sonlandırılmasını, sertifikasyon süreçlerinin iyileştirilmesini, paydaşlar arası iş birliğinin artırılmasını ve özel gereksinimli öğrencilerin eğitim haklarını koruyacak yapısal düzenlemelerin hayata geçirilmesini önermektedir.

Anahtar Kelimeler: *Özel Eğitim, Öğretmen Yeterliliği, Alan Dışı İstihdam, Mesleki Motivasyon.*

Sorumlu Yazar E-posta: frdvsdmr2003@gmail.com